

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Kontekst

Niniejszy dokument zawiera tekst **Wytycznych OECD dotyczących należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym**, zatwierdzony przez Komitet Inwestycyjny Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz działającą przy OECD Grupę roboczą ds. Prowadzenia Odpowiedzialnego Biznesu. Oficjalna wersja „Wytycznych” jest obecnie przygotowywana do publikacji.

W proces opracowywania Wytycznych zaangażowanych było wielu interesariuszy, a także przedstawiciele Grupy doradczej ds. skutecznego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym, funkcjonującej w ramach OECD. W skład Grupy doradczej wchodzi zarówno przedstawiciele państw członkowskich OECD, jak i innych krajów, w tym środowisk biznesowych, społeczeństwa obywatelskiego, organizacji międzynarodowych, a także społeczności lokalnych. W 2015 r. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju rozpoczęła proces konsultacji społecznych dotyczących wstępnej wersji Wytycznych, aby zaangażować w ich tworzenie jak najszersze grono interesariuszy.

Celem Wytycznych jest udzielenie przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w branży górniczej i paliwowej praktycznych wskazówek, dzięki którym łatwiej będzie im podejmować wyzwania związane z angażowaniem interesariuszy. Sformułowane zostały w ramach działań realizowanych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju mających m.in. na celu opracowanie praktycznych zastosowań branżowych rekomendacji zawartych w Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych.

Dodatkowe informacje na temat prac OECD w zakresie angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym można znaleźć na stronie: <https://mneguidelines.oecd.org/stakeholder-engagement-extractive-industries.htm>

Kontakt

W przypadku pytań dotyczących prac OECD z zakresu prowadzenia odpowiedzialnego biznesu oraz angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym, prosimy o kontakt pod adresem: Barbara.BIJELIC@oecd.org

Jakość tłumaczenia dokumentu oraz jego spójność z oryginalnym tekstem są wyłączną odpowiedzialnością autorów tłumaczenia. W przypadku jakichkolwiek rozbieżności pomiędzy oryginalnym tekstem dokumentu a tłumaczeniem, oryginalny tekst Wytycznych będzie rozstrzygający.

Oryginalnie dokument został opublikowany w języku angielskim pod tytułem:
OECD (2016), OECD Diligence Guidance for Meaningful Stakeholder Engagement in the Extractive Sector

<https://mneguidelines.oecd.org/stakeholder-engagement-extractive-industries.htm>

Niniejszy dokument oraz wszelkie zawarte w nim mapy nie stanowią uszczerbku dla statusu lub zwierzchnictwa nad żadnym terytorium, wytyczonych granic państwowych ani dla nazwy jakiegokolwiek terytorium, miasta bądź obszaru.

© 2016 Ministerstwo Rozwoju, Polska, dla niniejszej polskiej wersji językowej

WYTYCZNE OECD
DOTYCZĄCE NALEŻYTEJ STARANNOŚCI

**W ZAKRESIE ISTOTNEGO ANGAŻOWANIA
INTERESARIUSZY W SEKTORZE WYDOBYWCZYM**

PRZEDMOWA

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (Wytyczne OECD), które stanowią integralną część Deklaracji dotyczącej inwestycji międzynarodowych oraz przedsiębiorstw wielonarodowych (Deklaracja) są najbardziej kompleksowym zbiorem istniejących obecnie wytycznych w zakresie odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej (*responsible business conduct*, RBC).

Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (Wytyczne OECD)

Wytyczne OECD są jedną z czterech części Deklaracji OECD z 1976 roku dotyczącej inwestycji międzynarodowych i przedsiębiorstw wielonarodowych. Państwa wdrażające Deklarację zobowiązują się do zapewnienia otwartego i przejrzystego międzynarodowego środowiska inwestycyjnego oraz zachęcania do pozytywnego wkładu przedsiębiorstw wielonarodowych (MNE) w postęp gospodarczy i społeczny. Obecnie na liście państw wdrażających Deklarację jest 46 państw, w tym 34 Członków OECD i 12 państw nienależących do OECD¹.

Wytyczne OECD były zmieniane kilka razy, ostatnio w 2011 roku. To najbardziej kompleksowy zbiór wspieranych przez rządy zaleceń dotyczących tego, co składa się na odpowiedzialne podejście do prowadzenia działalności biznesowej. Obejmują one dziewięć głównych obszarów RBC: ujawnianie informacji, prawa człowieka, zatrudnienie i stosunki pracownicze, środowisko, przeciwdziałanie korupcji i łapownictwu, interesy konsumenta, nauka i technologia, konkurencja oraz opodatkowanie. Są one kierowane przez rządy do przedsiębiorstw wielonarodowych i do państw wdrażających Deklarację².

Zgodnie z Wytycznymi każde Państwo wdrażające Deklarację musi ustanowić Krajowy Punkt Kontaktowy (KPK OECD) w celu zapewnienia dalszej skuteczności Wytycznych OECD poprzez podejmowanie działań promocyjnych, obsługę zapytań i przyczynianie się do rozwiązywania problemów, które pojawiają się w kwestii wdrażania Wytycznych OECD w konkretnych przypadkach. Wytyczne OECD są pierwszym międzynarodowym instrumentem integracji odpowiedzialności przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania praw człowieka, określonych w Wytycznych ONZ dla biznesu i praw człowieka, a także uwzględniania na podstawie ryzyka zachowania należytej staranności w głównych obszarach etyki biznesu związanych z negatywnymi wpływami².

¹ Argentyna (1997), Australia (1976), Austria (1976), Belgia (1976), Brazylia (1997), Kanada (1976), Chile (1997), Kolumbia (2011), Kostaryka (2013), Czechy (1995), Dania (1976), Egipt (2007), Estonia (2001), Finlandia (1976), Francja (1976), Niemcy (1976), Grecja (1976), Węgry (1994), Islandia (1976), Irlandia (1976), Izrael (2002), Włochy (1976), Japonia (1976), Jordania (2013), Korea (1996), Łotwa (2004), Litwa (2001), Luksemburg (1976), Meksyk (1994), Maroko (2009), Holandia (1976), Nowa Zelandia (1976), Norwegia (1976), Peru (2008), Polska (1996), Portugalia (1976), Rumunia (2005), Słowacja (2000), Słowenia (2002), Hiszpania (1976), Szwecja (1976), Szwajcaria (1976), Tunezja (2012), Turcja (1981), Wielka Brytania (1976), Stany Zjednoczone (1976).

² Zachowanie należytej staranności odnosi się do wszystkich rozdziałów Wytycznych OECD z wyjątkiem nauki i technologii, konkurencji i opodatkowania.

W 2011 roku Wytyczne OECD poprawiono i dodano do nich nowy przepis dotyczący angażowania interesariuszy, stwierdzający, że MNE powinny „nawiązywać współpracę z innymi stronami zainteresowanymi, co umożliwi uwzględnienie ich podglądów w planach i procesach decyzyjnych dotyczących projektów i innych czynności, które mogą mieć znaczny wpływ na społeczności lokalne.”¹.

Jednocześnie Wytyczne OECD wzywają przedsiębiorstwa wielonarodowe do „przeprowadzenia analizy ryzyka, poprzez, na przykład, uwzględnienie jej w systemach zarządzania ryzykiem w celu zidentyfikowania, zapobieżenia i minimalizowania rzeczywistych i potencjalnych negatywnych skutków działań przedsiębiorstwa, (...) oraz określenia sposobu działania w sytuacji wystąpienia takich niekorzystnych skutków. Charakter i zakres analizy zależy od sytuacji.”².

Właściwe poprowadzenie angażowania interesariuszy w znaczący sposób jest szczególnie ważne w sektorze wydobywczym, wiąże się jednak z szerokim, ponownym poszukiwaniem źródeł finansowych i infrastrukturalnych inwestycji, produkcją niemobilną, długim cyklem życia projektu, rozległymi wpływami społecznymi, gospodarczymi i środowiskowymi.

¹ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział II, Paragraf A14

² Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział II, Paragraf A10

W odpowiedzi na włączenie tych nowych zasad w zaktualizowane Wytyczne OECD oraz mając na uwadze znaczenie tej kwestii, Grupa robocza OECD do spraw odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, organ pomocniczy Komitetu Inwestycyjnego, zgodziła się opracować Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym oraz powołać w 2013 roku Grupę doradczą ds. skutecznego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym.

Grupie doradczej współprzewodniczyły Kanada i Norwegia. W skład Grupy doradczej wchodzi zarówno przedstawiciele państw członkowskich OECD, jak i innych krajów, w tym środowisk biznesowych, społeczeństwa obywatelskiego, organizacji międzynarodowych, a także społeczności lokalnych, w tym przedstawiciele ludności rdzennej³.

Niniejsze Wytyczne zostały opracowane przez Sekretariat OECD na podstawie konsultacji i informacji zwrotnych od Grupy doradczej oraz prac prowadzonych przez Centrum Odpowiedzialności Społecznej w Górnictwie (CSR). Wytyczne zostały zatwierdzone 4 grudnia 2015 roku przez Komitet Inwestycyjny OECD i Grupę roboczą OECD ds. odpowiedzialnego prowadzenia biznesu.

Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym mają dostarczyć praktyczne wskazówki przedsiębiorstwom związanym z górnictwem, ropą naftową i gazem w podejmowaniu wyzwań związanych z zaangażowaniem interesariuszy.

Niniejsze Wytyczne stanowią element działań prowadzonych przez OECD w celu wsparcia praktycznych zastosowań sektorowych w odniesieniu do Wytycznych OECD. Wytyczne odnoszą się do istniejących standardów, aby pomóc przedsiębiorstwom w ich przestrzeganiu i podjąć na podstawie analizy ryzyk zachowanie należytej staranności. Niniejsze Wytyczne odnoszą się tylko do tych części Wytycznych OECD oraz innych norm, które są najbardziej odpowiednie do angażowania interesariuszy, zachowania należytej staranności i nie dążą do ich zastąpienia. Przedsiębiorstwa powinny się zatem odnieść bezpośrednio do każdej z tych norm przed dokonaniem jakichkolwiek roszczeń dotyczących ich przestrzegania. Nie wszystkie państwa wdrażające Deklarację⁴ aprobują standardy rozpatrywane w niniejszych Wytycznych.

³ Członkami Grupy doradczej są przedstawiciele rządów Kanady, Norwegii, Francji, Kolumbii, Holandii, przedstawiciele pracodawców z Komitetu Doradczego Biznesu i Przemysłu przy OECD (BIAC), Kanadyjskiego Stowarzyszenia Producentów Ropy Naftowej (CAPP), Międzynarodowej Rady ds. Górnictwa i Metali (ICMM), Stowarzyszenia Poszukiwaczy i Deweloperów Kanady (PDAC), Europejskiego Stowarzyszenia Producentów Metali Niezależnych (EUROMETAUX), Euromines, Górniczego Stowarzyszenia Kanady (MAC), World Gold Council, AngloAmerican, Cameco, Chevron, Cerrejon, Shell, Talisman Energy, Vale, Moores-Rowland Indonesia, przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego z Komitetu Doradczego Związków Zawodowych przy OECD (TUAC), OECD Watch, Oxfam Australia, Partnership Africa Canada, projektu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych (ProDESC), Międzynarodowej Grupy Roboczej ds. Ludności Rdzennych, Green Advocates, Międzynarodowej Federacji Praw Człowieka (FIDH), Mining Watch Canada, Centrum Badań nad Korporacjami Wielonarodowymi (SOMO), Rights and Accountability in Development (RAID), IndustriALL, Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP), Międzynarodowej Korporacji Finansowej (IFC), Mouvement des Entreprises de France (MEDEF), a także przedstawiciele społeczności Lapończyków, Ogoni i Kamczatki.

⁴ Wytyczne OECD stanowią integralną część Deklaracji w sprawie międzynarodowych inwestycji i przedsiębiorstw wielonarodowych.

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	3
1. OGÓLNY ZARYS	7
Wstęp	7
Istotne zagadnienia i zakres	9
2. RAMY ZACHOWANIA NALEŻYTEJ STARANNOŚCI W ZAKRESIE ISTOTNEGO ANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY W SEKTORZE WYDOBYWCZYM	13
3. ZALECENIA DOTYCZĄCE WSPÓLNEGO PLANOWANIA I ZARZĄDZANIA	15
4. ZALECENIA ODNOŚNIE DO PERSONELU MIEJSCOWEGO	18
Etap 1. Zapewnienie, że kadra prowadząca zaangażowanie interesariuszy rozumie kontekst lokalny i operacyjny	18
Etap 2. Rozpoznanie najważniejszych interesariuszy i interlokutorów	28
Etap 3. Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla istotnego zaangażowania interesariuszy	34
Etap 4. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów zaangażowania interesariuszy	41
Etap 5. Zapewnienie zakończenia działania	59
Etap 6. Monitorowanie i szacowanie działań zaangażowania interesariuszy oraz odpowiadanie na zidentyfikowane mankamenty	61
ZAŁĄCZNIK A. RAMY MONITOROWANIA I SZACOWANIA DLA ISTOTNEGO ANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY	64
ZAŁĄCZNIK B. ANGAŻOWANIE W SPRAWY LUDNOŚCI RDZENNEJ	73
1. Rozumienie kontekstu	73
2. Zapewnienie, że ludność rdzenna jest odpowiednio zidentyfikowana i traktowana priorytetowo	74
3. Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla znaczącego zaangażowania w sprawy ludności rdzennej	75
4. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów w celu zaangażowania w sprawy ludności rdzennej	75
ZAŁĄCZNIK C. ZAANGAŻOWANIE W KWESTII KOBIET	80
1. Rozumienie kontekstu	80
2. Zapewnienie, że wpływowcy kobiety i ich interlokutorzy są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo	80
3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań zaangażowania interesariuszy oraz procesów zaangażowania w kwestie kobiet	81
4. Monitorowanie i szacowanie całkowitego zaangażowania w kwestie mężczyzn i kobiet	81
ZAŁĄCZNIK D. ZAANGAŻOWANIE W KWESTIE PRACOWNIKÓW I ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH	83
1. Rozumienie kontekstu	83
2. Zapewnienie, że pracownicy i ich interlokutorzy są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo	84

3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań angażowania interesariuszy oraz procesów angażowania w kwestie pracowników	85
ZAŁĄCZNIK E. ZAANGAŻOWANIE W SPRAWY GÓRNIKÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ WYDOBYWCZĄ O CHARAKTERZE RZEMIEŚLNICZYM ORAZ WYDOBYCIE NA NIEWIELKĄ SKALĘ	88
1. Rozumienie kontekstu	88
2. Zapewnienie, że górnicy prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz wydobywie na niewielką skalę są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo	89
3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów angażowania interesariuszy	90

Bloki

Blok 1. Potencjalnie ważne informacje.....	36
Blok 2. Pokonywanie ograniczeń zasobów operacji SME	40
Blok 3. Działania badawcze i pierwsze wrażenia	42
Blok 4. Używanie angażowania interesariuszy do optymalizacji wspólnej wartości	45
Blok 5. Rozpoznawanie ludności rdzennej.....	74
Blok 6. Reagowanie na brak zgody lub odmowy na zaangażowanie	78
Blok 7. Legalizowanie działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym i wydobywania na niewielką skalę	89

1. OGÓLNY ZARYS

Wprowadzenie

Przedsiębiorstwa zajmujące się poszukiwaniem i wydobywaniem ropy naftowej, gazu oraz surowców mineralnych są w stanie wypracowywać dochody, zapewniać źródło utrzymania, wspierać rozwój lokalny oraz osiągać znaczne przychody w miejscu, w którym prowadzą działalność. Firmy te zazwyczaj działają w odległych rejonach, gdzie mogą być pierwszym punktem kontaktu lokalnych społeczności z sektorem wydobywczym i tworzyć podwaliny przyszłych relacji z ich przedstawicielami. Działalność wydobywcza może jednak pozostawić trwały ślad w społeczeństwie oraz środowisku naturalnym, przez co wiąże się często z ryzykiem wywołania negatywnych skutków lub nasilania ich, np. poprzez naruszanie praw człowieka, pogarszanie sytuacji gospodarczej lub degradację środowiska.

Podmioty zajmujące się poszukiwaniem i wydobywaniem zasobów naturalnych podlegają przepisom określającym prawa i obowiązki ich samych oraz innych stron. Regulacje te mogą wymagać podejmowania określonych inicjatyw angażujących interesariuszy, zarówno przez przedsiębiorstwa, jak i przedstawicieli władzy publicznej. Bez względu na wymogi prawne, efektywne angażowanie interesariuszy ma kluczowe znaczenie dla zapobiegania niektórym negatywnym skutkom działalności wydobywczej, a także optymalizacji jej potencjalnych korzyści.

Ponadto taka praktyka jest uzasadniona względami biznesowymi, ponieważ może przyczynić się do:

- uzyskania i utrzymania „społecznego przyzwolenia na prowadzenie działalności”, co ułatwia firmie bieżące i przyszłe funkcjonowanie, a także ekspansję,
- wczesnej identyfikacji ryzyka negatywnych skutków zarówno działalności wydobywczej, jak i łańcucha dostaw innych lokalizacjach,
- uniknięcia ryzyka utraty reputacji oraz konieczności ponoszenia kosztów dzięki odpowiednio wczesnej identyfikacji problemów w lokalnych społecznościach, a także ich rozwiązywaniu w sposób proaktywny a nie reaktywny,
- skrócenia czasu potrzebnego na uzyskanie wymaganych zezwoleń oraz negocjowanie warunków umów,
- uniknięcia kosztów rozwiązywania konfliktów, jakie mogą pojawić się w wyniku zmniejszenia wydajności na skutek czasowego zaprzestania działalności oraz w związku z koniecznością angażowania pracowników wyższego szczebla w proces rozpatrywania skarg,
- pozytywnej zmiany profilu ryzyka przedsiębiorstwa z perspektywy inwestorów oraz, potencjalnie, poprawy zdolności pozyskiwania kapitału na korzystniejszych warunkach,
- zwiększenia możliwości rekrutowania i zatrzymywania w firmie pracowników, w szczególności w kontekście ograniczonego dostępu do wykwalifikowanych specjalistów.

Charakter Wytycznych

Niniejszy dokument ma na celu przedstawienie praktycznych wskazówek dla przedsiębiorstw z sektora wydobywczego, dotyczących należytej staranności w zakresie angażowania interesariuszy, opracowanych zgodnie z Wytycznymi OECD. Sektor wydobywczy obejmuje przedsiębiorstwa zajmujące się poszukiwaniem, zagospodarowaniem złóż, wydobywaniem, przetwarzaniem, transportem lub magazynowaniem ropy naftowej, gazu ziemnego oraz surowców mineralnych.

Wytyczne dotyczące należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym nie zawierają szczegółowych informacji na temat sposobu realizacji działań angażujących interesariuszy. Wiele takich szczegółowych, konkretnych wskazówek już zostało opracowanych, a odniesienia do nich można znaleźć w niniejszym dokumencie. Wytyczne mają raczej na celu przedstawienie ram odniesienia dotyczących należytej staranności (procesu *due diligence*) dla przedsiębiorstw z sektora wydobywczego na potrzeby identyfikacji ryzyka związanego z inicjatywami podejmowanymi w celu angażowania interesariuszy oraz zarządzania nim,

aby zapewnić ich skuteczność w zapobieganiu negatywnym skutkom określonym w Wytycznych OECD⁵ lub ich eliminowaniu. Z tego względu niniejszy dokument nie zastępuje opracowanych wcześniej wytycznych z zakresu angażowania interesariuszy, ale je uzupełnia.

Adresaci Wytycznych

Wytyczne zostały opracowane przede wszystkim dla personelu naziemnego przedsiębiorstw z sektora wydobywczego, który kontaktuje się z przedstawicielami lokalnych społeczności oraz interesariuszami, a w przypadku większych firm – dla pracowników odpowiedzialnych za realizację działań ukierunkowanych na angażowanie interesariuszy (Wytyczne posługują się określeniem „personel odpowiedzialny za kontakty z interesariuszami” w odniesieniu do obydwu tych grup). Dokument zawiera również rekomendacje dla kadry zarządzającej tych firm. Ponadto Wytyczne mogą stanowić punkt odniesienia dla samych interesariuszy, a także dla Krajowych Punktów Kontaktowych (KPK) OECD w odniesieniu do podejścia rekomendowanego dla tej branży. Wskazówki zawarte w dokumencie nie mają zastosowania do działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym lub nieformalnym mimo że niektóre z nich dotyczą angażowania interesariuszy będących osobami prowadzącymi działalność rzemieślniczą lub na niewielką skalę⁶.

Korzystanie z Wytycznych

Wytyczne zostały podzielone na pięć części, w tym: (1) ramy odniesienia dotyczące należytej staranności (procesu *due diligence*) w zakresie efektywnego angażowania interesariuszy, (2) zalecenia w zakresie procesów planowania lub dla kadry kierowniczej wyższego szczebla dotyczące strategicznego pozycjonowania inicjatyw angażujących interesariuszy, (3) zalecenia dla personelu naziemnego, (4) aneks zawierający ramy odniesienia w zakresie monitorowania i oceny w celu sprawowania nadzoru nad działaniami służącymi angażowaniu interesariuszy, (5) cztery tematyczne aneksy zawierające wskazówki dotyczące angażowania społeczności lokalnych, kobiet, pracowników, a także osób prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym lub na niewielką skalę.

Pierwsza część przedstawia ogólny zarys procesów oraz działań, jakie powinny być podejmowane w celu zapewnienia skuteczności angażowania interesariuszy dla zapobiegania negatywnym skutkom działalności przedsiębiorstwa oraz ich eliminowania.

W drugiej części znajdują się zalecenia dotyczące procesów planowania, które kierownictwo może wykorzystać w celu zapewnienia, że inicjatywom mającym angażować interesariuszy przypisuje się odpowiednią wagę na poziomie organizacyjnym.

Trzecia część zawierająca zalecenia dla personelu naziemnego stanowi najistotniejszą i najobszerniejszą część Wytycznych. Przedstawia praktyczne wskazówki dotyczące procesu *due diligence*, jaki należy przeprowadzić w celu zapewnienia skuteczności angażowania interesariuszy z punktu widzenia zapobiegania negatywnym skutkom działalności przedsiębiorstwa i eliminowania ich. Czytelnicy znajdą tutaj wytyczne z zakresu najlepszych praktyk, strategii adresowania określonych wyzwań, a także odniesienia do innych materiałów dotyczących działań angażujących interesariuszy, podejmowanych przez personel naziemny.

Część czwarta (Aneks A) zawiera ramy odniesienia w zakresie monitorowania i oceny samych działań służących angażowaniu interesariuszy. Czytelnicy znajdą w niej przykłady dotyczące sposobów monitorowania oraz oceny różnych aspektów angażowania.

Tematyczne wskazówki dotyczące angażowania społeczności lokalnych, kobiet, pracowników, a także osób prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym można znaleźć odpowiednio w Aneksie B, C, D i E. Mimo że skuteczne angażowanie wymaga zastosowania podobnych zasad bez względu na tożsamość interesariusza, niniejszy dokument zawiera konkretne wytyczne w odniesieniu do każdej z grup, o których mowa powyżej, ze względu na ich wyjątkowy status oraz potencjalnie wrażliwe obszary. Informacje przedstawione w tych aneksach powinny być szczególnie przydatne dla osób odpowiedzialnych za kontakty z takimi interesariuszami.

⁵ zob. „Ważne pojęcia i zakres: Skuteczne angażowanie interesariuszy i należyta staranność”

⁶ zob. Aneks E: „Angażowanie osób prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym lub na niewielką skalę”.

Aby ułatwić posługiwanie się dokumentem i szybką nawigację, części, w których przedstawiono konkretne działania, oznaczone zostały strzałką ➔.

W Wytycznych można znaleźć uzasadnienie proponowanych działań należytej staranności z punktu widzenia zarządzania ryzykiem związanym z angażowaniem interesariuszy.

Ważne pojęcia i zakres

Skuteczne angażowanie interesariuszy i należyta staranność

Należyta staranność (zachowanie należytej staranności)

W kontekście Wytycznych OECD *należyta staranność (due diligence)* oznacza proces przeprowadzany przez przedsiębiorstwa w celu identyfikacji, zapobiegania oraz ograniczania faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków prowadzonej przez nie działalności, a także dokumentowania sposobów eliminowania tych skutków⁷. Ryzyko zidentyfikowane w ramach tego procesu dotyczy negatywnych skutków działalności w odniesieniu do różnych kwestii, o których mowa w Wytycznych OECD, takich jak ujawnianie informacji, prawa człowieka, zatrudnienie, relacje z innymi podmiotami z branży, środowisko naturalne, przeciwdziałanie korupcji, wymuszanie łapówek, a także interesy konsumentów.

Proces *due diligence* stanowi integralną część systemów decyzyjnych i zarządzania ryzykiem i jest realizowany na bieżąco, zarówno proaktywnie, jak i reaktywnie. Powinien być przeprowadzany w całym okresie realizacji projektu. Zgodnie z Wytycznymi OECD, proces *due diligence* powinien uwzględniać ryzyko, co oznacza, że jego charakter i zakres uzależnione są od ryzyka negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa w określonych sytuacjach⁸. W kontekście niniejszych Wytycznych oznacza to, że przedsiębiorstwa mogą odpowiednio dostosować działania realizowane w tym zakresie w przypadku działalności, która nie wywołuje negatywnych skutków lub której negatywne skutki nie są istotne. Niemniej jednak wszystkie przedsiębiorstwa, bez względu na wielkość i charakter swojej działalności, powinny przeprowadzać proces *due diligence*.

Skuteczne angażowanie interesariuszy

Skuteczne angażowanie interesariuszy oznacza obustronne, stałe zaangażowanie w dobrej wierze, uwzględniające potrzeby drugiej strony.

- **Zaangażowanie obustronne** oznacza, że strony swobodnie wyrażają swoje opinie, dzielą się nimi oraz uwzględniają inne punkty widzenia w celu osiągnięcia wzajemnego zrozumienia. Ważne jest również zaangażowanie w pewnym zakresie innych stron w proces podejmowania decyzji poprzez odejście od modelu, w którym decyzje podejmowane są przede wszystkim przez przedsiębiorstwo, w kierunku modelu, gdzie proces ten realizowany jest wspólnie z zainteresowanymi stronami, których dany problem dotyczy. Oznacza to również, że interesariusze sami aktywnie inicjują działania mające na celu zwiększenie ich zaangażowania.
- **Zaangażowanie w dobrej wierze** zależy od obu stron. Oznacza, że strony te angażują się ze szczerym zamiarem zrozumienia wpływu działań podejmowanych przez przedsiębiorstwo na interesariuszy, firma jest gotowa ograniczyć negatywne skutki swojej działalności, a druga strona przedstawia swoje interesy, zamiary oraz obawy w sposób uczciwy.
- **Zaangażowanie uwzględniające potrzeby drugiej strony** oznacza kompletną realizację działań angażujących interesariuszy poprzez wypełnienie zobowiązań przyjętych przez strony, odpowiednie rozwiązanie kwestii dotyczących negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa dla interesariuszy (w tym poprzez zadośćuczynienie w przypadku, gdy działalność prowadzona przez przedsiębiorstwo wywołała lub nasiliła negatywne skutki dla interesariuszy), a także uwzględnienie punktu widzenia interesariuszy w procesie podejmowania decyzji związanych z projektem.
- **Stale zaangażowanie** oznacza, że działania związane z angażowaniem interesariuszy podejmowane są w całym okresie prowadzenia działalności i nie mają charakteru jednorazowego.

⁷ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdz. II, par. A11 i A12

⁸ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdz. II, par. A10

Należyta staranność a skuteczne angażowanie interesariuszy

Od przedsiębiorstw prowadzących odpowiedzialny biznes oczekuje się angażowania interesariuszy, które stanowi jednocześnie skuteczny sposób identyfikacji potencjalnych negatywnych skutków działalności wydobywczej i zapobiegania im, eliminowania faktycznych negatywnych skutków tej działalności oraz naprawy zaistniałej sytuacji. Ma ono także służyć optymalizacji potencjalnych korzyści związanych z działalnością wydobywczą z punktu widzenia wszystkich interesariuszy. W tym sensie angażowanie interesariuszy jest ważnym sposobem realizacji procesu *due diligence*. Sami interesariusze mogą znacząco usprawnić proces identyfikacji potencjalnych lub rzeczywistych skutków działalności przedsiębiorstwa dla siebie lub swojego otoczenia. Warto uwzględnić wartości i priorytety interesariuszy odczuwających skutki działalności przedsiębiorstwa w procesie ich oceny oraz identyfikacji odpowiednich środków pozwalających na zapobieganie im lub ich eliminowanie.

Jeśli jednak inicjatywy mające na celu angażowanie interesariuszy nie otrzymają odpowiedniego wsparcia, nie zostaną właściwie zaplanowane lub wdrożone, ich funkcja *due diligence* może nie zostać zrealizowana, a co za tym idzie – firma może nie być w stanie zapobiec negatywnym skutkom swojej działalności lub ich wyeliminować. Nieodpowiedni sposób angażowania interesariuszy może mieć również negatywne skutki lub być postrzegany w ten sposób, bądź też ograniczyć możliwość osiągnięcia korzyści przez interesariuszy.

Niniejsze Wytyczne nie przedstawiają kompleksowej metodologii przeprowadzania procesu *due diligence* w sektorze wydobywczym. Formułują jednak zalecenia dotyczące związanych z nim procesów i systemów w celu zapewnienia skuteczności działań angażujących interesariuszy w identyfikowaniu, zapobieganiu i ograniczaniu faktycznych i potencjalnych negatywnych skutków działalności przedsiębiorstwa, a także sposobów dokumentowania eliminowania tych skutków.

Podobnie jak w przypadku procesu *due diligence* uwzględniającego ryzyko, działania angażujące interesariuszy mogą być proporcjonalne do ryzyka oraz skutków, jakie może wywołać lub nasilić działalność prowadzona w sektorze wydobywczym. Przykładowo, jeśli działalność wydobywcza wymaga przesiedlenia lokalnej społeczności, może okazać się konieczne zwiększenie zakresu przekazywanych informacji, konsultacji oraz negocjacji w porównaniu z sytuacją, której skutki nie są aż tak poważne, np. zmiana lokalnej sieci transportowej w związku z rozwojem infrastruktury wydobywczej.

Interesariusze i posiadacze praw

Interesariusze

Dla celów niniejszych Wytycznych interesariuszami określa się osoby lub grupy osób, które są lub mogą być bezpośrednio albo pośrednio dotknięte poprzez projekt czy działania. Z perspektywy *due diligence* pierwszeństwo powinni mieć ci interesariusze, dla których ryzyko niekorzystnych wpływów jest największe lub potencjalnie niekorzystne oddziaływanie jest poważne (albo może się stać nieodwracalne). Pierwszeństwo angażowania może odnosić się do grup wymienionych poniżej (choć nie jest to lista zamknięta):

- potencjalnego wpływu na społeczności lokalne (w tym społeczności koczownicze, społeczności mieszkające w pobliżu miejsca wydobywczej koncesji, w dół rzeki w pobliżu miejsca lub wzdłuż trasy transportu albo w pobliżu infrastruktury towarzyszącej, takiej jak sieci energetyczne czy zakłady przetwórstwa);
- ludności rdzennej;
- rolników;
- pracowników (w tym lokalnych i migrujących);
- górników zajmujących się wydobywaniem o charakterze rzemieślniczym
- władz (lokalnych, regionalnych, narodowych);
- lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego (NGOs), organizacji gminnych i lokalnych obrońców praw człowieka.

Dodatkowo lista zainteresowanych interesariuszy ważnych dla ich istotnego angażowania może uwzględniać:

- organizacje pozarządowe;
- inne firmy z branży wydobywczej;
- inwestorów/akcjonariuszy;
- partnerów biznesowych;
- media.

Posiadacze praw człowieka

Prawa człowieka przynależą każdemu z nas, a zatem wszyscy interesariusze oraz inne osoby są *posiadaczami praw*⁹ w rozumieniu *posiadaczami praw człowieka*. Nie wszyscy interesariusze będą jednak narażać na niebezpieczeństwo przynależne im prawa lub na poddawać je wpływowi projektu wydobywczego albo związanego z takim projektem działania. Ważne jest, aby zidentyfikować zagrożenia dla praw człowieka wynikające z działalności wydobywczej wśród interesariuszy oraz uznać takich interesariuszy za *posiadaczy praw* w kontekście działań wynikających z ich zaangażowania. *Posiadaczami praw* mogą być na przykład członkowie społeczności lokalnej, których jedyne lokalne źródło wody może być zanieczyszczone przez działalność wydobywczą. *Posiadaczami praw* są także pracownicy dyskryminowani w miejscu pracy. Oprócz praw człowieka przynależnych każdej jednostce, niektóre grupy osób, jak np. ludność rdzenna lub grupy plemienne mogą być narażone na naruszanie praw przynależnych im jako grupie, a co za tym idzie – taka grupa osób może zostać uznana za *posiadacza praw*. Identyfikacja *posiadaczy praw* jest pierwszym krokiem w celu uznania i poszanowania praw człowieka.

Sposoby zaangażowania

Pewne zwroty potoczne użyte w niniejszych Wytycznych mają specyficzne konotacje w kontekście angażowania interesariuszy. Poniższe terminy powinny być rozumiane w opisany sposób:

- **Informowanie/Raportowanie:** komunikacja jednokierunkowa, na ogół od przedsiębiorstwa do interesariuszy, skoncentrowana na dostarczaniu informacji.
- **Doradztwo:** komunikacja skoncentrowana się na wymianie i gromadzeniu informacji, aby odpowiednio zrozumieć projekt lub kontekst aktywności oraz preferencje, obawy i oczekiwania każdej ze stron w celu zapewnienia, że wszystkie strony uczą się z perspektyw pozostałych.
- **Negocjowanie:** dwukierunkowa komunikacja w celu dojścia do wspólnego porozumienia.
- **Reagowanie:** podejmowanie działań w odpowiedzi na niepokojące sygnały lub pewne informacje.

Różnice między sektorami górnictwa, ropy naftowej i gazu

Sektory górnictwa, ropy naftowej i gazu mają podobne właściwości, takie jak konieczność dużych inwestycji, niemobilnej produkcji i potencjalnie istotnego, niekorzystnego wpływu na interesariuszy. Mimo to, istnieją duże różnice między przemysłami wydobywczymi¹⁰. Różnice te rodzą konsekwencje w angażowaniu interesariuszy. Przykładowo:

- Metody służące do wydobywania zasobów, takie jak kopalnie odkrywkowe w porównaniu z wierceniem ropy naftowej lub gazu mają szeroki zakres typu „footprint” i mogą wywołać różnego rodzaju obawy wśród grup interesariuszy.

⁹ W Wytycznych OECD termin *posiadacz praw (rights-holder)* stosowany jest w kontekście praw człowieka. Dlatego też niniejsze Wytyczne posługują się terminem *posiadacz praw* w kontekście rzeczywistego lub potencjalnego wpływu na poszanowanie prawa człowieka. Zastosowanie tego terminu nie stanowi uszczerbku dla innych praw, takich jak np. prawo do posiadania ziemi itp. Porównaj: Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział IV, Paragraf A45.

¹⁰ Niniejsze Wytyczne zapewniają odniesienie do określonych wytycznych zarówno dla wydobywania oraz dla sektora ropy naftowej i gazu, takich jak wytyczne Międzynarodowej Rady ds. Górnictwa i Metali (ICMM) oraz IPIECA, światowego stowarzyszenia ropy naftowej i gazu dla spraw środowiskowych i społecznych.

- Położenie zasobów często określa liczbę i rodzaj społeczności, na które oddziałują, jak również charakter tych wpływów i prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Może istnieć wyraźna różnica pomiędzy wydobywaniem ropy naftowej i gazu na morzu (a także z dna morza) a wydobywaniem na lądzie, gdzie dokonuje się większość eksploatacji. Na przykład eksploracja na morzu i wydobywanie mają wpływ na takich interesariuszy, jakimi mogą być społeczności rybackie.
- Przetwarzanie i metody transportu są różne. Wydobywanie ropy naftowej i gazu na lądzie często odbywa się za pomocą lądowych rurociągów, natomiast inne produkty ropy naftowej i gazu oraz minerały są zwykle transportowane drogą lądową lub kolejową. Obie gałęzie przemysłu korzystają z metod wysyłki i obiektów portowych, które mogą stanowić część ich obszaru oddziaływania, choć czasami mogą być oddalone od miejsca wydobywania.
- Istnieją różnice w długości życia projektów. Na przykład projekty wydobywcze mogą być kapitałochłonne przez wiele lat poprzez poszukiwania, badania i zaawansowaną konstrukcję przed rozpoczęciem produkcji. Oś czasu przed produkcją jest znacznie bardziej zróżnicowana w sektorze górniczym niż w sektorze naftowym i gazowym.
- Procesy licencyjne na wydobywanie oraz umowy między państwem a sektorem prywatnym często różnią się od tych dotyczących ropy naftowej i gazu. Na przykład ponad połowa przedsięwzięć w sektorach ropy naftowej i gazu jest realizowana na podstawie umów o podziale wpływów (*Production Sharing Contracts, PSC*), przy czym rząd będący gospodarzem zachowuje prawo własności do ropy naftowej i gazu znajdującego się pod ziemią, a przedsiębiorstwo ma prawo do udziału w wydobywaniu ropy naftowej i gazu. PSC nie są powszechne w sektorze górniczym, choć wspólne przedsiębiorstwa (*Joint Ventures, JVS*) z przedsiębiorstwami państwowymi występują w obu przemysłach wydobywczych. W niektórych krajach rządy będące gospodarzami zachowują prawo własności do ropy naftowej i gazu we wszystkich aspektach, uiszczając opłatę przedsiębiorstwu za produkcję ropy naftowej i gazu w zakresie umowy o świadczenie usług. Proces licencjonowania również może się różnić w przypadku kontraktów dotyczących ropy naftowej i gazu a górnictwa. Coraz bardziej powszechna staje się praktyka, żeby ropa naftowa i gaz były przyznawane przez przetarg nieograniczony, podczas gdy większość kontraktów wydobywczych jest przyznawana na zasadzie „kto pierwszy, ten lepszy”. Dzieje się tak z powodu licznych informacji i mniejszej niepewności co do wartości złóż ropy naftowej i gazu w porównaniu ze złożami surowców mineralnych. Przedsiębiorstwa wydobywcze (kopalnie) muszą podjąć znaczne inwestycje w celu zbadania i ustalenia ekonomicznej wykonalności w zakresie danego złoża surowca mineralnego, w czego efekcie tylko na jednym na tysiąc złóż zostaje wybudowana kopalnia.
- Ponadto przedsiębiorstwa poszukujące złóż różnią się od przedsiębiorstw tworzonych na bazie projektu. Obecność przedsiębiorstw badawczych lub poszukiwawczych może skutkować wzrostem oczekiwań albo obaw, nawet jeżeli prace poszukiwawcze mają niewielki wpływ, bez względu na to, że niewielka liczba poszukiwań może doprowadzić do rozpoczęcia produkcji.

2. RAMY NALEŻYTEJ STARANNOŚCI W ZAKRESIE ISTOTNEGO ANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY W SEKTORZE WYDOBYWCZYM

Niniejsze Wytyczne stanowią ramy postępowania koncentrującego się na ryzyku związanym z wykonywaniem działań w ramach współpracy ze stronami zainteresowanymi w celu zapewnienia, że są one sensowne i przyczynią się do zapobiegnięcia negatywnemu wpływowi lub naprawie jego skutków. Wytyczne mają swoje kompleksowe uzasadnienie.

Zastosowany w niniejszym dokumencie podział kompleksowych zaleceń na poszczególne kroki odzwierciedla logiczny podział poszczególnych procesów na grupy. Jego celem nie jest sugerowanie, że kompleksowe analizy lub działania podmiotów zainteresowanych są procesami liniowymi albo jednostkowymi.

I. Zalecenia dotyczące Planowania Biznesowego oraz Zarządzania:

1. Strategiczne umiejscowienie działań interesariuszy

- a) Określenie i wyraźne zakomunikowanie polityki przedsiębiorstwa wobec działań interesariuszy albo jego angażowania w działania interesariuszy.
- b) Zintegrowanie działań interesariuszy w głównych systemach zarządzania.
- c) Uwzględnienie działań interesariuszy podczas budowania relacji biznesowych.
- d) Ustanowienie kanałów komunikacyjnych pozwalających na zintegrowanie opinii interesariuszy w trakcie podejmowania decyzji związanych z projektem.

II. Zalecenia dotyczące Personelu lokalnego

1. Podjęcie odpowiednich kroków gwarantujących, że personel angażujący się w działania w ramach współpracy z podmiotami zainteresowanymi doskonale rozumie kontekst działania oraz kontekst lokalny

- a) Konsultacja z personelem technicznym, sięgnięcie do źródeł lokalnych oraz odpowiednich dokumentów.
 - a. Konsultacja z personelem technicznym i – jeśli zajdzie taka konieczność – wzięcie udziału w prowadzeniu oraz projektowaniu działań mających na celu ocenę wpływu.
 - b. Tam, gdzie to możliwe, zaangażowanie interesariuszy w proces projektowania oraz wprowadzenie działań mających na celu ocenę wpływu.
 - c. Przeprowadzenie wstępnego badania w terenie.
- b) Weryfikacja informacji pod kątem dokładności.
- c) Stałe uzupełnianie wiedzy.

2. Zapewnienie, że interesariusze i ich interlokutorzy są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo

- a) Określenie i priorytetyzacja interesariuszy najbardziej dotkniętych działaniem.
 - a. Identyfikacja wszystkich interesariuszy i posiadaczy praw dotkniętych działaniem.
 - b. Priorytetyzacja interesariuszy podatnych na wpływ oraz najbardziej dotkniętych działaniem.
- c) Sprawdzenie i aktualizacja wyników.
- b) Weryfikacja przedstawicieli interesariuszy lub ich przedstawicieli.
 - a. Sprawdzenie, czy reprezentują oni poglądy osób, z którymi są związani.
 - b. Ponowna ocena zgodności przedstawicieli.

3. Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla istotnego angażowania interesariuszy

- a) Ustalenie celów, które zapewnią właściwe ramy dla działań w ramach współpracy z zainteresowanymi podmiotami.
- b) Stworzenie systemów zapewniających, że personel mający bezpośredni kontakt z interesariuszami traktuje ich z szacunkiem.
- c) Zapewnienie wsparcia i informacji niezbędnych dla interesariuszy w celu odpowiedniego reprezentowania ich perspektyw i interesów.
 - a. Dzielenie się z interesariuszami materiałami informacyjnymi.
 - b. Znalezienie równowagi między przejrzystością działań a prywatnością.
 - c. Skonsultowanie z interesariuszami sposobu dzielenia się informacjami.
 - d. Zapewnienie interesariuszom niezbędnego szkolenia oraz zasobów.
- d) Optymalizacja zasobów (ludzkich i finansowych) na potrzebę czynności angażujących.
 - a. Określenie i wnioskowanie o przyznanie zasobów z odpowiednim wyprzedzeniem.
 - b. Staranie się o dodatkowe zasoby i zasoby mające na celu usprawnienie działania w obliczu zasobów ograniczonych.

4. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów angażowania interesariuszy

- a) Planowanie odpowiednich czasokresów dla działań w ramach współpracy z podmiotami zainteresowanymi.
- b) Określenie, który model angażowania jest konieczny.
- c) Określenie i zastosowanie najlepszych działań.
- d) Rozpoznanie i reakcja na zewnętrzne wyzwania do zaangażowania.
- e) Określenie jasnych i funkcjonalnych procesów umożliwiających naprawę negatywnego wpływu działań.
- f) Angażowanie interesariuszy w celu zapewnienia rekultywacji.

5. Zapewnienie realizacji zaleceń

- a) Ustalenie procesu obserwacji analizy umów, zobowiązań i środków zaradczych.
- b) Regularne raportowania zwrotne do interesariuszy w sprawie analizy umów, zobowiązań i środków zaradczych.

6. Monitorowanie i ocena działań angażowania interesariuszy oraz odpowiadanie na zidentyfikowane wady

- a) Ustalenie wskaźników i kryteriów opinii, które oceniają skuteczność angażowania interesariuszy.
- b) Ustanowienie partycypacyjnego monitorowania i oceny procesów.
- c) Zapewnienie zewnętrznej, niezależnej opinii dotyczącej działań w ramach współpracy z podmiotami zainteresowanymi.
- d) Odpowiednie reagowanie na określone niedociągnięcia.

3. ZALECENIA DOTYCZĄCE WSPÓLNEGO PLANOWANIA I ZARZĄDZANIA

Strategiczne pozycjonowanie angażowania interesariuszy

Strategiczne pozycjonowanie angażowania interesariuszy:

- Przedsiębiorstwo i jego zarząd powinny uwzględnić zaangażowanie w ważne elementy działań interesariuszy w polityce przedsiębiorstwa lub w innej formie, w zależności od kultury korporacyjnej oraz zapewnić, że uzyskało ono aprobatę kierownictwa wyższego szczebla w przedsiębiorstwie.
- Przedsiębiorstwa powinny włączać działania interesariuszy w regularną działalność przedsiębiorstwa.
- Przedsiębiorstwa powinny uwzględniać swoje zaangażowanie w ważne działania interesariuszy podczas zawiązywania relacji biznesowych lub dokonywania inwestycji, które mogą mieć wpływ na interesariuszy.
- Przedsiębiorstwa powinny tworzyć systemy zapewniające uwzględnianie opinii interesariuszy podczas podejmowania decyzji związanych z projektem na poziomie zarządu.

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Uznawanie, zrozumienie i odpowiednie przekazywanie informacji w zakresie znaczenia działań interesariuszy na poziomie organizacyjnym zmniejsza ryzyko złego planowania lub niewystarczającego zarządzania zasobami w ramach działań interesariuszy, nieuwzględnienia wyników działań interesariuszy w zakresie decyzji projektowych oraz zawiązywania relacji biznesowych, które mogą deprecjonować wysiłki interesariuszy, które z kolei mogą doprowadzić do negatywnego wpływu. Kwestia ta jest istotna bez względu na wielkość przedsiębiorstwa, charakter jego działalności albo projektów.

Przedsiębiorstwo i jego zarząd mają obowiązek zapewnić, że zaangażowanie interesariuszy zajmuje strategiczne miejsce i zostało przyjęte na wszystkich szczeblach organizacji, podczas gdy personel lokalny ma obowiązek planowania, prowadzenia i monitorowania realizacji ważnych działań interesariuszy.

A. Kształtowanie jasnych ram polityki wobec działań interesariuszy

 Kierownictwo powinno zapewnić zaangażowanie znaczących aspektów angażowania interesariuszy w polityce korporacyjnej lub w innej formie w zależności od kultury korporacyjnej oraz zapewnić, że uzyskało ono aprobatę kierownictwa wyższego szczebla w przedsiębiorstwie.

Zobowiązania powinny uwzględniać:

- Rozpoznanie długoterminowego punktu widzenia na działania interesariuszy pod kątem budowania relacji i zapobiegania negatywnemu wpływowi na interesariuszy.
- Ważne działania interesariuszy jako wymóg planowania i realizacji projektu lub działania.
- Dostosowanie się do Wytycznych OECD oraz innych międzynarodowych punktów odniesienia dla działań interesariuszy, uznanie, że należyta staranność ma zastosowanie również poza procesami zarządzania ryzykiem w przedsiębiorstwach i pomaga w określeniu, osłabieniu rzeczywistych i potencjalnych negatywnych wpływów na społeczności lokalne oraz innych udziałowców oraz umożliwia odpowiednie zareagowanie na te problemy,

- Ustalenie grup interesariuszy najbardziej podatnych na wpływ lub najbardziej dotkniętych działaniem (np. kobiety, dzieci, ludność rdzenna).
- Surową politykę wobec stosowania przemocy, manipulacji, ingerencji, przymusu, zastraszania lub nielegalnego działania (np. przekupstwa, przeinaczenia) w trakcie działań interesariuszy i ustalenie procedury naprawczej dla takich działań.
- Przejrzystość działań interesariuszy, w tym publiczną sprawozdawczość dotyczącą ich działań jako uzupełnienie dzielenia się z interesariuszami informacjami oraz składania im raportów w trakcie działania angażującego interesariuszy.
- Zapewnienie odpowiednich środków zaradczych na wypadek, gdyby przedsiębiorstwo spowodowało negatywny wpływ lub się do niego przyczyniło. Można to ocenić, stosując mechanizmy rozpatrywania skarg, mediację lub inne procedury rozwiązywania sporów¹¹.

B. Włączanie działań interesariuszy w główne systemy zarządzania

Przedsiębiorstwa powinny włączać działania interesariuszy w regularną działalność przedsiębiorstwa.

Pozwoli to oszczędzić czas oraz koszty, zapewnić zgodność z realiami funkcjonowania i zadbać o to, by zaangażowanie nie zostało zlekceważone jako działanie marginalne. Włączanie działań interesariuszy może obejmować:

- Delegowanie personelu lokalnego do prowadzenia działań interesariuszy lub angażowanie personelu lokalnego oraz interesariuszy w prowadzenie przejrzystych analiz wpływu na społeczeństwo, środowisko lub prawa człowieka.
- Włączanie działań interesariuszy w centralne analizy ryzyka i ramy monitorowania.
- Tworzenie bezpiecznych procedur zgłaszania nieprawidłowości oraz zabezpieczeń gwarantujących, że naruszenie polityki wobec działań interesariuszy może być bezpiecznie zgłaszane.
- Opracowanie procesu przekazywania informacji dotyczących znaczenia działań interesariuszy w obrębie wszystkich obszarów, w tym dla biur, menedżerów, wybieranych przedstawicieli pracowników, kluczowych wykonawców oraz dostawców, partnerów w pracach nad rozwojem oraz innych współpracowników.
- Ustanowienie systemu rejestracji i śledzenia informacji, które mogą zapewnić repozytorium wiedzy odpowiednie dla działań interesariuszy, dostępne dla obecnego lub przyszłego personelu.
- Uwzględnianie zaangażowania interesariuszy w raportowanie w zakresie zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialności społecznej¹².

C. Uwzględnienie zagadnień dotyczących działań interesariuszy przy dokonywaniu inwestycji lub nawiązywaniu relacji biznesowych

 Przedsiębiorstwa powinny uwzględniać swoje zaangażowanie w ważne działania interesariuszy podczas zawiązywania relacji biznesowych lub realizowania inwestycji, które mogą mieć wpływ na interesariuszy.

¹¹ Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego Etap 4 E. *Ustanowienie jasnych i funkcjonalnych procedur odpowiedzi na zażalenia*.
¹² Aby uzyskać dalsze wskazówki odnośnie do sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju i zastosowania odpowiedniego oprogramowania, patrz IFC, [Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets](#) (2007).

Jest to szczególnie istotne przy wyborze wykonawców i partnerów, których zadaniem będzie współpraca z interesariuszami. W tym zakresie należy uwzględnić następujące zagadnienia:

- **Przekazywanie informacji:** Czy wewnętrzna polityka i wartości zostały przekazane przed zawiązaniem nowych relacji biznesowych podmiotom zewnętrznym, które mogą zakłócić proces działań interesariuszy, takim jak partnerzy biznesowi lub rządy? Czy polityka i wartości zostały przekazane za pomocą umów, warunków i zasad lub protokołów ustaleń? Czy wymaga się od partnerów biznesowych wyrażenia zgody na przestrzeganie określonych norm postępowania lub standardów operacyjnych w zakresie działań interesariuszy?
- **Przewidywanie problemów:** Czy przedsiębiorstwo omówiło ze współnikami lub z rządem kraju przyjmującego sposób, w jaki rozwiązywane będą problemy dotyczące niezgodności działań przedsiębiorstwa, oraz podejścia do działań interesariuszy z postępowaniem rządu kraju przyjmującego albo partnera biznesowego? Czy w umowach, warunkach i zasadach lub protokołach ustaleń zostały określone formalne procedury naprawy niezgodności?
- **Nawiązywanie i nienawiązywanie relacji:** czy przedsiębiorstwo jest pewne, że będzie w stanie utrzymać swoją politykę i wartości dotyczące działań interesariuszy przez cały okres działania? Czy przedsiębiorstwa mogą korzystać z dźwigni w celu wpłynięcia na podmioty zewnętrzne, które mogą się przyczynić do negatywnego oddziaływania na interesariuszy lub decydować o niezawązaniu relacji albo o niepodjęciu działania w sytuacji, gdy podtrzymywanie swoich polityk i wartości w związku z działaniem interesariuszy nie będzie możliwe?¹³.

D. Ustanowienie kanału informacyjnego w celu uwzględnienia opinii interesariuszy podczas podejmowania decyzji projektowych¹⁴

➡ Przedsiębiorstwa powinny stworzyć systemy, które przewidują uwzględnianie opinii interesariuszy podczas projektowania lub podejmowania decyzji na poziomie kierownictwa.

- Ustanowienie bezpośrednich kanałów komunikacji między kierownictwem wyższego szczebla a personelem lokalnym zaangażowanym w działania interesariuszy oraz procesu powiadamiania o możliwych zmianach lub rozważanych decyzjach dotyczących projektu, które mogą mieć wpływ na interesariuszy lub określone zobowiązania.
- W odpowiednich przypadkach zaaprobowanie przez kierownictwo wyższego szczebla dodatków do rejestru zobowiązań oraz raportowanie związane z wypełnianiem zobowiązań lub porozumień i zapewnianie środków zaradczych¹⁵.
- W przypadkach, w których opinie interesariuszy nie zostały uwzględnione lub nie zagwarantowano zobowiązań oraz środków zaradczych zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami, zapewniając dotkniętym interesariuszom wyjaśnienia dotyczące danej sprawy.

¹³ Więcej informacji na ten temat patrz Id. s. 23 i Zandvliet, L i M. Anderson w *Getting it Right: Making Corporate-Community Relations Work*, Gieenleaf Publishing: Wielka Brytania (2009), Rozdział XI: Współpraca z Rządami.

¹⁴ Patrz zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 5. *Zapewnienie realizacji*.

¹⁵ Opis tego, co powinno się znaleźć w rejestrze zobowiązań, umieszczono w Zaleceniach dla Personelu Miejscowego Etap 5(a). *Zapewnienie realizacji*.

4. ZALECENIA DLA PERSONELU MIEJSCOWEGO

Etap 1. Zapewnienie, że kadra prowadząca zaangażowanie interesariuszy rozumie kontekst lokalny i operacyjny

Etap 1. Podsumowanie

- Tam, gdzie to konieczne, personel prowadzący działania interesariuszy powinien uczestniczyć w ocenie wpływów lub w inny sposób konsultować z personelem technicznym spodziewane wpływy fizyczne projektu.
- Jeśli to możliwe, personel prowadzący działania interesariuszy oraz interesariusze powinni brać udział w projektowaniu i prowadzeniu działań mających na celu ocenę wpływów.
- Personel prowadzący działania interesariuszy powinien także przeprowadzić wstępne badanie terenowe w celu zrozumienia lokalnego kontekstu, powinien również zasięgnąć informacji u innych źródeł.
- Zgromadzone informacje należy ocenić pod kątem dokładności i wiarygodności.
- Informacje dotyczące środowiska lokalnego i operacyjnego powinny być odpowiednio aktualizowane.

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Ważne, aby personel prowadzący lokalne działania interesariuszy rozumiał zakres oraz wpływ projektu i warunki lokalne, w których projekt jest realizowany. Jeżeli personel, którego zadaniem jest prowadzenie działań interesariuszy, nie zrozumiał odpowiednio kontekstu lokalnego i operacyjnego, może nie być w stanie zidentyfikować interesariuszy i odpowiednio zaprojektować oraz zrealizować ich działań. W efekcie niektóre dotknięte grupy lub jednostki mogą zostać zmarginalizowane albo wykluczone z działań interesariuszy. Może to oznaczać, że nie będzie można odpowiednio zaradzić negatywnemu wpływowi lub, że nie będzie go można uniknąć, pozytywny wpływ może nie zostać zoptymalizowany, a konflikt, którego można było uniknąć, stanie się faktem.

A. Sięganie do właściwych źródeł¹⁶

 Kadra prowadząca zaangażowanie interesariuszy powinna rozumieć lokalne i operacyjne środowisko. Tam, gdzie to konieczne, powinni oni uczestniczyć w ocenie wpływów lub w inny sposób konsultować z personelem technicznym spodziewane wpływy fizyczne projektu. Personel powinien także przeprowadzić wstępne badanie terenowe w celu zrozumienia lokalnego kontekstu, powinien również zasięgnąć informacji u innych źródeł.

1. Oceny wpływów

Ogólnie rzecz biorąc, informacje dotyczące wpływów operacyjnych zostaną zebrane i przeanalizowane w ramach oceny wpływu, np. Oceny Wpływu na Społeczność i Środowisko (SEIA) lub Oceny Wpływu na Prawa Człowieka (HRIA), w fazie tworzenia projektu¹⁷. HRIA mogą być też zintegrowane z SEIA w celu usprawnienia oceny.

¹⁶ Tabela 2. na końcu niniejszej sekcji zawiera przegląd informacji, które mogą być właściwe dla projektowania i dla realizacji zaangażowania interesariuszy.

¹⁷ Istnieje wiele narzędzi dotyczących tego, w jaki sposób uzyskać dobre zrozumienie lokalnego kontekstu i zarządzać wiedzą, np. wersja 3. angloamerykańskiego [zestawu narzędzi do oceny socjoekonomicznej](#) (2012); Przewodnik [IFC po ocenie i zarządzaniu wpływem na prawa człowieka](#) (2010) oraz [integrowanie praw człowieka IPECA w ocenie wpływów środowiskowych, społecznych i zdrowotnych](#) (z grudnia 2013., s. 20). W przypadku ludności rdzennej za najlepszą praktykę uznaje się wytyczne [Akwe Kon dotyczące prowadzenia oceny wpływów społecznych, kulturowych, duchowych i środowiskowych](#) (2004).

Oceny wpływów mogą odgrywać istotną rolę w kształtowaniu działań, jako że stanowią podstawę identyfikowania dotkniętych interesariuszy oraz kwestii, które powinny zostać rozwiązane we współpracy z interesariuszami.

➡ Jeśli to możliwe, personel prowadzący oraz interesariusze powinni brać udział w projektowaniu oraz prowadzeniu działań mających na celu ocenę wpływów działania interesariuszy.

Oceny wpływów niejednokrotnie będą podlegały regulowaniu jurysdykcji, w której obrębie będą dokonywane oraz będą musiały być prowadzone w określony sposób. Niemniej jednak niekoniecznie wiąże się to z wykluczeniem angażowania interesariuszy w sprawę. Przykładowo możliwe jest zapewnienie społecznościom wsparcia finansowego w celu przeprowadzenia ocen wpływów samodzielnie lub z pomocą wybranych przez nie ekspertów w celu zapewnienia, że ich ocena jest zgodna z wnioskami przedsiębiorstwa¹⁸.

➡ W sytuacji, kiedy personel podejmujący się działania interesariuszy nie bierze udziału w ocenie wpływu, ocena taka powinna podlegać weryfikacji pod względem kompletności i dokładności przy użyciu niektórych metod omówionych poniżej. W przypadkach, gdy ocena wpływu nie została jeszcze przeprowadzona (np. we wczesnej fazie badania), konsultacje z personelem technicznym i sięgnięcie do innych źródeł informacji wymienionych w niniejszej sekcji mogą zapewnić podstawę zrozumienia kontekstu lokalnego i operacyjnego.

2. Wstępne badanie terenowe¹⁹

Poza zrozumieniem wpływów istotne przy planowaniu działań interesariuszy – odpowiednio dostosowanych do kultury i kontekstu – będzie zrozumienie lokalnej dynamiki. Wstępne badanie terenowe może zostać przeprowadzone za pomocą:

- ankiet w gospodarstwach domowych, szczególnie w krajach, w których nie są dostępne dane dotyczące spisu ludności;
- rozmów z odpowiednimi osobami pracującymi dla przedsiębiorstwa lub z innymi przedsiębiorstwami działającymi w regionie (np. personel zaangażowany w działania operacyjne, planowanie projektów, badania, stosunki społeczne, sprawy zewnętrzne, sprawy prawne, środowiskowe, finansowe, zaopatrzenie, bezpieczeństwo i zdrowie);
- rozmów z odpowiednimi stronami zewnętrznymi (np. władze lokalne, antropologowie, którzy pracowali w danym rejonie, krajowe zrzeszenia oraz branżowe związki zawodowe, społeczeństwo obywatelskie mające wiedzę o lokalnych uwarunkowaniach);
- rozmów z określonymi grupami stron zainteresowanych, w tym z tradycyjnymi liderami, młodzieżą, kobietami, mniejszościami etnicznymi lub niedoreprezentowanymi oraz innymi udziałowcami w celu zrozumienia lokalnego kontekstu politycznego, obowiązującego porządku społecznego, relacji społecznych oraz innych odpowiednich czynników.

¹⁸ Dobrym przykładem narzędzia oceny wpływu na prawa człowieka w oparciu o społeczność jest *Rights and Democracy, Getting it right: Community-based HRIA Guide* (2011).

¹⁹ Więcej informacji o konsultacjach znajduje się w Zaleceniach dla Miejscowego Personelu: Etap 4(c).
Określenie i zastosowanie najlepszych działań.

3. Źródła prawne oraz inne

Inne odpowiednie źródła pozwalające zrozumieć środowisko lokalne oraz operacyjne mogą obejmować te zawarte w Tabeli 1.

Tabela 1. Zasoby dokumentowe pozwalające zrozumieć kontekst

Dokumenty
<p>Źródła główne:</p> <ul style="list-style-type: none">• Umowy, licencje, odpowiednie przepisy i akty prawne, polityki przedsiębiorstwa opisujące porządek prawny oraz regulacyjny mający zastosowanie wobec projektu lub działania.• Badania podstawowe dotyczące społeczeństwa lub praw człowieka albo ocena wpływów na społeczeństwo i prawa człowieka zlecone przez inne strony bądź wykonane we wcześniejszej fazie projektu.• Oceny stanu początkowego środowiska/wpływu na środowisko, które mogą dostarczyć informacji na temat jakości powietrza i wód, dostępności i źródeł wody, warunków glebowych, klimatu, opadów, oraz stanu flory i fauny.• Badania podstawowe zdrowia/ocena wpływu na zdrowie stanowiących punkt odniesienia dla kluczowych wskaźników zdrowotnych.• Mapowanie terenu oraz inne informacje o projekcie lub działaniu.• Kluczowe wskaźniki zebrane w ramach map geograficznych systemów informacyjnych oraz innych źródeł.• Inne istniejące materiały lub informacje odziedziczone podczas przejęcia (jeśli można je uzyskać).• Rejestr skarg i postulatów społeczności lokalnej. <p>Źródła wtórne:</p> <ul style="list-style-type: none">• Badania prowadzone przez środowisko akademickie, agencje rządowe oraz podmioty branżowe.• Dokumenty sporządzone przez związek zawodowy w przedsiębiorstwie lub lokalny związek zawodowy.• Analiza ryzyka w danym kraju, przeprowadzana często przed zaangażowaniem się w działania podlegające danej jurysdykcji.• Raporty organizacji pozarządowych oraz sektorowych, krajowych i międzynarodowych organów związkowych.• Dane organów władzy dotyczące zatrudnienia, poziomu ubóstwa, standardów zdrowia i edukacji, płac, warunków pracy oraz BHP itp.• Dane ze spisu ludności, dane na temat wielkości dochodów oraz wskaźnika ubóstwa (mogą nie być odpowiednim wyznacznikiem w niektórych krajach rozwijających się).• Informacje o inwestycjach społecznych lub programach rozwoju związanych z innymi projektami branży wydobywczej w rejonie.• Badania i raporty utworzone przez wielostronne oraz dwustronne instytucje rozwoju (np. Bank Światowy, Programu ONZ ds. Rozwoju, Specjalny Sprawozdawca ONZ, ILO).• Badania przeprowadzone przez społeczności, np. ludność autochtoniczną, lub organizacje je reprezentujące, związane z kluczowymi kwestiami, które mogą dotyczyć tworzenia projektu.• Dostępne raporty przygotowane przez inne przedsiębiorstwa działające w obszarze regionu.

Jak wspomniano, charakter i zakres należytej staranności będzie zależeć od ryzyka wystąpienia negatywnych skutków związanych z daną sytuacją²⁰. Dla przedsiębiorstw wydobywczych, które z dużym prawdopodobieństwem spowodują ograniczony wpływ na interesariuszy i które zazwyczaj nie przeprowadzają formalnych ocen wpływu na zdrowie, zrozumienie kontekstu lokalnego i operacyjnego może zostać bardziej ograniczone. Przykładowo może się ono koncentrować na zrozumieniu oczekiwań i punktu widzenia populacji danego obszaru.

B. Weryfikacja informacji pod kątem dokładności

➡ Poza zebraniem wszystkich informacji należy je dokładnie i rzetelnie ocenić. Jest to szczególnie ważne w przypadku źródeł wtórnych oraz źródeł odziedziczonych, takich jak wcześniejsze badania społeczne i badania przeprowadzone przez partnera lub przejęte przedsiębiorstwo.

Można to zrobić poprzez triangulację informacji w celu porównania jej z innymi źródłami informacji, uwzględniając jej charakter oraz źródło, konsultując się z osobami trzecimi, np. z organizacjami obywatelskimi, w kwestiach budzących wątpliwości, weryfikując z interesariuszami wnioski lub założenia dotyczące określonych grup interesariuszy po utworzeniu mechanizmów konsultacji.

W przypadku opierania się na informacjach uzyskanych od stron trzecich (np. od innych podmiotów zajmujących się wydobywaniem w regionie, od krajowych i lokalnych organizacji obywatelskich, środowiska akademickiego bądź przedstawicieli władz) należy uwzględnić następujące zagadnienia:

- **Reputacja w regionie:** W jaki sposób (czy odpowiednio) strona postrzegana jest przez społeczność lokalną oraz inne podmioty, takie jak organizacje społeczeństwa obywatelskiego, organizacje pracownicze, branżę oraz organy władzy?
- **Obiektywność:** Czy strona jest w jakimkolwiek konflikcie interesów związanym np. z interesem handlowym stojącym u podstaw działania? Potencjalnie problematyczne źródła finansowania? Interes polityczny?
- **Wydajność:** Jakie są profile oraz umiejętności członków/personelu strony/organizacji?
- **Odpowiedniość i wiedza:** W jaki sposób strona wykazała wcześniej swoją odpowiedniość i wiedzę w określonym obszarze?
- **Historia:** Jak długo strona działa na danym obszarze? W jaki sposób i z jakiego powodu została utworzona?

Niektóre informacje będą cenne nie dlatego, że są rzeczowe, ale ze względu na to, że dostarczają ważnych informacji na temat punktu widzenia. W tych przypadkach, nawet jeżeli spostrzeżenia nie są dokładne, pozostają istotne dla zrozumienia kontekstów, szczególnie tych dotyczących oczekiwań interesariuszy.

C. Ciągła aktualizacja wiedzy

➡ Informacje na temat środowiska lokalnego oraz środowiska operacyjnego powinny być aktualizowane z upływem czasu ze względu na liczne informacje dostępne w wyniku dodatkowych badań lub działań interesariuszy oraz w wyniku zmian okoliczności realizacji projektu.

Personel biorący udział w działaniu czy projekcie może odczuwać potrzebę sięgnięcia do poniższej tabeli w celu zebrania odpowiednich i koniecznych informacji dotyczących działań interesariuszy, w których uczestniczą. Większość tych informacji będzie gromadzona w rezultacie przeprowadzanych ocen wpływu.

²⁰ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział II, Paragraf A10.

Tabela 2. Zrozumienie kontekstu lokalnego w celu kształtowania działań interesariuszy

Rodzaj informacji	Opis	Przykłady dot. wydobycia ropy/gazu oraz górnictwa	Potencjalna odpowiedniość dla działania interesariuszy
Obszary wpływu¹	<p>Obszar geograficzny, w którym istnieje duże prawdopodobieństwo, że działania projektowe będą miały wpływ na prawa człowieka, społeczeństwo, kulturę oraz środowisko. Powinny one obejmować potencjalnie negatywne i pozytywne wpływy, takie jak możliwości zatrudnienia lub rozwoju biznesu.</p> <p>Obszar może się rozciągać daleko poza fizyczny obszar projektu i obejmować obszary położone w dolnym biegu rzeki oraz obszary transgraniczne, jak również pobliskie miejscowości oraz osiedla².</p> <p>Specjalną uwagę należy zwrócić na potencjalne skutki skumulowane (np. sposób, w jaki działanie może zwiększyć wpływ na działania zewnętrzne lub przeszłe i przyszłe oddziaływania)³.</p>	<p>Ropa i gaz: Szeroki obszar wpływu (trasy transportowania, akweny). Obszar morski obejmuje ocean, dno morskie, rafy oraz społeczności nadbrzeżne. Niekonwencjonalne metody wydobycia ropy i gazu mogą mieć szerszy zakres wpływów niż konwencjonalne wiercenia, np. prace wydobywcze w piaskach bitumicznych na dużym obszarze, zastosowanie wielu głowic odwiertowych do wydobycia gazu łupkowego. Rurociągi transportujące gaz lub ropę charakteryzują się dużym obszarem wpływu, czasami to wpływ transgraniczny dotyczący terytorium dwóch krajów.</p> <p>Górnictwo: Obszar wpływu ograniczony jest zazwyczaj do obszarów kopalni. Może jednak również obejmować obszary w dolnym biegu rzeki, jeśli kopalnia znajduje się w pobliżu tejże rzeki, bądź wywierać wpływ na położone wzdłuż niej drogi i linie kolejowe, np. poprzez pył, hałas, korki drogowe lub wypadki, przesiedlenia konieczne w celu uzyskania miejsca pod infrastrukturę transportową. Linie kolejowe mogą wywierać transgraniczny wpływ na dwa kraje lub większą ich liczbę, jeśli kopalnia znajduje się w kraju śródlądowym. Obszary wpływów wydobycia ropy i górnictwa będą prawdopodobnie bardziej ograniczone w kontekście badania, mogą jednak kolidować z działaniami licznych interesariuszy.</p>	<p>Identyfikacja dotkniętych interesariuszy oraz posiadaczy praw. Identyfikacja potencjalnych skumulowanych wpływów na interesariuszy.</p>
Wydarzenia historyczne	<p>Kluczowe wydarzenia historyczne w regionie mogące mieć znaczenie dla projektu i mające potencjalny wpływ na współpracę z interesariuszami (mogą one obejmować kwestie związane z dziedziczeniem wynikające z wcześniejszych projektów wpływy przeszłych, obecnych</p>	<p>Podobnie w przypadku wydobycia ropy i górnictwa</p>	<p>Identyfikacja potencjalnych skumulowanych wpływów na interesariuszy.</p> <p>Identyfikacja sprzeciwiających się grup oraz grup podatnych.</p>

Rodzaj informacji	Opis	Przykłady dot. wydobycia ropy/gazu oraz górnictwa	Potencjalna odpowiedniość dla działania interesariuszy
	oraz dających się przewidzieć działań; historia konfliktów w regionie, w tym między grupami społecznymi; wcześniejsze protesty dotyczące terenu, zasobów i prawa własności do infrastruktury, jej wykorzystywania i/lub dostępu do niej.		Identyfikacja wyzwań (np. kwestie odziedziczone, przemoc oraz opozycja).
System regulacyjny oraz odpowiednie standardy	System regulacyjny regulujący działania oraz zobowiązania i obowiązki związane z działaniami interesariuszy może również obejmować: mające zastosowanie standardy międzynarodowe, takie jak Wytyczne OECD, inne instrumenty związane z międzynarodowymi prawami człowieka (w celu uniknięcia naruszenia prawa człowieka lub udziału w ich naruszaniu); prawa krajowe obowiązujące w kraju, w którym przedsiębiorstwo jest zarejestrowane lub ma swoją siedzibę (jeżeli dotyczy), krajowe, regionalne lub lokalne prawo miejsca, w którym przedsiębiorstwo działa; umowy, umowy dotyczące finansowania, umowy z wykonawcami i dostawcami oraz sposób, w jaki egzekwowany jest system regulacji.	<p>Ropa i gaz: Rodzaj umowy o wydobycie ropy i gazu, np. koncesja, porozumienie o podziale produkcji, umowa o świadczenie usług.</p> <p>Górnictwo: Kodeksy górnicze, prawa, przepisy i warunki licencyjne.</p>	<p>Identyfikacja grup interesariuszy o specjalnym statusie prawnym oraz posiadaczy praw.</p> <p>Identyfikacja zobowiązań prawnych w zakresie działań interesariuszy. Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p> <p>Identyfikacja wyzwań (np. wymogi prawne i represyjne systemy).</p>
Polityka i zarządzanie	Krajowe, regionalne i lokalne kwestie polityczne, które mogą mieć wpływ na współpracę z lokalnymi społecznościami oraz innymi interesariuszami, takie jak obecność lub brak silnego społeczeństwa obywatelskiego, związków zawodowych i instytucji demokratycznych; lokalny sposób postrzegania korupcji, tolerancji rządu wobec krytyki, struktury administracyjne i formalne procesy decyzyjne; systemy inwestowania oraz podejścia do nacjonalizowania zasobów; dynamika konkurencji partii politycznych; integralność sądownictwa i reguła prawa.	<p>Ropa i gaz: Duże oczekiwania i/lub negatywna opinia interesariuszy dotyczące projektów związanych z wydobyciem ropy i gazu, np. związane z „nacjonalizowaniem zasobów”; dynamika polityki lokalnej, w ekstremalnych przypadkach tendencje separatystyczne w rejonach bogatych w ropę.</p> <p>Górnictwo: Górnictwo w odległych obszarach, na których polityczne zarządzanie oraz administracja są słabe, nawet w krajach rozwiniętych.</p>	<p>Identyfikacja wyzwań (np. represyjne systemy, ograniczenia dotyczące zdolności podejmowania decyzji, brak dobrej wiary po stronie interesariuszy lub innych grup).</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p>

Rodzaj informacji	Opis	Przykłady dot. wydobycia ropy/gazu oraz górnictwa	Potencjalna odpowiedniość dla działania interesariuszy
Struktura i role rządu	Różne role, uprawnienia i podstawowe interesy polityczne na lokalnych, regionalnych i krajowych szczeblach władz oraz między poszczególnymi departamentami i agencjami odpowiedzialnymi za różne aspekty regulujące branżę wydobywczą. Zdolność oraz instytucjonalna obecność rządu na różnych poziomach.	<p>Górnictwo: Ważne, aby branża górnicza rozumiała zależności między poszczególnymi poziomami i agencjami rządu, szczególnie jeżeli kopalnia jest zlokalizowana w znacznej odległości.</p> <p>Ropa i gaz: Wspólne przedsiębiorstwa z krajowymi przedsiębiorstwami wydobywającymi ropę oraz gaz stanowią przeważającą część działań w przemyśle naftowym i gazowniczym. Podwójna rola rządu jako regulatora i producenta może się okazać wyznawaniem w trakcie prowadzenia działań.</p>	<p>Identyfikacja wyzwań (np. ograniczenia zdolności decyzyjnych, konflikt interesów oraz oczekiwania interesariuszy).</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p>
Demografia i relacje społeczne	Charakterystyka ludności w lokalnym obszarze/regionie, w tym: wielkość populacji, wiek i trendy, wzorce migracji, relacje między płciami, relacje między różnymi grupami etnicznymi, występowanie podatnych lub marginalizowanych grup i ludów autochtonicznych, odsetek przestępstw i bezpieczeństwo.	Podobnie w przypadku wydobywania ropy i górnictwa.	<p>Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup.</p> <p>Identyfikacja wyzwań (normy społeczne lub kulturowe, dynamika działań władz lokalnych, ograniczenia socjoekonomiczne).</p> <p>Identyfikacja celów działań interesariuszy (np. tworzenie wartości wspólnych).</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p>
Gospodarka i zatrudnienie	Krajowe oraz lokalne dane (regionalne, lokalne i transgraniczne, jeśli jest taka konieczność) dotyczące dochodów, poziomu ubóstwa, miejsca zatrudnienia, dostępności wykwalifikowanych pracowników, środowiska, warunków pracy i poziomu życia, jakości życia, alfabetyzacji. Dostępność lokalnie produkowanych towarów i usług	Odpowiednie rodzaje dostępnych towarów oraz usług będą się różnić w zależności od działania z zakresu wydobycia ropy/gazu lub górnictwa, jak również w zależności od fazy projektu.	<p>Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup.</p> <p>Identyfikacja wyzwań (normy społeczne lub kulturowe, ograniczenia socjoekonomiczne, różnice między płciami).</p> <p>Identyfikacja celów działań interesariuszy (np. tworzenie wartości wspólnych).</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy (np. współdzielenie</p>

Rodzaj informacji	Opis	Przykłady dot. wydobycia ropy/gazu oraz górnictwa	Potencjalna odpowiedniość dla działania interesariuszy
			korzyści poprzez lokalne zaopatrzenie, optymalizacja korzyści na poziomie lokalnym).
Prawa człowieka	Zakres ochrony praw człowieka w ramach prawa krajowego; przebieg działań rządu mających na celu przestrzeganie międzynarodowych zobowiązań dot. praw człowieka; przebieg działań branży oraz przedsiębiorstw dot. kwestii prawa człowieka w przeszłości, w tym poprzez dostęp do środków zaradczych; praktyki lokalnych, regionalnych i narodowych służb bezpieczeństwa, np. gwałtowne tłumienie protestów, zamieszanie w zniknięcia obrońców praw człowieka); dostęp do środków zaradczych dla ofiar nadużycia praw człowieka.	Podobnie w przypadku wydobywania ropy i górnictwa.	Identyfikacja potencjalnie dotkniętych „posiadaczy praw”. Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy, w tym procesy naprawcze. Identyfikacja wyzwań, np. wymogi legislacyjne oraz represyjne systemy, przemoc oraz opozycja.
Czynniki socjo-ekonomiczne oraz infrastruktura	Czynniki wpływające na zdolność osób do zabezpieczenia źródeł utrzymania, w tym dostęp do zasobów produkcyjnych, zabezpieczenie prawa własności gruntu, możliwości zatrudnienia; czynniki, które mogą się przyczynić do podatności (np. stan zdrowia, płeć, dyskryminacja, pochodzenie etniczne czy wyznanie); wzorce wymiany społecznej i wzajemności spoza formalnego systemu gospodarczego; stan i dostępność usług ochrony zdrowia, wykształcenie, media, transport oraz pozostała infrastruktura (np. drogi, kolej, transport lotniczy, transport morski). Podatność wyżywienia/tradycyjnych działań gospodarczych na zmiany infrastruktury/demograficzne/eko systemu.	Podobnie w przypadku wydobywania ropy i górnictwa.	Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup. Identyfikacja odpowiednich trybów zaangażowania, np. współdzielenie korzyści poprzez wspólną infrastrukturę itd. Identyfikacja wyzwań dla zaangażowania (normy społeczne lub kulturowe, ograniczenia socjoekonomiczne, ograniczenia logistyczne).
Czynniki płci	Role, obowiązki płci w relacjach w określonych kontekstach i grupach; uznanie problemów płci przez władze. Różnice pomiędzy płciami w poziomach edukacji, umiejętnościach oraz możliwościach zatrudnienia.	Podobnie w przypadku wydobywania ropy i górnictwa.	Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup. Identyfikacja wyzwań dla zaangażowania (normy społeczne lub kulturowe, ograniczenia socjoekonomiczne, ograniczenia logistyczne).

Rodzaj informacji	Opis	Przykłady dot. wydobycia ropy/gazu oraz górnictwa	Potencjalna odpowiedniość dla działania interesariuszy
Czynniki kulturowe	<p>Używane języki, systemy przekonań, praktyki kulturowe, dziedzictwo kulturowe (w tym miejsca o znaczeniu kulturowym i duchowym) oraz tradycyjne podejmowanie decyzji. Obecność i uznanie ludów rdzennych⁴. Protokoły dotyczące angażowania (np. zgoda na wejście do społeczności, niezależnie od tego, czy to wstępne zaangażowanie w grupie mającej autorytet, takiej jak organ rządowy lub liderzy społeczności, może być konieczne jako część protokołu).</p>	<p>Podobnie w przypadku wydobycia ropy i górnictwa.</p>	<p>Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup.</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów angażowania (np. zaangażowanie się w celu uzyskania zgody poprzez tradycyjne procesy decyzyjne).</p> <p>Identyfikacja wyzwań dla angażowania (normy społeczne lub kulturowe, ograniczenia socjoekonomiczne, ograniczenia logistyczne).</p>
Organizacja społeczna	<p>Formalna i nieformalna charakterystyka ustanowionego ładu społecznego; aspekty gospodarstwa domowego i organizacji społeczności oraz zdolności, które wpływają na udział w procesach decyzyjnych oraz dostęp do usług i informacji.</p>	<p>Podobnie w przypadku wydobycia ropy i górnictwa</p>	<p>Identyfikacja potencjalnie dotkniętych interesariuszy oraz podatnych grup. Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p> <p>Identyfikacja wyzwań dla angażowania (normy społeczne lub kulturowe, ograniczenia socjoekonomiczne, lokalna dynamika władzy, ograniczenia zdolności).</p>
Prawa pracowników⁵	<p>Ogólne warunki pracy, w tym wynagrodzenie, czas pracy, zabezpieczenie społeczne, BHP. Występowanie łamania prawa człowieka powiązane z pracą – dyskryminacja, praca dzieci, praca przymusowa i handel ludźmi. Rola państwa w zapewnieniu ochrony pracy i ochrony praw pracowników.</p> <p>Zakres i charakter relacji przemysłowych oraz porozumień zbiorowych. Zakres, w jakim przestrzegane są prawa pracowników umożliwiające tworzenie związków zawodowych lub dołączanie do nich, a także prowadzenie negocjacji zbiorowych. Zakres, w jakim związki zawodowe są niezależne od pracodawcy i rządu.</p>	<p>Pracownicy branży naftowej nie mogą się zrzekać ze związkami zawodowymi w wielu krajach produkujących ropę naftową, zwłaszcza pod władzą rządów represyjnych, lub nie mogą być reprezentowani przez niezależny związek.</p> <p>W wielu krajach pracownicy kopalni mają długą historię związków zawodowych w przemyśle, np. w Kanadzie, USA, Wielkiej Brytanii i RPA. Pracownicy zajmujący się wydobyciem mogą mieć krótkoterminowe zatrudnienie i nie być zrzeszonymi w związkach zawodowych.</p>	<p>Identyfikacja grup ze specjalnym statusem prawnym (np. pracownicy socjalni).</p> <p>Identyfikacja odpowiednich trybów współpracy.</p> <p>Identyfikacja wyzwań dla angażowania (np. lokalna dynamika władzy, reżimy represyjne).</p>

1. Ustalenie obszaru wpływu obejmie uwzględnienie charakterystyki projektu i będzie również wymagać pewnego zrozumienia kontekstu lokalnego, takiego jak kontekst społeczny (np. poziomy ubóstwa lub korupcji, obecność ludów rdzennych), charakterystyka lokalizacji (np. delikatne warunki ekologiczne, nieruchomości przemysłowe), typ wykorzystania terenu oraz prawa własności (np. kwestionowane prawa własności gruntów, społeczności zależne od utrzymania rolnictwa).
2. Pewne wpływy mogą nie pasować do tego obszaru geograficznego, np. wkład projektu do przychodów krajowych lub wpływ projektu na globalne ocieplenie. Wpływy te powinny zostać uwzględnione w czynnikach należytej staranności przedsiębiorstwa, jednak radzenie sobie z tymi wpływami poprzez zaangażowanie miejscowych interesariuszy może być niemożliwe albo niestosowne.
3. Podczas fazy badania wpływ obszarów projektowych będzie prawdopodobnie znacznie bardziej ograniczony.
4. Aby uzyskać więcej informacji, patrz Załącznik B dotyczący *Angażowania ludów rdzennych*.
5. Aby uzyskać więcej informacji, patrz Załącznik D dotyczący *Angażowania związków zawodowych*.

Etap 2. Rozpoznanie najważniejszych interesariuszy i interlokutorów

Etap 2. Podsumowanie

- Przedsiębiorstwa powinny starać się określić wszystkich interesariuszy i posiadaczy praw będących pod ich wpływem.
- Przedsiębiorstwa powinny uwzględnić to, w jaki sposób pewne wpływy mogą się różnić w zależności od grup interesariuszy, i nadać priorytet zaangażowania najszabszym oraz poważnie dotkniętym grupom.
- Przedsiębiorstwa powinny zweryfikować wyniki lub założenia na temat określonych grup interesariuszy i w razie potrzeby zaktualizować mapy interesariuszy.
- Przedsiębiorstwa powinny zweryfikować przedstawicieli interesariuszy w celu upewnienia się, że naprawdę przekazują ich perspektywę oraz że poglądy szabszych interesariuszy są w równym stopniu reprezentowane.
- Przedsiębiorstwa powinny ponownie ocenić przedstawicieli interesariuszy w momencie ich zmiany lub ewolucji grup interesariuszy.

A. Identyfikacja i nadanie priorytetu interesariuszom z największym oddziaływaniem

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Jeżeli interesariusze będący w sferze największego oddziaływania przedsiębiorstwa, zwłaszcza posiadacze praw oraz szabsze grupy, nie zostaną jednoznacznie rozpoznani i uznani za priorytetowych podczas identyfikacji interesariuszy oraz mapowania, angażowanie interesariuszy będzie narażone na uznanie priorytetu podmiotów lub grup mających największą władzę albo wpływy. Jeżeli wpływowi, a zarazem indywidualnie dotknięci interesariusze zostaną zlekceważeni, mogą nie być uwzględnieni w strategii zaangażowania, dodatkowo w zaangażowaniu interesariuszy może się nie dać uniknąć lub też uwzględnić niektórych negatywnych wpływów.

➡ Przedsiębiorstwa powinny starać się określić wszystkich potencjalnych interesariuszy i posiadaczy praw podczas procesu identyfikacji interesariuszy.

Wstępna identyfikacja interesariuszy powinna obejmować pełen wykaz społeczności, robotników oraz innych jednostek i grup, których interesy mogą ucierpieć z powodu projektu lub działalności przedsiębiorstwa wydobywczego. Niektórzy interesariusze mogą nie mieć świadomości, że są interesariuszami, aż do chwili wystąpienia wpływu, ponieważ dopóki on nie nastąpi, nie będą sobie zdawać sprawy z tego, że mogą ucierpieć z powodu projektu przedsiębiorstwa wydobywczego. Lista interesariuszy będzie się różnić w zależności od rodzaju lub fazy cyklu życia, w które zaangażowane jest dane działanie. Przykładowo:

Tabela 3. Interesariusze typowi dla sektora paliwowego oraz sektora górniczego

Interesariusze typowi dla morskiego sektora paliwowego mogą obejmować:	Interesariusze typowi dla sektora górniczego mogą obejmować:
<ul style="list-style-type: none">• społeczności w pobliżu linii brzegowej;• rybaków łowiących na własny użytek i na cele handlowe;• sektor turystyczny wybrzeża.	<ul style="list-style-type: none">• górników zajmujących się wydobywaniem o charakterze rzemieślniczym.

Potencjalnych posiadaczy praw można określić na podstawie oceny wpływów wraz z analizą kontekstu lokalnego. Aby uzyskać więcej informacji, patrz Tabela 2. i Tabela 4. poniżej.

Tabela 4. Identyfikacja potencjalnych zagrożeń dla praw człowieka ze strony działalności wydobywczej

Wydanie	Przykłady potencjalnych zagrożeń dla praw człowieka	Czynniki zwiększające prawdopodobieństwo zagrożenia praw człowieka, o ile występują	Właściwi interesariusze i etap cyklu życia projektu
Ponowne zasiedlanie	<p>Wydobycie może powodować przemieszczenia i utratę dostępu do tradycyjnych ziem oraz źródeł utrzymania. Niedostateczne zaangażowanie społeczności może powodować słabo zaplanowane programy przywrócenia warunków bytowych.</p> <p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do odpowiedniego standardu życia, prawo do pożywienia, prawo do zdrowia¹.</p>	<p>Ponowne zasiedlanie jest obowiązkiem organów państwowych w odniesieniu do społeczności o słabych zdolnościach i/lub ubogiej historii, lokalnych społeczności dotkniętych przez projekty rozwojowe. Region, w którym nastąpi ponowne zasiedlanie, jest ubogi w zasoby. Społeczności lokalne mają unikalny status (np. ludność rdzenna) lub dziedzictwo kulturowe, które chciałyby chronić. Dany teren ma dla lokalnych mieszkańców wartość kulturową lub duchową. Społeczności lokalne mają niepewny status własności terenu/prawa własności.</p>	Lokalny.
Napływ ludności	<p>Napływ osób spoza obszaru, poszukujących możliwości ekonomicznych, może podnieść koszt zakwaterowania i wyżywienia oraz stopniowo zwiększać poziom bezdomności wśród podatnych grup.</p> <p>Prawa kulturowe poprzednich mieszkańców, takich jak społeczności rdzenne, mogą być zagrożone przez napływ ludności.</p> <p>Napływ ludności może również prowadzić do powstawania napięć i konfliktów, zwłaszcza gdy interesy grup się różnią (np. pracownicy napływowi chcą chronić swoje miejsca pracy).</p> <p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do odpowiedniego standardu życia, w tym prawo do pożywienia i mieszkania, prawą do uczestnictwa w życiu kulturowym³, prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego⁴.</p>	<p>Społeczności lokalne mają unikalny status (np. ludność rdzenna) lub dziedzictwo kulturowe, które chciałyby chronić. Na danym obszarze występują wysokie poziomy ubóstwa oraz niewiele możliwości zatrudnienia. Teren jest mały, niewielkie zasoby naturalne zdolne do utrzymania dużej liczby imigrantów.</p> <p>Brak infrastruktury wystarczającej do utrzymania dużej liczby imigrantów.</p> <p>Na danym obszarze jest duża liczba ludzi należących do wrażliwych grup (np. w podeszłym wieku, z problemami zdrowotnymi, młodzież oraz mniejszości etnicznych zagrożone dyskryminacją). Występują czynniki kulturowe wymagające zakwaterowania wielopokoleniowej rodziny.</p>	Społeczności lokalne, w szczególności słabsze grupy ludności i pracownicy napływowi głównie podczas analiz wykonalności i budowy, ale również operacji.
Dostęp do zasobów bezpieczeństwa żywności	<p>Wydobycie gazu na morzu może ograniczyć dostęp do obszarów połowowych, powodując negatywny wpływ na zdrowie i źródła utrzymania.</p> <p>Kopalnie odkrywkowe mogą doprowadzić do degradacji gruntów rolnych.</p> <p>Duże ilości wody często wykorzystywane przy wydobyciu mogą uszczuplić lokalne źródła tejże wody.</p>	<p>Społeczności lokalne są zależne od zasobów morskich lub zasobów naturalnych niezbędnych im do zapewnienia sobie wyżywienia i źródeł utrzymania.</p> <p>Na danym obszarze występują wysokie poziomy ubóstwa oraz niewiele możliwości zatrudnienia.</p> <p>Na danym obszarze jest duża liczba osób podatnych (np. w podeszłym wieku, młodzież i mniejszości etniczne).</p>	Interesariusze polegający na zasobach w obszarze wpływu, podczas budowy i operacji.

Wydanie	Przykłady potencjalnych zagrożeń dla praw człowieka	Czynniki zwiększające prawdopodobieństwo zagrożenia praw człowieka, o ile występują	Właściwi interesariusze i etap cyklu życia projektu
	<p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do odpowiedniego standardu życia, prawo do pożywienia, prawo do zdrowia⁵.</p>	<p>Spoločności lokalne mają niepewny status własności terenu/prawa własności.</p>	
Bezpieczeństwo	<p>Prywatna ochrona i/lub służby bezpieczeństwa publicznego mogą używać nadmiernej siły w celu usunięcia właścicieli ziem pokojowo protestujących przeciw budowie rurociągu lądowego, który przetrnie ich grunty.</p> <p>Potencjalne Prawa wpływają na prawo do bezpieczeństwa osoby i prawo do swobody wyrażania⁶.</p>	<p>Grupy działaczy praw człowieka lub inne społeczności lokalne wyraziły swoje obawy co do braku podstawowych swobód w regionie i/lub kraju (np. wolności słowa, wolności zgromadzeń itd.). W regionie i/lub kraju istnieje historia represjonowania ludzi lub grup uczestniczących w proteście obywatelskim. Brak szkoleń dotyczących problemów praw człowieka dla służby bezpieczeństwa.</p>	<p>Grupy poparcia lub organizacje przeciwne projektowi, przed wydaniem koncesji, podczas budowy i operacji.</p>
Dziedzictwo kulturowe	<p>Działania wydobywcze mogą niszczyć obszary o znaczeniu kulturowym i duchowym dla lokalnych społeczności, w szczególności ludności rdzennych.</p> <p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do uczestnictwa w życiu kulturalnym⁷.</p>	<p>Spoločności lokalne mają unikalny status (np. ludność rdzenna) lub dziedzictwo kulturowe, które chciałyby chronić. Na obszarze występują udokumentowane miejsca o znaczeniu duchowym lub obiekty dziedzictwa kulturowego.</p>	<p>Interesariusze posiadający dziedzictwo kulturowe lub tereny znajdujące się w obszarze wpływu; w trakcie budowy i operacji.</p>
Zdrowie społeczności	<p>Negatywny wpływ na zdrowie ludności lokalnej może wynikać ze skażenia wód gruntowych lub innych form zanieczyszczeń.</p> <p>Napływ ludności może prowadzić do wzrostu wskaźników HIV/AIDS oraz innych chorób.</p> <p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do zdrowia⁸.</p>	<p>W swoim codziennym zapotrzebowaniu na wodę społeczności lokalne polegają na naturalnych źródłach wody w obszarze wpływu (np. rzeki, otwory). Źródła utrzymania społeczności lokalnej są zależne od gruntów i zasobów naturalnych w obszarach otaczającym operacje wydobywcze. Znaczny napływ ludności.</p>	<p>Spoločności mieszkające na obszarze wpływu lub polegające na zasobach w obszarze wpływu podczas operacji i budowy.</p>
Relacje płci	<p>Mężczyźni w społeczności mogą uzyskać dostęp do zatrudnienia i możliwości ekonomicznych, a kobiety zostaną wyłączone lub narażone na molestowanie seksualne.</p> <p>Wzrost gospodarki gotówkowej może prowadzić do zmiany struktury władzy w obrębie rodzin.</p> <p>Potencjalne prawa wpływają na: np. zakaz dyskryminacji⁹.</p>	<p>Organizacje społeczeństwa obywatelskiego lub inne grupy wyraziły obawy o wystąpienie zjawiska dyskryminacji kobiet lub przemocy ze względu na płeć. Ograniczony udział kobiet w formalnych rynkach pracy. Poziomy edukacyjne i czynniki kulturowe.</p>	<p>Kobiety w lokalnych społecznościach lub populacji imigrantów w trakcie budowy, operacji i zamknięcia.</p>

Wydanie	Przykłady potencjalnych zagrożeń dla praw człowieka	Czynniki zwiększające prawdopodobieństwo zagrożenia praw człowieka, o ile występują	Właściwi interesariusze i etap cyklu życia projektu
Zmiany społeczne	<p>Zwiększona liczba osób napływowych oraz dostępność gotówki w gospodarce lokalnej mogą się przyczynić do zwiększenia spożycia alkoholu, prostytucji i hazardu oraz zmienić struktury władzy w obrębie rodzin.</p> <p>Potencjalny wpływ na prawa: np. prawo do ochrony zdrowia i prawo do bezpieczeństwa osobistego.</p>	<p>Wady społeczne (alkoholizm, użytkowanie narkotyków, prostytucja, hazard) zostały określone jako istotne problemy w tym rejonie. Znaczny napływ ludności. Zwiększona gospodarka gotówkowa. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego lub inne grupy wyraziły obawy o wystąpienie zjawiska dyskryminacji kobiet lub przemocy ze względu na płeć.</p>	<p>Społeczności lokalne, zwłaszcza kobiety, podczas eksploatacji i zamknięcia.</p>
Konflikt	<p>Odkrycie zasobów naturalnych może generować konflikt lokalny lub konflikt regionalny, prowadząc do przemocy i wymuszonej migracji. Konflikt mógł również występować wcześniej i został zaostrzony przez operacje wydobywcze.</p> <p>Potencjalne prawa – połączenie: np. prawo do odpowiedniego standardu życia, prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego¹¹.</p>	<p>Bieżąca lub dotychczasowa historia gwałtownego konfliktu między grupami na danym obszarze.</p>	<p>Wszyscy lokalni interesariusze podczas wszystkich etapów, w tym wydobywania.</p>
Degradacja środowiska	<p>Wydobywcze działania przemysłowe mogą doprowadzić do degradacji jakości gleby i przyczynić się do zanieczyszczenia powietrza i wody, zagrażając zasobom, na których mieszkają ludzie w celu zapewnienia żywienia, oraz zagrażając bioróżnorodności.</p> <p>Potencjalne prawa – połączenie: np. prawo do ochrony zdrowia, prawo do pożywienia¹².</p>	<p>Obszar został zidentyfikowany (np. przez międzynarodowe lub krajowe organizacje bądź środowisko akademickie) jako ekologicznie delikatny lub mający wysoką wartość ekologiczną. W regionie trwa kilka innych eksploatacji wydobywczych, łącznie wpływających na środowisko</p>	<p>Interesariusze polegający na zasobach znajdujących się w obszarze oddziaływania, podczas eksploatacji, ale także budowy.</p>

1. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25.
2. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25.
3. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25., 27.
4. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 3.
5. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25.
6. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 3., 19.
7. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 27.
8. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25.
9. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 7.
10. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 3., 25.
11. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 3., 25.
12. Patrz [Powszechna deklaracja praw człowieka](#). 10 grudnia 1948 r., Artykuł 25.

Przedsiębiorstwa powinny także rozważyć, w jaki sposób pewne wpływy mogą się różnić w zależności od grup interesariuszy, i nadać priorytet najniższemu oraz poważnie dotkniętym grupom zaangażowania.

Grupy interesariuszy nie są jednorodne i nie będą w równym stopniu dotknięte różnymi zagrożeniami działań wydobywczych. Badania konsekwentnie pokazują, że to głównie zmarginalizowane grupy często ponoszą ciężar negatywnych wpływów, jednocześnie mając ograniczone możliwości angażowania lub korzystania z rozwoju zasobów.

Przykładowo:

- Przesunięcia społeczne i nierównowaga płci spowodowane przez migrację sezonowych pracowników płci męskiej może mieć poważny wpływ na zdrowie i bezpieczeństwo kobiet (przemoc seksualna, choroby przenoszone drogą płciową) oraz zwiększenie nadużywania alkoholu w społeczności²¹.
- Migracja lub ponowne zasiedlenie mogą być problematyczne dla lokalnych społeczności, w szczególności dla ludności rdzennych, które są duchowo związane z ziemią lub których tradycyjny styl życia jest ściśle związany z ich terytoriami.
- Operacje wydobywcze mogą dać niektórym możliwości zatrudnienia, jednocześnie odbierając je innym, np. górnikom rzemieślniczemu, którzy uprzednio działali na podstawie koncesji, lub lokalnym rybakom w przypadku wydobycia ropy naftowej i odwiertów na morzu.
- Lokalni obrońcy praw człowieka, robotnicy i przywódcy społeczności mogą się stać obiektami ataków, szczególnie w strefach konfliktów lub słabej administracji rządowej.
- Kiedy dostęp do ziemi lub zasobów jest zagrożony przez działania wydobywcze, dzieci, które wcześniej zwiększały liczbę źródeł utrzymania swoich rodzin poprzez pasterstwo, rybołówstwo lub zbieractwo, mogą zostać przymuszone do alternatywnych, niebezpiecznych źródeł utrzymania, takich jak górnictwo rzemieślnicze lub prostytutka²².

Podczas angażowania tych grup konieczne będzie uwzględnienie tego, czy konieczne są specjalne uzgodnienia lub czy istnieją specjalne wyzwania w celu ochrony i umożliwienia ich uczestnictwa²³.

Ważne, aby interesariusze i posiadacze praw byli traktowani priorytetowo niezależnie od ich możliwości wywierania wpływu w ramach ich społeczności. Po określeniu na podstawie wpływu uwagę należy zwrócić na zaangażowanie interesariuszy, którzy nie mają władzy, którzy często znajdują się wśród najsłabszych i najbardziej dotkniętych grup (kobiety, dzieci, a także grupy społecznie naznaczone). Będą one wymagać dodatkowej uwagi w procesach zaangażowania.

➡ Przedsiębiorstwa powinny zweryfikować wyniki lub założenia dotyczące określonych grupy interesariuszy (z interesariuszami, których personel już angażuje) i nieustannie aktualizować mapy interesariuszy, w miarę, jak poprzez zaangażowanie pozyskiwana jest coraz większa ilość wiedzy, i w miarę, jak będą się zmieniać okoliczności projektu.

²¹ Ramy oceny wpływu płci w przypadku projektów wydobywczych znajdują się w Hill, C. i Newell, K., [Women, Communities and Mining: The Gender Impacts of Mining and the Role of Gender Impact Assessment](#). Carlton: Oxfam Australia (2009).

²² Wytyczne specyficzne dla zarządzania wpływem na dzieci w kontekście działalności wydobywczej znajdują się w UNICEF, [Children's Rights and the Mining Sector: Extractive Pilot](#), March (2015). Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), Genewa.

²³ Patrz Zalecenia dla Personelu Miejscowego Etap 4. *Projektowanie odpowiednich i skutecznych czynności zaangażowania interesariuszy i procesów.*

B. Weryfikowanie przedstawicieli grup interesariuszy

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Podczas czynności angażowania interesariuszy przedsiębiorstwa będą często polegać na przedstawicielach grup interesariuszy. Jeżeli tacy przedstawiciele nie zostaną należycie wybrani lub zweryfikowani, faktyczne poglądy wszystkich interesariuszy mogą nie być reprezentowane, co może zmniejszyć cele angażowania interesariuszy oraz pogorszyć relacje.

Przedsiębiorstwa będą często musiały współpracować z przedstawicielami interesariuszy. Przedstawiciele mogą być formalni (np. związki zawodowe lub polityczni przedstawiciele mocodawców) albo nieformalni.

➡ Przedsiębiorstwa powinny zweryfikować przedstawicieli interesariuszy w celu sprawdzenia, czy naprawdę przekazują perspektywy ich mocodawców oraz czy poglądy wrażliwych interesariuszy są w równym stopniu reprezentowane. Przedsiębiorstwa powinny ponownie ocenić przedstawicieli w momencie ich wymiany lub ewolucji grup interesariuszy.

Pytania dotyczące finansowania, które należy rozważyć podczas weryfikacji, czy przedstawiciele interesariuszy naprawdę przekazują perspektywy ich mocodawców oraz czy zostały uwzględnione poglądy wrażliwych interesariuszy:

- **Czy reprezentacja uwzględnia różnorodność wśród grup interesariuszy? Jak zauważono powyżej, grupy interesariuszy nie są jednorodne, a tym samym przedstawiciele powinni odzwierciedlać różnorodność interesów, które mogą być obecne.** Należy unikać gestów symbolicznych. Przykładowo, gdy istotne okaże się określenie przywódczyń, które będą w stanie skutecznie się zaangażować, przedsiębiorstwa nie powinny zakładać, że ważne kobiety mówią w imieniu wszystkich kobiet w obrębie danej grupy społecznej. Podobnie jeden przedstawiciel rządu prawdopodobnie nie będzie reprezentować poglądów wszystkich odpowiednich organów władzy.
- **Czy interesariusze zajmują się wyborem swoich przedstawicieli?** Często grupy interesariuszy będą miały już obowiązujące systemy z uznanymi przywódcami społeczności i/lub przedstawicielami. Przedstawiciele ci często będą logicznym wyborem, jednakże należy przeprowadzić szersze konsultacje w celu oceny, czy tacy przedstawiciele rzeczywiście reprezentują perspektywy ich grup i czy konieczni są dodatkowi przedstawiciele reprezentujący poglądy istotnych mniejszości.
- **Czy uwzględniono rolę pełnomocników?** Przedstawiciele, którzy w rzeczywistości nie są członkami grupy interesariusza, ale rozumieją potrzeby i oczekiwania grupy, np. organizacje społeczeństwa obywatelskiego czy wyznaczeni neutralni pośrednicy, tacy jak profesjonalni negocjatorzy lub radcy prawni, mogą pełnić funkcję pełnomocników dla grup interesariuszy. Tak powinno być wyłącznie w przypadku, gdy takie pełnomocnictwo jest wymagane lub zostało upoważnione przez danych interesariuszy.
- **Czy wyjaśnione zostały sygnały alarmowe?** W trakcie procesu angażowania należy unikać współpracy z przedstawicielami, którzy wydają się wykorzystywać swoje stanowisko dla osobistego zysku. Ponadto należy unikać przedstawicieli, u których zachodzi konflikt interesów lub programu niezatwierdzonego przez społeczność (np. interesy handlowe lub polityczne). Ostatecznie należy zastąpić przedstawicieli, którzy w sposób bierny lub niekompetentny angażują się w proces, np. poprzez nieobecność na istotnych spotkaniach, szkoleniach lub przez niewłaściwą sprawozdawczość względem mocodawców. Okresowe, bardziej rozbudowane kontrole grup interesariuszy mogą być pomocne w celu oceny, czy czują oni, że ich poglądy są odpowiednio reprezentowane, oraz uzgodnienia postępowania, gdy uważają, że tak nie jest (tzn. kiedy zidentyfikowano sygnały alarmowe podobne do wymienionych w niniejszym tekście).
- **Czy przedstawiciele interesariuszy są niezależni od przedsiębiorstwa?** Przedsiębiorstwa powinny umożliwić interesariuszom dokonanie wyboru własnych przedstawicieli i uniknąć podważania tych wyborów, np. przy użyciu budowania potencjału do faworyzowania rozmówców bardziej przyjaznych przedsięwzięciu. Gdy wczesne sygnały ostrzegawcze zostały rozpoznane przez przedsiębiorstwo w odniesieniu do przedstawicieli wybranych przez interesariuszy, należy się konsultować szerzej z grupami interesariuszy, jak postępować dalej.

Etap 3. Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla istotnego angażowania interesariuszy

Etap 3. Podsumowanie

- Cele i założenia dla istotnego angażowania interesariuszy powinny być stworzone, dostosowywane do polityki korporacyjnej i zatwierdzone przez kierownictwo wyższego szczebla.
- Cały personel, który może się zetknąć z interesariuszami, powinien być przeszkolony w celu zrozumienia znaczenia stosowności kulturowych i zachowania pełnego szacunku.
- Przedsiębiorstwa powinny dzielić istotne informacje z interesariuszami w sposób terminowy, w zrozumiałym formacie, do którego mają dostęp.
- Podczas wymiany informacji przedsiębiorstwa powinny starannie dostosowywać wkład do przejrzystości względem kwestii prywatności.
- Interesariusze powinni być sami konsultowani w celu określenia, jakie informacje są im najbardziej przydatne i w jakiej formie.
- Przedsiębiorstwa powinny zagwarantować wsparcie niezbędne do zapewnienia, że interesariusze mogą odpowiednio ocenić i zaprezentować własne perspektywy oraz interesy.
- Należy określić z odpowiednim wyprzedzeniem i zapewnić zasoby wymagane do zaangażowania interesariuszy.
- Personel Miejskowy powinien wnioskować o dodatkowe zasoby i poprawiać je w zakresie dającym możliwość wsparcia zaangażowania interesariuszy w przypadku ograniczeń zasobów.

A. Ustawienie odpowiednich celów i założeń

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

➔ *Jeżeli cel angażowania interesariuszy jest źle opisany lub niewłaściwie zrozumiany, np. jeśli ogranicza się do złagodzenia ryzyk handlowych dla danego przedsiębiorstwa, niektórych negatywnych wpływów może się nie dać uniknąć lub opracować, ponieważ zaangażowanie mniej wpływowych interesariuszy mogło zostać pominięte.*

Cele i założenia angażowania powinny być jasno sformułowane, tak by odzwierciedlały długoterminowe perspektywy istotnego angażowania interesariuszy ukierunkowanego na budowanie relacji i zapobieganie negatywnego wpływu na interesariuszy, co powinno być dostosowywane do polityki korporacyjnej i zatwierdzone przez kadry wyższego szczebla w ramach danego przedsiębiorstwa²⁴.

Ten sposób formułowania celów i założeń zapewnia, że zaangażowanie interesariuszy nie ogranicza się wyłącznie do wypełniania kwestionariuszy lub do złagodzenia ryzyk handlowych. Tam, gdzie to możliwe, oprócz zapobiegania i określania negatywnych wpływów, cele oraz założenia powinny obejmować optymalizację wspólnych wartości danego przedsiębiorstwa i jego interesariuszy²⁵.

B. Rozwój systemów w celu zapewnienia, że personel przedsiębiorstwa traktuje interesariuszy z szacunkiem

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Kiedy personel danego przedsiębiorstwa nie jest wrażliwy kulturowo lub nie traktuje interesariuszy z szacunkiem, relacje z interesariuszami mogą ulec pogorszeniu, a zaangażowanie interesariuszy może zostać podważone lub stać się bardziej wymagające.

²⁴ Patrz Zalecenia dla planowania korporacyjnego lub zarządzania: *Strategiczne pozycjonowanie zaangażowania*.
²⁵ Patrz Blok 4. Używanie zaangażowania interesariuszy do optymalizacji wspólnej wartości.

W celu stworzenia silnych relacji i zaufania interesariusze muszą być traktowani z szacunkiem oraz jako równoważący partnerzy w procesie zaangażowania.

➔ Cały personel, który może się zetknąć z interesariuszami, powinien być przeszkolony w celu zrozumienia znaczenia stosowności kulturowych i pełnego szacunku zachowania.

- **Zakaz postępowania w zły wierze:** Z reguły zaangażowanie powinno być wolne od manipulacji, zakłóceń, przymusu i zastraszania. Zakładowe normy postępowania powinny zawierać tę zasadę, a procedury korygujące takie działanie powinny być ustanowione zgodnie z polityką firmy²⁶.
- **Zapewnienie stosowności kulturowej:** Należy opracować określone kontekstowo normy postępowania lub szkolenia, które opisują wymagane standardy zachowania dla wszystkich pracowników i wykonawców. Normy te powinny dotyczyć zagadnień takich jak kod ubioru, dieta (w ramach spotkań z posiłkami), protokół i etykieta.
- **Budowanie zaufania poza miejscem pracy:** Poza faktycznymi działaniami angażowania interesariuszy ważne jest to, aby cały personel, który został przewidziany do kontaktu z interesariuszami, był świadomy bezwarunkowych wiadomości i podejmował wysiłki wskazujące szacunek wobec grup interesariuszy zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz miejsca pracy. Przykładowo, częste odwiedzanie lokalnych restauracji oraz przedsiębiorstw może pomóc w budowaniu nieformalnych relacji z lokalnymi społecznościami i zbudować zrozumienie i wzajemny szacunek. Taka strategia może być szczególnie istotna dla przedsiębiorstwa wydobywczego i niewielkich operatorów, którzy nie mają zdolności do częstych ani wszechstronnych formalnych wysiłków angażowania w celu zbudowania relacji. Ten rodzaj postępowania może być promowany przez politykę korporacyjną i/lub normy postępowania.

C. Należy zapewnić wsparcie i informacja niezbędne dla interesariuszy w celu odpowiedniego reprezentowania ich perspektyw oraz interesów

Dostarczenie niezbędnych informacji

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

➔ *Jeżeli istotne informacje nie zostaną dostarczone interesariuszom, nie będą oni w stanie współpracować z danym przedsięwzięciem jako w pełni zorientowani, a zatem nie będą zdolni do przedstawienia swoich perspektyw lub do ochrony swoich interesów. W rezultacie może dojść do braku odpowiedniej identyfikacji, pominięcia lub opracowania pewnych negatywnych wpływów na interesariuszy. Ponadto pozytywne wpływy mogą nie być zoptymalizowane i interesariusze mogą być niezadowoleni z wyników zaangażowania, co może wywołać konflikt.*

Przedsiębiorstwa powinny dzielić istotne informacje z interesariuszami w sposób terminowy²⁷, w formie, którą rozumieją i do której mają dostęp, w celu upewnienia się, że interesariusze są w stanie współpracować z nimi jako w pełni zorientowani.

Istotne informacje to wszystko to, co mogłoby mieć wpływ na decyzje poszkodowanych interesariuszy, w przypadku gdyby nie zostało to zgłoszone lub gdyby zostało przedstawione w niewłaściwy sposób. Na ogół powinny obejmować: 1) informacje dotyczące działań i ich przewidywanych wpływów, 2) informacje dotyczące samego procesu zaangażowania interesariuszy (patrz Blok 1 poniżej, aby poznać szczegóły). Informacje te powinny być dokładne i obiektywne, wyjaśniać wszelkie niejasności. Należy się skonsultować z interesariuszami podczas oceniania, które informacje są istotne. Przykładem przydatnego punktu odniesienia dla stopnia ujawnienia informacji jest stopień ujawnienia informacji względem ubezpieczycieli lub inwestorów.

²⁶ Patrz Zalecenia dla planowania korporacyjnego lub zarządzania (a): *Rozwój jasnych ram polityki dotyczących zaangażowania interesariuszy*.

²⁷ Więcej informacji znajduje się w Zaleceniach dla Personelu Miejsowego Etap 4(a). *Przypisywanie realistycznego czasu realizacji dla czynności służących zaangażowaniu*.

Blok 1. Potencjalnie ważne informacje

Wstępne zapewnienie informacji:

Informacje ujawnione interesariuszom w celu zapewnienia w pełni doinformowanego uczestnictwa w kontekście projektów wydobywczych mogą obejmować:

- oświadczenia wartości lub oświadczenia prowadzenia działalności, które są przeznaczone do publicznego ujawnienia informacji;
- polityki firmy (np. polityki środowiskowe i społeczne) oraz normy postępowania;
- cele przedsięwzięcia i ich bieżące oraz planowane działania (w tym ilość przewidzianych do wykorzystania gruntów i wody oraz ich źródło, planowana infrastruktura, spodziewany cykl życia projektu, plany rekultywacji itd.);
- możliwości alternatywnego planu projektu (w razie potrzeby);
- ryzyko negatywnych wpływów oraz proponowane plany zarządzania dla tych ryzyk, szczególnie w zakresie dostępu do gruntów, wody i źródeł utrzymania (np. plany ponownego zasiedlenia, łagodzenia wpływu na środowisko itd.) oraz bezpieczeństwa;
- informacje dotyczące procesu zaangażowania interesariuszy;
- informacje o składaniu skarg i zażaleń mogą być przekazywane tam, gdzie są możliwe zobowiązania i obowiązki w zakresie działań takich jak odpowiednie umowy i porozumienia, w tym umowy współdzielenia korzyści ze społecznością;
- informacje dotyczące tego, w jaki sposób projekt ma się przyczynić do przychodów krajowych, przychodów regionalnych i lokalnych oraz tego, w jaki sposób już się przyczynił zgodnie ze standardem Inicjatywy na rzecz przejrzystości w przemyśle wydobywczym (*Extractive Industries Transparency Initiative, EITI*);
- oceny wpływów w kontekście społecznym, ekologicznym i pod względem praw człowieka oraz związanych z nimi linii odniesienia.

Bieżące zapewnienie informacji:

Bieżące zapewnienie informacji może dotyczyć zarządzania wpływami w miarę pojawiania się takowych, jak również sprawozdawczości w zakresie procesu zaangażowania interesariuszy. Powinno to obejmować:

- **Sprawozdawczość procesu:** Które działania angażujące są planowe, kto będzie je nadzorować, jakie są odpowiednie procedury. To szczególnie istotne z punktu widzenia przejrzystości w podejmowaniu decyzji, a jasne procedury mogą być jednym z najbardziej skutecznych sposobów radzenia sobie z konkurującymi oczekiwaniami wśród interesariuszy i budowania zaufania w procesie.
- **Sprawozdawczość przestrzegania przepisów:** Przestrzeganie przepisów regulujących wpływy, takie jak wymagania odnośnie do oceny wpływów w kontekście ekologicznym i społecznym. Może to również obejmować sprawozdawczości dotyczące płatności podatków lub płatności honorariów na rzecz rządów gospodarzy i wydatków na inwestycje społeczne/rozwój społeczności zgodnie ze strukturą regulacyjną określonych jurysdykcji lub z korporacyjnymi zobowiązaniami względem międzynarodowych zasad przejrzystości.
- **Sprawozdawczość zwrotna:** Sprawozdawczość zwrotna względem interesariuszy mająca na celu wykazanie, jak ich wkłady zostały lub nie zostały zintegrowane z planowaniem działań i dlaczego, w jaki sposób zostały rozwiązane wszelkie kwestie podniesione w trakcie procesu oraz powiadomienie interesariuszy o jakichkolwiek kolejnych etapach.

¹ Sprawozdawczość zwrotna powinna także obejmować konsultacje z danymi interesariuszami dotyczące ich zadowolenia w zakresie tego, w jaki sposób ich wkłady zostały lub nie zostały zintegrowane z planowaniem działań. Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 5. *Zapewnienie realizacji dla większej ilości informacji.*

➡ Podczas wymiany informacji przedsiębiorstwa powinny starannie dostosowywać wkład do przejrzystości względem kwestii prywatności.

Czasami wkład do przejrzystości będzie musiał równoważyć wątpliwości odnośnie do prywatności, dotyczące zarówno danego przedsiębiorstwa (ryzyka biznesowe, poufność handlowa i informacje zastrzeżone), jak i interesariuszy (prywatność osobista, bezpieczeństwo lub ochrona). Ponadto przedsiębiorstwa powinny rozpoznać ryzyko ujawnienia spekulacyjnych lub niepotwierdzonych informacji (np. niepotwierdzone szacunki rezerw mogą generować wśród członków społeczności nierealistyczne oczekiwania wobec projektu).

W takich sytuacjach należy starannie rozważyć poszczególne wymagania przejrzystości oraz kwestie prywatności. Z wyprzedzeniem należy uwzględnić zagadnienia dotyczące zachowania poufności i sprawozdawczości w toku procesów angażowania i omówić je z odpowiednimi interesariuszami. Jeżeli zachowanie pełnej przejrzystości jest uważane za działanie nieroztropne, należy dołożyć wszelkich starań, aby:

- ograniczyć dostęp do poufnych informacji wyłącznie do tych, które otrzymały autoryzację informatora,
- utrzymać anonimowość źródła informacji;
- unikać przekazania fałszywych informacji w celu rozwiązania zagadnień dotyczących prywatności;
- w miarę możliwości zapewnić obowiązujące wyjaśnienia lub uzasadnienia tego, dlaczego dane informacje nie zostały udostępnione.

➡ Po ustanowieniu mechanizmów konsultacji z interesariuszami należy się z nimi skonsultować, aby pomóc w określeniu, jakie informacje są najbardziej przydatne oraz w jakiej formie.

Zapewnienie niezbędnego wsparcia dla interesariuszy

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

W niektórych przypadkach, jeżeli interesariuszom nie zostanie dostarczone wsparcie (np. szkolenia, interpretacja itd.), mogą oni nie być w stanie odpowiednio przekazać swoich perspektyw lub bronić własnych interesów. W rezultacie pewnych negatywnych wpływów może nie dać się odpowiednio określić, uniknąć lub opracować, pozytywne wpływy mogą nie być zoptymalizowane, a interesariusze mogą się okazać niezadowoleni z wyników zaangażowania, co doprowadzi do konfliktu.

➡ Przedsiębiorstwa powinny zapewnić konieczne wsparcie, bez bezprawnego nacisku, w celu zagwarantowania interesariuszom odpowiedniej możliwości oceny i prezentacji własnych perspektyw oraz interesów.

Interesariusze i/lub ich przedstawiciele mogą często pochodzić z różnych środowisk kulturowych, systemów edukacji i klas społeczno-gospodarczych. Czasami mogą nie być zaznajomieni z technicznymi aspektami działań wydobywczych, mogą nie mieć formalnego doświadczenia w zakresie negocjacji lub nie porozumiewać się w tym samym języku, co zespół angażowania interesariuszy lub operatorzy działań wydobywczych.

W razie potrzeby:

- Należy dokonać koniecznych uzgodnień umożliwiających interesariuszom porozumiewanie się w ich języku ojczystym. Jeżeli wymagane jest tłumaczenie, dane przedsięwzięcie powinno się upewnić, że tłumacze są akceptowani przez interesariuszy. Ponadto materiały należy zapewnić w języku preferowanym przez interesariuszy.
- Zapewnienie szkolenia może być konieczne dla interesariuszy w celu odpowiedniego angażowania się, np. gdy są uczestnikami złożonych negocjacji lub nadzorują wdrażanie zobowiązań. Szkolenia powinny być dostosowane do kontekstu, ale mogą obejmować kwestie dotyczące znajomości zagadnień finansowych, ekologicznych, podstawowych procesów wydobywczych, metod partycypacyjnych, inwestycji i rozwoju projektu wydobywczego lub technik negocjacyjnych.

- Pośrednik, np. miejscowy mediator mający wymagane umiejętności, zaufanie i autoryzację społeczności, może zostać wybrany za zgodą interesariuszy i powoływany w przypadkach, gdy działania budowania potencjału nie są odpowiednie czy realistyczne. Alternatywnie można zapewnić fundusze umożliwiające interesariuszom zlecenie niezależnej ekspertyzy w celu uzyskania pomocy.
- Czynności angażowania powinny być zaprojektowane tak, aby zmaksymalizować praktyczność uczestnictwa przez reprezentacyjną grupę potencjalnie dotkniętych interesariuszy, i tak, by nie narzucać nieuzasadnionego obciążenia na uczestniczących interesariuszy. W pewnych okolicznościach należy zapewnić odpowiednie odszkodowanie w celu pokrycia utraconych godzin pracy oraz wydatków poniesionych w związku z działaniami angażowania interesariuszy (dalsze informacje – patrz Tabela 5.).

D. Odpowiednie działania środków

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Jeżeli do angażowania interesariuszy nie zostały zapewnione wystarczające zasoby (ludzkie i finansowe), działania mogą nie zostać odpowiednio realizowane, a niektórych negatywnych wpływów może nie dać się uniknąć lub uwzględnić. Ponadto istnieje możliwość braku optymalizacji potencjalnych możliwości.

➡ Z wyprzedzeniem należy określić zasoby wymagane do angażowania interesariuszy, pamiętając jednocześnie, że mogą one wymagać dostosowania zgodnie ze zmianami kontekstu lokalnego lub operacyjnego.

Przykłady typowych zasobów są zawarte w Tabeli 5. Lista ta nie jest wyczerpująca, a wymienione pozycje nie mają zastosowania dla każdego przedsięwzięcia.

Tabela 5. Zasoby dla angażowania interesariuszy

Typ zasobów	Zastosowanie (dla projektów wyłącznie wydobywczych istotne będą prawdopodobnie postanowienia zapisane pogrubioną czcionką).
Finansowe	<ul style="list-style-type: none"> – zasoby do angażowania i działań zewnętrznych; – zasoby na odszkodowania dla poszkodowanych interesariuszy; – odszkodowanie dla interesariuszy za koszty udziału w działaniach angażowania (np. utracone godziny pracy) oraz wsparcie umożliwiające uczestnictwo interesariuszy (np. opieka nad dzieckiem, transport, posiłki) – tam, gdzie ma to zastosowanie; – zasoby do wsparcia interesariuszy (np. budowania potencjału, doradcy zewnętrzni itd.); – zasoby do realizacji zobowiązań.
Człowiek	<ul style="list-style-type: none"> – personel mający doświadczenie w angażowaniu interesariuszy, w tym doświadczenie w prowadzeniu konsultacji i w procesach rozwiązywania konfliktów; – personel lub pośrednicy z pozytywnym doświadczeniem w zakresie poprzednich wysiłków angażowania oraz nieobciążeni zarzutami łamania praw człowieka; – personel mający wiedzę na temat języka i kultury danego regionu (np. przeszkoleni miejscowi moderatorzy, miejscowi tłumacze pisemni lub ustni); – personel mający doświadczenie w kolekcjonowaniu danych i analiz oraz struktur monitorowania i oceny. – wiedza prawna, w tym pełna świadomość wymagań regulacyjnych i ustawowych, polityki i procedur w kraju gospodarza – personel posiadający umiejętności komunikacyjne i prezentacyjne stosowane do różnych odbiorców

Typ zasobów	Zastosowanie (dla projektów wyłącznie wydobywczych istotne będą prawdopodobnie postanowienia zapisane pogrubioną czcionką).
Logistyka	<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie złożonych uzgodnień w nieznanymi kontekstach (np. wsparcie ochrony lub logistyki na oddalonych lub niebezpiecznych terytoriach); – środki transportu, w przypadku gdy zaangażowanie ma się odbywać na dużym terenie. – wsparcie terenowe dla zespołów zaangażowania
Technologia	<ul style="list-style-type: none"> – telefony komórkowe i/lub satelitarne do pracy w terenie.
Szkolenia/budowanie potencjału	<ul style="list-style-type: none"> – zasoby do przygotowania niezależnego szkolenia i budowania potencjału dla interesariuszy w razie potrzeby.

➔ W przypadku ograniczenia zasobów dla angażowania interesariuszy personel terenowy powinien spróbować wnioskować o zasoby dodatkowe i poprawiać je w zakresie dającym możliwość wsparcia zaangażowania interesariuszy.

Poniżej wymienione zostały potencjalne strategie umożliwiające przezwyciężenie ograniczenia zasobów. Szczegółowe wytyczne dla operacji MŚP przedstawiono w Bloku 2.

Zwiększenie świadomości:

Dla większych przedsiębiorstw, z kadrami wyższego szczebla i decydentami:

- Doprecyzować wartość istotnego angażowania interesariuszy z kadrami wyższego szczebla i decydentami. Wartości mogą obejmować redukcję kosztów, zapobieganie i ograniczanie ryzyka, poprawę reputacji, dostęp do gruntu, wyrównanie wartości, zgodność z reżimem prawnym²⁸.
- Wyjaśnić aspekty praktyczne angażowania interesariuszy tym, którzy mogą być zaznajomieni z procesem i niezbędnymi zasobami.
- Zapewnić studium przypadku projektów/operacji, w których znaczące zaangażowanie interesariuszy nie było praktykowane, studium jego konsekwencji lub przypadków jego pomyślnego stosowania, a także korzyści osiągniętych dzięki dobrym praktykom zaangażowania²⁹.

Poprawa zasobów: Część obciążenia zasobów działań angażowania interesariuszy można zmniejszyć poprzez optymalizację sprawności i synergii.

- **Należy stosować to, co jest dostępne:** Różnorodność perspektyw pomocna w procesie angażowania interesariuszy często może zostać osiągnięta dzięki dostępnemu personelowi. Zasoby związane z technologią i logistyką na ogół będą niezbędne również dla operacji kluczowych. Personel angażowania interesariuszy powinien określić to, jakie zasoby istnieją, oraz sposób ich współdzielenia w ramach angażowania interesariuszy.
- **Centralizować:** Centralizowanie angażowania interesariuszy w systemach zarządzania również może pomóc ograniczyć obciążenia zasobów dla indywidualnych wysiłków zaangażowania³⁰. Tam, gdzie jest to wymagane, może również rozwijać regionalne strategie zaangażowania, w miejscach, w których operacje wydobywcze znajdują się geograficznie blisko siebie.

²⁸ Więcej informacji o kwestii zaangażowania interesariuszy znajduje się w Davis, Rachel i Daniel Franks, [Costs of Company-Community Conflict in the Extractive Sector](#). Cambridge: Inicjatywa CSR w Harvard Kennedy School (2014); Inicjatywa wspólnych wartości, [Wydobycie z celem tworzenia wspólnych wartości w przedsiębiorstwach i społecznościach sektora górniczego oraz ropy naftowej i gazu](#) (2014). Wprowadzenie.

²⁹ Opublikowano wiele studiów przypadku wykazujących istotne wpływy zaangażowania interesariuszy. Patrz np. Światowy Instytut Zasobów, [Development without Conflict: The Business Case for Community Consent](#) (2007).

³⁰ Patrz Zalecenia dla planowania korporacyjnego lub zarządzania: *Integrowanie zaangażowania interesariuszy w kluczowe systemy zarządzania*.

- **Należy stosować zasoby zewnętrzne:** Strony trzecie, takie jak grupy społeczeństwa obywatelskiego lub innych operacji wydobywczych, mogą posiadać odpowiednie informacje lub komplementarne upoważnienia, które można dostosować do działań angażowania interesariuszy. Istniejące procesy oraz programy mogą wspierać i uzupełniać wysiłki angażowania i pomóc uniknąć zmęczenia interesariuszy, jeżeli wiele wysiłków angażowania jest prowadzonych jednocześnie.

Blok 2. Pokonywanie ograniczeń zasobów eksploatacji MŚP¹

Korzyści reputacyjne oraz wkład w łagodzenie ryzyka zaangażowania znaczących interesariuszy są ważne dla przedsięwzięć wszystkich wielkości i typów. Koszty konfliktu z lokalną społecznością i opóźnień projektu częściej doprowadzają do zakończenia małych pojedynczych projektów niż dużych przedsiębiorstw. Silne praktyki zaangażowania interesariuszy mogą zwiększać wartość wydobycia lub małych przedsięwzięć dla inwestorów i potencjalnych nabywców. Słabe relacje z interesariuszami – przeciwnie: mogą ograniczać możliwości sprzedaży praw do koncesji.

Małe przedsięwzięcia mają zazwyczaj mniejszą liczbę personelu oraz mniejsze zasoby finansowe przeznaczone na zaangażowanie interesariuszy. Jednocześnie często posiadają większą elastyczność w tworzeniu i wdrażaniu polityki oraz, ogólnie rzecz biorąc, muszą radzić sobie z mniejszą ilością wpływów w porównaniu z większymi przedsięwzięciami.

Działania zaangażowania nie muszą być drogie ani czasochłonne, aby miały sens. Jakość zaangażowania, jak aktywne słuchanie i nadanie priorytetu zagadnieniom, jest ważniejsza niż ilość poświęconego czasu lub suma wydanych pieniędzy.

W celu zapewnienia zaangażowania znaczących interesariuszy małe przedsięwzięcia powinny:

- Zachęcać cały personel oraz wykonawców na miejscu, łącznie z tymi, których zadania mają głównie charakter techniczny, do traktowania interesariuszy z szacunkiem i próbowania budowania zaufania.
 - Zapisać personel techniczny, np. geologów i inżynierów wydobycia, na internetowe lub krótkie kursy z zaangażowania interesariuszy (albo relacji środowiskowych).
 - Nadać priorytet problemom dla angażowania poprzez selektywne skupienie się na najbardziej dotkniętych grupach interesariuszy dla największego niemożliwego wpływu z użyciem dostępnych zasobów.
 - Ustawić przedsięwzięcie w pozycji partnera, a nie jako jedyne lub głównego podmiotu w zaangażowaniu interesariuszy, np. z władzami lokalnymi i/lub organizacjami pozarządowymi.
 - Przyjąć metody partycypacyjne dla nadzoru budowania zaufania z interesariuszami i maksymalizacji zasobów.
 - Maksymalizować integrację procesów konsultacji z procesami regulacyjnymi, w tym konsultacji rządowych.
1. Dodatkowe wskazówki, patrz [A. Strategiczne Podejście do Wczesnego Zaangażowania Interesariuszy: Podręcznik dobrych praktyk dla Młodszych Przedsiębiorstw w Sektorach Wydobywczych](#). IFC. Maj 2014.

Etap 4. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów angażowania interesariuszy

Etap 4. Podsumowanie

- Należy zaplanować ramy czasowe, ponieważ umożliwia to jak najwcześniejsze wykonalne rozpoczęcie zaangażowania. Należy też zapewnić interesariuszom dostateczny czas na sensowne zaangażowanie się oraz pozwolić im na elastyczność.
- Przedsięwzięcia powinny uwzględnić to, jakiego rodzaju zaangażowanie jest niezbędne lub wymagane zgodnie z etapem eksploatacji i potrzebami zaangażowania.
- Działania zaangażowania należy zaprojektować w sposób odpowiedni do kontekstu i odbiorców oraz odzwierciedlający najlepsze działania.
- Należy zidentyfikować szczegółowe zewnętrzne wyzwania dla zaangażowania interesariuszy powiązane z kontekstem lokalnym i operacyjnym działań i strategii oraz odpowiedź na nie.
- Należy określić jasne i funkcjonalne procedury odpowiedzi na zażalenia, aby załagodzić sytuację oraz zapewnić szybkie i bezpośrednie rozwiązania.
- Przedsiębiorstwa powinny się konsultować z interesariuszami oraz rozpoznawać wyzwania i na nie reagować, aby zapewnić odpowiednie działanie naprawcze.

A. Należy wyznaczyć realne harmonogramy działań dla zaangażowania

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Jeżeli realistyczne i odpowiednie ramy czasowe nie zostaną ustanowione, perspektywy interesariuszy mogą nie zostać odpowiednio wychwycone i relacje z nimi mogą być zagrożone. W rezultacie może nie dać się uniknąć lub uwzględnić pewnych negatywnych wpływów, pozytywne wpływy mogą nie być zoptymalizowane, a interesariusze mogą się okazać niezadowoleni z wyników zaangażowania, co doprowadzi do konfliktu.

Podczas gdy cykle życia różnych operacji wydobywczych będą się znacznie różnić, od miesięcy do dziesięcioleci, niezależnie od długości tych działań zastosowanie mają takie same ogólne zasady ustanawiania ram czasowych.

➡ Należy zaplanować ramy czasowe, gdyż umożliwia to jak najwcześniejsze wykonalne rozpoczęcie zaangażowania. Należy też zapewnić interesariuszom dostateczną ilość czasu na sensowne zaangażowanie się oraz osiągnięcie dostatecznej elastyczności do dostosowania się do zmian w kontekście lokalnym lub środowisku działania. Ramy czasowe powinny również odzwierciedlać ciągły charakter angażowania interesariuszy.

- **Angażowanie należy rozpocząć możliwie jak najwcześniej:** Wczesne zaangażowanie jest istotne, gdyż do budowania silnych relacji z grupami interesariuszy niezbędny jest czas, a to pozwala przedsięwzięciom przewidywać problemy, zanim te się pojawią. Ważne jest skonsultowanie się z interesariuszami przed podjęciem jakichkolwiek decyzji, które mogą mieć na nich wpływ. Często przydatne okazują się konsultacje z grupami interesariuszy w punkcie wyjścia, co umożliwia zrozumienie ryzyka i możliwości, oraz, w razie potrzeby, udzielenie pomocy w rozwinięciu planów i działań zaangażowania. Przedsiębiorstwa wydobywcze odgrywają tutaj istotną rolę (aby uzyskać więcej informacji, patrz Blok 3. *Działania wydobywcze i pierwsze wrażenia*). W idealnej sytuacji zaangażowanie powinno wystąpić na etapie opracowywania projektu lub w fazie planowania.
- **Interesariusze powinni mieć dostatecznie dużo czasu na sensowne zaangażowanie się:** Interesariusze powinni mieć dostatecznie dużo czasu na rozważenie kwestii, które mają na nich wpływ, oraz aby się zorganizować. Nie należy oczekiwać, że interesariusze podejmą decyzję na podstawie informacji, którą słyszą po raz pierwszy. Podobnie nie należy oczekiwać, że wezmą udział w działaniach zaangażowania, o których nie dowiedzą się odpowiednio wcześniej. Należy się skonsultować z interesariuszami w sprawie ilości czasu, której potrzebują, aby ocenić oraz dostarczyć informacje zwrotne lub pytania związane z informacjami, jakie otrzymują.

- **Ramy czasowe powinny być elastyczne i muszą uwzględniać zaangażowanie podczas całego cyklu życia projektu:**

Proces angażowania interesariuszy jest dynamiczny, iteracyjny i ciągły. Tym samym ramy czasowe przypisane działaniom angażowania powinny być elastyczne w jak największym możliwym zakresie, z uwzględnieniem zobowiązań czasowych nałożonych przez rządy lub określone w umowach. Planowane zaangażowanie interesariuszy i identyfikacja dotkniętych interesariuszy powinny być sprawdzone i dostosowane w odpowiedzi lub w oczekiwaniu na następujące zdarzenia, jeżeli takie wystąpią:

- zaawansowane wydobywanie;
- analizy wykonalności;
- przejęcia depozytu/koncesji;
- budowa nowej infrastruktury;

Blok 3. Działania badawcze i pierwsze wrażenia

Przedsiębiorstwa wydobywcze powinny przestrzegać wszystkich etapów określonych w niniejszych Wytocznych (skalowanych zgodnie z ich poziomem oddziaływania), niezależnie od tego, czy projekt ma możliwość przejścia do etapu eksploatacyjnego czy nie.

Pierwsze wrażenia są kluczowe dla ułatwienia znaczącego zaangażowania interesariuszy na czas trwania projektu wydobywczego. Faza wydobywania jest tym samym kluczowa dla ustanowienia pozytywnego otoczenia dla zaangażowania. Czasami wydobywanie może być prowadzone przez mniejsze przedsięwzięcia, a zatem może również zaistnieć etap, na którym zasoby ludzkie i finansowe są niewielkie. Jednakże – jak odnotowano w Bloku 2. – działania zaangażowania nie muszą być drogie ani czasochłonne, aby miały sens.

- rozbudowa lub redukcja eksploatacji;
 - aktualizacje oceny wpływu społecznego i/lub na środowisko;
 - ujawnienie problemów poprzez monitorowanie i ocenę oraz mechanizmy zażaleń,
- oparte na istotnej informacji zwrotnej od interesariuszy.

B. Ustalenie, który tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Jeżeli właściwy tryb angażowania nie zostanie ustalony i zastosowany, perspektywy interesariuszy mogą nie zostać odpowiednio zintegrowane z decyzjami projektowymi, a przedsięwzięcie może napotkać na wierzytelności (np. jeśli nie przestrzega odpowiednich zobowiązań prawnych dotyczących zaangażowania, takich jak obowiązek uzyskania zgody).

Nie wszystkie tryby angażowania będą odpowiednie dla wszystkich typów i etapów operacji. Przykładowo, podczas wstępnego wydobywania, gdy wpływy operacji są minimalne, a przyszłe wpływy w dużym stopniu nieznane, tryby angażowania prawdopodobnie będą się koncentrować na współdzieleniu informacji i konsultacji³¹.

³¹ Może się to różnić w zależności od typu zaangażowanej grupy interesariuszy. Na przykład mogą być konieczne różne tryby przy pierwszym kontakcie z ludnością rdzenną. Patrz Załącznik B. *Angażowanie ludności rdzennej*.

➔ Przedsiębiorstwa powinny uwzględnić to, jakiego rodzaju zaangażowanie jest niezbędne lub wymagane zgodnie z etapem operacji i potrzebami zaangażowania.

Konsultacje z interesariuszami dotyczące tego, jakiego trybu angażowania wymagają lub się spodziewają, będą pomocne w identyfikacji odpowiednich podejść.

Współdzielenie informacji:

Współdzielenie informacji można osiągnąć poprzez osobiste wizyty, instruktaże, spotkania publiczne, audycje radiowe, media społecznościowe, elektroniczną czy papierową pocztę i biuletyny, strony internetowe, blogi, stałe kolumny w gazetach, stanowisko w ramach informacji publicznej.

Współdzielenie informacji jest właściwe w przypadku, gdy istnieje potrzeba dostarczenia interesariuszom informacji dotyczących projektu lub działań oraz ich przewidywanych wpływów (pozytywnych i negatywnych), i jest ważne na wszystkich etapach projektu. Pozytywne odpowiedzi na poniższe pytania przewodnie mogą wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy interesariusze zażądali udostępnienia im informacji?
- Czy konieczne jest udostępnienie pewnych informacji w celu umożliwienia interesariuszom angażowania się we w pełni doinformowany sposób (np. czy dane informacje miałyby wpływ na decyzje dotkniętych interesariuszy, w przypadku gdyby nie zostały zgłoszone lub jeśli zostałyby przedstawione w niewłaściwy sposób)?
- Czy oczekiwaniami interesariuszy należy zarządzać?

Konsultacje/pozyskiwanie wiedzy:

Konsultacje/pozyskiwanie wiedzy można prowadzić poprzez ankiety, wywiady z przywódcami, spotkania grup, debaty, fora konsultacyjne, dialogi on-line.

Konsultacje/pozyskiwanie wiedzy jest właściwe w przypadku gromadzenia informacji w celu budowania zrozumienia kontekstu projektu oraz zrozumienia obaw i oczekiwań interesariuszy. Pozostaje również ważne na wszystkich etapach projektu. Pozytywne odpowiedzi na poniższe pytania przewodnie mogą wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy oczekiwania interesariuszy lub ich perspektywy są potrzebne (np. przy opracowywaniu projektu wspólnych wartości, przy podejmowaniu decyzji co do tego, jaki jest najlepszy sposób współdzielenia informacji, w ustalaniu wpływów dla oceny punktu odniesienia)?
- Czy informacje, wyniki lub wnioski muszą być sprawdzone albo zweryfikowane przez interesariuszy (np. wyniki mapowania akcjonariuszy lub oceny wpływów)?

Negocjacje:

Można je prowadzić poprzez tradycyjne negocjacje za pomocą umów zbiorowych z pracownikami, poprzez mediatora, pomiędzy przedsięwzięciem a grupami interesariuszy lub pomiędzy grupami interesariuszy o konkurujących oczekiwaniach.

Negocjacje są odpowiednie w przypadku, gdy celem jest uzyskanie porozumienia interesariuszy na warunkach, w ramach których postępować będzie realizacja projektu, w tym zarządzanie wpływami i zapewnienie korzyści. Są również kluczowe przed analizą wykonalności, rozwojem projektu, przed rozpoczęciem operacji lub przed poważnymi rozszerzeniami działalności. Pozytywna odpowiedź na poniższe pytanie przewodnie może wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy oczekujące decyzje, które będą mieć wpływ na interesariuszy (np. gdzie zlokalizować obiekt przetwórczy, w jaki sposób interesariusze otrzymają rekompensatę za szkody w ich gruntach)?

Zgoda:

Formalne procesy zgody mogą obejmować większość głosów ze społeczności, zatwierdzenie przez tradycyjny organ decyzyjny, taki jak rada starszych, zorganizowane referendum regionalne, inny mechanizm określony przez regulację, mechanizm określający wymogi dla zgody lub przez umowę pomiędzy przedsiębiorstwem a samymi dotkniętymi interesariuszami.

Procesy zgody są właściwe, gdy celem jest uzyskanie zgody dotkniętych społeczności odnośnie do tego, czy projekt można realizować, lub w zakresie łagodzenia określonych aspektów projektu albo wpływu na określone prawa. Rządowe procesy regulacyjne i licencyjne stanowią ustrukturyzowaną formę zgody ogólnie zarządzaną przez wyższe szczeble rządowe. Oprócz zatwierdzenia regulacyjnego zgoda dotkniętych społeczności może być prawnym lub operacyjnym wymogiem albo oczekiwaniem w niektórych kontekstach operacyjnych, szczególnie w kontekście angażowania ludności rdzennej³². Procesy zgody są potencjalnie odpowiednie przed analizą wykonalności, rozpoznaniem projektu i rozwojem projektu lub przed istotnym rozszerzeniem. Pozytywne odpowiedzi na poniższe pytania przewodnie mogą wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy zgoda jest wymagana przez przepisy prawa, politykę przedsiębiorstwa lub umowy dotyczące finansowania?
- Czy realizacja bez zgody będzie stanowić istotne zagrożenie dla posiadaczy praw lub działalności?

Wdrażanie zobowiązań:

Zaangażowanie interesariuszy we wdrażanie zobowiązań może obejmować zaangażowanie interesariuszy przez planowanie, wdrożenie, przekazanie do eksploatacji i działania budowlane (np. poprzez radę nadzoru społeczności, sprawozdania na temat postępów, reakcje na wszelkie rozbieżności w oczekiwaniach itd.). To istotne podczas wykonywania uprzednio obiecanych lub wynegocjowanych zobowiązań, takich jak projekty budowlane, świadczenie usług, płatność do funduszu społeczności albo zobowiązania wymagane przez zezwolenia regulacyjne, zgodnie z negocjacjami lub wymogami.

Pozytywne odpowiedzi na poniższe pytania przewodnie mogą wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy zgody na zobowiązania są wdrażane?
- Czy podejmowane są decyzje dotyczące projektu, które dotyczą umów lub konkluzji zawartych z interesariuszami (np. planowanie dróg transportowych po zawarciu umowy z interesariuszami, że żadne drogi transportowe nie będą przecinały ziemi należącej do społeczności)?

Reakcja na nieprzewidziany negatywny wpływ:

Reakcja na nieprzewidziany negatywny wpływ może obejmować utworzenie mechanizmów skargi³³, które umożliwiają przedsiębiorstwom identyfikację i zapewnienie wczesnych środków zaradczych dotkniętym interesariuszom. Środki zaradcze mogą obejmować przeprosiny, restytucję, przywrócenie do normalnego stanu, kompensatę pieniężną lub niepieniężną, zadośćuczynienie i gwarancje jednorazowego charakteru projektu, modyfikację procedur, struktury lub łączności³⁴.

To istotne, gdy należy zareagować na obawy interesariuszy dotyczące projektu i zająć się negatywnym wpływem,

³² Patrz Załącznik B. *Angażowanie ludności rdzennej*, aby uzyskać więcej informacji o poszukiwaniu pozwoleń w trakcie angażowania ludności rdzennej.

³³ Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego Etap 4(e). *Ustanowienie jasnych i funkcjonalnych procedur odpowiedzi na zażalenia, procesów reagowania na skargi*.

³⁴ Restytucja odnosi się do odtworzenia dotkniętej strony do jej pierwotnego stanu, np. przywrócenie wolności, cieszenie się prawami człowieka, tożsamością, życiem rodzinnym oraz obywatelstwem, powrót do miejsca zamieszkania, odtworzenie zatrudnienia oraz zwrot majątku. **Przywrócenie** do normalnego stanu odnosi się do odtworzenia jakości ziemi, wody lub powietrza. Przywrócenie zdrowia lub mobilności po wypadku albo po chorobie; odszkodowania mogą być finansowe lub niefinansowe, w naturze, i powinny być równoważne temu, co utraciła strona negatywnie dotknięta (straty mogą obejmować szkody fizyczne lub psychiczne, utracone możliwości, zatrudnienie, wykształcenie i świadczenia społeczne, szkody materialne i utratę dochodów, w tym utratę potencjału zarobkowego, szkody moralne, koszty wymagane w przypadku pomocy prawnej lub eksperckiej, lekarstwa i usługi medyczne oraz usługi psychologiczne i społeczne). **Zadośćuczynienie** odnosi się do skutecznych środków mających na celu zaprzestanie ciągłego naruszania, publiczne przeprosiny, upamiętnienie oraz hołdy dla ofiar, raportowanie i ujawnianie potencjalnych naruszeń, sankcje karne.

który może wystąpić podczas wszystkich etapów projektu, ale w szczególności w trakcie budowy, eksploatacji i zamknięcia. Pozytywna odpowiedź na poniższe pytanie przewodnie może wskazać, że ten tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany:

- Czy wystąpił negatywny wpływ, którym trzeba się zająć?

Dzielenie się korzyściami:

Dzielenie się korzyściami może mieć charakter pieniężny lub niepieniężny zgodnie z ustaleniami pomiędzy przedsiębiorstwem a odpowiednimi interesariuszami w drodze konsultacji lub negocjacji (np. tworzenie lokalnych miejsc pracy w bezpiecznym środowisku pracy, zobowiązania w stosunku do lokalnego zaopatrzenia, dywersyfikacja możliwości generowania dochodów; rozwój zdolności, transfer technologii, lepszy dostęp do kredytu i rynków, w szczególności dla małych i średnich przedsiębiorstw, płatność za usługi środowiskowe, podział przychodów lub tworzenie funduszy powierniczych).

Dzielenie się korzyściami jest istotne podczas wszystkich etapów projektu, ale w szczególności w trakcie budowy, eksploatacji i zamknięcia.

Blok 4. Używanie angażowania interesariuszy do optymalizacji wspólnej wartości

Oprócz wykorzystywania możliwości angażowania interesariuszy w celu uniknięcia negatywnego wpływu i zajęcia się nim możliwość angażowania interesariuszy powinna mieć na celu optymalizację wartości¹ przez dopasowanie interesów biznesu przedsiębiorstw do potrzeb i priorytetów społeczności. W praktyce może to oznaczać:

- Inwestowanie środków przez przedsiębiorstwo w program zdrowotny, aby w lokalnych społecznościach zapobiegać chorobom zakaźnym (i je leczyć), na które narażeni są jego pracownicy, takim jak malaria, HIV czy gruźlica.
- Wspieranie lokalnych przedsiębiorstw, aby stawały się konkurencyjnymi, sprawnymi dostawcami dla projektu wydobywczego, jako lokalna strategia zaopatrzenia, w której każdy wygrywa.
- Czy pozytywne aspekty eksploatacji dla interesariuszy mogą zostać zoptymalizowane?

Inicjatywy wspólnych wartości przynoszą korzyści interesariuszom, ale stanowią również istotną kwestię biznesową².

Zaangażowanie interesariuszy może umożliwiać inicjatywy wspólnych wartości i pomagać przezwyciężyć niektóre z powiązanych wyzwań przez:

- zbieranie ulepszonych informacji na temat tego, gdzie może być tworzona wartość dla interesariuszy;
- identyfikację i przekazanie potencjalnych korzyści wspólnych wartości kierownictwu wyższego szczebla w celu pokonania niedostatecznych struktur organizacyjnych i zachowań;
- wkład w pomiar korzyści wspólnych wartości przez zbieranie informacji zwrotnej od interesariuszy.

1. Trzy poziomy tworzenia wspólnych wartości dla przedsiębiorstwa wydobywczego obejmują:

1. Ponowne tworzenie produktów i rynków (budowanie lokalnych rynków dla produktów pośrednich tworzonych przez działalność wydobywczą (np. energia elektryczna; woda do nawadniania).
2. Ponowne definiowanie produktywności w łańcuchach wartości (doskonalenie wydajności lokalnej siły roboczej, wzmacnianie dostawców w łańcuchu wartości, zwiększanie lokalnej gotowości na katastrofy i sytuacje wyjątkowe, możliwości reagowania i przywrócenia do normalnego stanu, poprawa wykorzystania wody, energii oraz innych zasobów używanych w działalności).
3. Tworzenie korzystnego lokalnego środowiska (rozwój lokalnego klastra wspierającego sektory wydobywcze, inwestycje we wspólną infrastrukturę i sieci logistyczne, partnerstwo z rządem oraz innymi interesariuszami w tworzeniu infrastruktury społeczności, odgrywanie aktywnej roli w szerokim rozwoju gospodarczym i rozwoju społeczności, poprawa lokalnej i krajowej zdolności zarządzania).

Źródło: Shared Value Initiative & FSG, *Extracting with Purpose: Creating Shared Value in the Oil and Gas and Mining Sectors Companies and Communities* (October 2014), Część 2.

2. Patrz IFC, [Strategic Community Investment: A Handbook for Companies Doing Business in Emerging Market](#), Tabela 2.1 (2010).

C. Określenie i zastosowanie najlepszych działań

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

➡ *Jeżeli czynności służące zaangażowaniu nie są dostosowane do celów przedsiębiorstwa oraz charakterystyki i perspektyw jego odbiorców, mogą one nie być skuteczne i mogą nawet narazić określonych interesariuszy na ryzyko. Zadawanie odpowiednich pytań przy czynnościach służących zaangażowaniu przy projekcie może również ujawnić potencjalne wyzwania dla angażowania (np. zagadnienia dotyczące wydajności, wyzwania dotyczące prywatności), które wymagają odpowiednich odpowiedzi³⁵.*

Po określeniu niezbędnych rodzajów zaangażowania należy zaprojektować je w sposób odpowiedni do kontekstu i odbiorców oraz odzwierciedlający najlepsze działania. Konsultacje z interesariuszami będą pomocne w rozpoznaniu odpowiednich strategii.

Pytania naprowadzające i najlepsze działania przedstawiono w Tabeli 6. poniżej.

³⁵ Patrz Zalecenia dla Personelu Miejsowego: Etap 4(d). *Identyfikacja i reagowanie na zewnętrzne wyzwania dla zaangażowania*.

Tabela 6. Identyfikacja i zastosowanie dobrych praktyk w celu angażowania interesariuszy

ZAGADNIENIA DO ROZWAŻENIA	NAJLEPSZE DZIAŁANIA
UDOSTĘPNIANIE INFORMACJI	
<p>Jakie są cele udostępniania informacji?</p> <p>Kim są odbiorcy?</p> <p>W jaki sposób odbiorcy mogą uzyskać dostęp do informacji?</p> <p>Jaki jest potencjał odbiorców (język, umiejętność czytania i pisania ze zrozumieniem, kompetencje techniczne)?</p> <p>Czy istnieją kwestie prywatności?</p> <p>Czy informacje są poufne?</p> <p>Jakie ważne i pożyteczne sprawy interesariusze wskazali w zakresie treści informacji i metod ich udostępniania?</p> <p>Jakie inne sposoby angażowania powinny być stosowane w połączeniu z wymianą informacji?</p>	<p>Wszelkie istotne informacje powinny być udostępniane w odpowiednim czasie.</p> <p>Docelowi odbiorcy powinni mieć możliwość dostępu do informacji i zdolność jej zrozumienia.</p> <p>Istotne informacje, szczególnie w związku z ryzykiem wystąpienia niepożądanych skutków, powinny być dostarczone w formie pisemnej, tak aby członkowie społeczności mogli udostępnić je wybranym przez siebie rzeczoznawcom.</p> <p>Informacje te powinny być dokładne i obiektywne, wyjaśniające wszelkie niejasności.</p> <p>Dostarczenie informacji nie powinno naruszać prywatności ani stwarzać ryzyka dla interesariuszy (takiego jak zagrożenie bezpieczeństwa lub ryzyko wrogiego odwetu lub represji).</p> <p>W momencie przekazywania informacji interesariusze powinni być sami konsultowani w celu określenia, jakie informacje są im najbardziej przydatne i w jakiej formie, aby uniknąć informacyjnego zmęczenia.</p> <p>Wymiana informacji powinna być powszechnie stosowana w połączeniu z innymi formami angażowania (np. konsultacji).</p>
KONSULTACJE/UCZENIE SIĘ	
<p>Jaki jest cel konsultacji? Kto powinien być konsultowany?</p> <p>Czy źródło jest wiarygodne?</p> <p>Czy oni rozumieją cel konsultacji?</p> <p>Czy są oni informowani o tym, jak ich dane zostaną wykorzystane i, w stosownych przypadkach, w jaki sposób ich prywatność będzie chroniona?</p> <p>Czy konsultacje stwarzają jakiegokolwiek ryzyko dla interesariuszy?</p>	<p>Specyficzny cel konsultacji powinien być jasny, a udział w konsultacjach dobrowolny oraz poprzedzony informacją.</p> <p>Informacje zebrane podczas konsultacji powinny być zweryfikowane.</p> <p>Korzystanie z zebranych informacji powinno być dostępne dla tych, którzy je dostarczają, i nie powinno naruszać prywatności ani stwarzać ryzyka dla interesariuszy (zagrożenie bezpieczeństwa lub ryzyko odwetu czy represji).</p>
NEGOCJACJE	
<p>Jaki jest cel negocjacji?</p> <p>Czy precyzyjnie ustalono, co jest przedmiotem negocjacji, a co nim nie jest?</p> <p>Kto powinien zasiąść przy stole negocjacyjnym?</p> <p>Czy wszystkim stronom dostarczone istotne informacje?</p> <p>Czy warunki negocjacji zostały jasno określone i czy strony się na nie zgodziły? W szczególności – czy istnieje dokładne zrozumienie, co stanowi „umowę”?</p> <p>Czy plan i zasady postępowania na spotkaniu zostały przygotowane w porozumieniu z interesariuszami?</p>	<p>Warunki i struktura negocjacji powinny być z wyprzedzeniem wzajemnie uzgodnione i zgodne z wszystkimi istotnymi zobowiązaniami prawnymi.</p> <p>Negocjacje powinny się odbywać na sprawiedliwych warunkach. W razie potrzeby należy zapewnić wsparcie, aby interesariusze mogli właściwie reprezentować swoje perspektywy i interesy.</p> <p>Wszystkie zainteresowane strony powinny być stronami negocjacji. Procesy negocjacyjne, w tym zgłaszane pomysły, pytania i wątpliwości, powinny być udokumentowane w możliwie największym stopniu.</p> <p>Ostateczne umowy i wyjątkowe kwestie powinny być zarejestrowane, zweryfikowane i zatwierdzone przez strony obecne podczas czynności zaangażowania.</p>

ZAGADNIENIA DO ROZWAŻENIA	NAJLEPSZE DZIAŁANIA
<p>Jakie są istotne wymagania prawne negocjacji, takie jak uzyskanie zgody ze strony niektórych grup?</p> <p>Jakie jest przestrzenne ustawienie miejsca negocjacji?</p> <p>Jakie są odpowiednie potencjały stron przy stole negocjacyjnym?</p> <p>Czy istnieje jakiekolwiek ryzyko wobec interesariuszy w drodze negocjacji?</p> <p>Czy wyniki negocjacji są rejestrowane, a zapis jest zatwierdzony przez odpowiednich interesariuszy?</p> <p>Czy istnieje możliwość stosowania zastraszania lub przemocy między stronami o konkurencyjnych interesach?</p>	<p>Jeśli istnieje ryzyko przemocy, osoby zagrożone powinny być konsultowane w zakresie możliwych środków zapobiegawczych, w celu zapewnienia warunków niezbędnych do umożliwienia im udziału. Wszelkie negocjacje powinny zostać przełożone do czasu, aż wszystkie zainteresowane strony będą mogły swobodnie brać w nich udział, bez obawy przed odwetem czy przymusem.</p>
ZGODA	
<p>Czy zgoda jest prawnym, operacyjnym albo politycznym wymogiem przedsiębiorstwa?</p> <p>Jakie działania wymagają zgody?</p> <p>Czyją zgodę należy uzyskać?</p> <p>Kiedy należy uzyskać zgodę? Co „zgoda” oznacza dla przedsiębiorstwa i dla tych, którzy są proszeni o jej udzielenie?</p> <p>Jak wygląda wyraźny brak zgody?</p> <p>Jakie są warunki udzielenia zgody, a jakie w przypadku jej wycofania?</p> <p>Jakie są zagrożenia związane z postępowaniem bez zgody do posiadania praw lub do eksploatacji?</p>	<p>Powinny zostać ustanowione jasne kryteria przez odpowiedniego właściciela praw, to znaczy: kto powinien udzielić zgody, co stanowi zgodę, co stanowi wyraźny brak zgody.</p> <p>Zgoda powinna być udzielona świadomie i dobrowolnie oraz w odpowiednim czasie.</p> <p>To, na co zgoda jest wyrażana, powinno być jasno zdefiniowane, a proces poszukiwania zgody powinien być wznawiany w razie potrzeby.</p> <p>Warunki zgody oraz jej wycofania powinny być jasno określone.</p> <p>Procesy związane z zaangażowaniem, w tym zgłaszane pomysły, pytania i wątpliwości, powinny być w miarę możliwości udokumentowane.</p> <p>Ostateczne umowy i wyjątkowe kwestie powinny być zarejestrowane, zweryfikowane i zatwierdzone przez strony obecne podczas czynności zaangażowania.</p>
WDRAŻANIE ZOBOWIĄZAŃ	
<p>Co jest podstawą zobowiązań?</p> <p>Jakie są ramy czasowe dla realizacji zobowiązań?</p> <p>Jakie środki są potrzebne?</p> <p>Jakie są możliwości synergii (takie jak lokalne możliwości zatrudnienia)?</p> <p>Jakie są oczekiwania społeczności dotyczące zobowiązań?</p> <p>Czy istnieją jakiekolwiek rozbieżności między oczekiwaniami lub tym, co zostało przekazane, a bieżącym postępem? Jak formalizowane są zobowiązania?</p>	<p>O ile to możliwe, ramy czasowe i rezultaty powinny odpowiadać temu, na co została wyrażona zgoda przez interesariuszy, lub temu, co na początku obiecano.</p> <p>Rozbieżności w oczekiwaniach powinny być jak najszybciej odpowiednio skierowane. Synergie w zakresie rozwoju społeczności powinny być zoptymalizowane.</p> <p>Procesy zaangażowania, w tym zgłaszane pomysły, pytania i wątpliwości, powinny być udokumentowane w możliwie największym stopniu.</p> <p>Umowy określające zobowiązania powinny być sformalizowane, monitorowane i zgłaszane¹.</p>

ZAGADNIENIA DO ROZWAŻENIA	NAJLEPSZE DZIAŁANIA
ROZPATRYWANIE NIEKORZYSTNYCH ODDZIAŁYWAŃ	
<p>Jakie są obowiązki prawne w zakresie rozpatrywania niekorzystnych oddziaływań?</p> <p>Co przedsiębiorstwo może zapewnić?</p> <p>Jakie są oczekiwania i preferencje interesariuszy?</p> <p>Czy niekorzystne oddziaływania są zbiorowe czy indywidualne?</p> <p>Czy odpowiedzialność za niwelowanie szkodliwych oddziaływań jest podzielona na innych uczestników?</p> <p>Jaka jest najwłaściwsza forma odpowiedzi w celu wyeliminowania negatywnych skutków?</p> <p>Jakie są zagrożenia związane z różnymi odpowiedziami?</p> <p>Jak można określić zadowolenie z odpowiedzi?</p>	<p>Jeśli chodzi o ewentualne środki na niekorzystne oddziaływanie, powinny być przeznaczane na wyrządzone szkody i ich przyczyny w sposób terminowy oraz przejrzysty.</p> <p>Wszelkie zobowiązania prawne dotyczące ograniczania i naprawy powinny być również przestrzegane, a warunki procesu naprawczego powinny co najmniej spełniać międzynarodowe wytyczne tam, gdzie są dostępne.</p> <p>Środki zaradcze powinny ustawić interesariuszy w pozycji, która pozostawia ich tak samo zamożnymi, jak byli wcześniej, lub bardziej zamożnymi niż przed niekorzystnym oddziaływaniem.</p> <p>Interesariusze powinni brać udział w podejmowaniu decyzji o rozpatrzeniu niekorzystnego oddziaływania i w oszacowaniu wartości szkody².</p> <p>Naprawa i ograniczenia powinny być kulturowo właściwe, a powinno się rozważyć ryzyko i korzyści płynące z różnych form naprawy³.</p> <p>Procesy związane z zaangażowaniem, w tym zgłaszane pomysły, pytania i wątpliwości, powinny być w miarę możliwości udokumentowane.</p> <p>Ostateczne umowy i wyjątkowe kwestie powinny być zarejestrowane, zweryfikowane i zatwierdzone przez strony obecne podczas czynności zaangażowania. Umowy takie nie powinny uniemożliwiać dostępu do sądowych lub pozasądowych mechanizmów składania skarg (m.in. poprzez zwolnienia).</p> <p>Satysfakcja z tego, jak niekorzystne oddziaływania są rozpatrywane, powinna być oceniana.</p>
PODZIAŁ KORZYŚCI	
<p>Jakiego rodzaju korzyści dana działalność może zapewnić interesariuszom? Jak można te korzyści zoptymalizować?</p> <p>Którzy interesariusze będą beneficjentami? Którzy z nich zostaną wyłączeni?</p> <p>Jakie są priorytety rozwoju i cele społeczne rządu oraz społeczności?</p> <p>Co istotnego interesariusze określili jako priorytet w odniesieniu do korzyści?</p> <p>Jakie są potencjalne zagrożenia w odniesieniu do korzyści (np. korzyści są niesłuszne lub prowadzą do niekorzystnych zmian społecznych)?</p>	<p>Dążyć do identyfikacji możliwości optymalizacji korzyści. Dążyć do zapewnienia, że działalność jest zgodna z priorytetami rozwoju i celami społecznymi rządu oraz społeczności, w której odbywają się działania, i że różne priorytety wśród mężczyzn i kobiet są brane pod uwagę.</p> <p>Dzielić korzyści na podstawie procesu konsultacji oraz oceny oddziaływania na środowisko, w sposób, który nie nagradza niesprawiedliwie konkretne grupy, ale sprzyja sprawiedliwemu i zrównoważonemu rozwojowi społecznemu.</p>

1. Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 5. *Zapewnienie realizacji dla większej ilości informacji.*

2. Ogólnie odszkodowanie powinno uwzględniać wszystkie istotne straty i może być dostarczane w różnych formach, w tym przeprosin, zadośćuczynienia, rehabilitacji, odszkodowania finansowego lub niefinansowego oraz sankcji karnych, jak również zapobieganie szkodom poprzez np. nakazy lub gwarancje niepowtórzenia się sytuacji. Wycena szkód jednak jest złożonym procesem w ramach angażowania udziałowców, tak jak to się zdarza na ogół w postępowaniach sądowych, i jako takie jest poza zakresem niniejszego Poradnika. Patrz Martin Beristain Carlos [El Derecho a la Reparacion en los conflictos socioambientales: Experiencias, aprendizajes y desafios prácticos](#) Bilbao, Hegoa (2010).

3. Aby uzyskać dodatkowe wskazówki na temat procedur naprawczych właściwych dla rdzennej ludności, patrz Doyle C (red.) [„Business & Human Rights: Indigenous Peoples' Experiences with Access to Remedy. Studia przypadków z Afryki, Azji i Ameryki Łacińskiej”](#) (Chiang Mai, Madrid, Copenhagen: AIPP, Almaciga, IWGIA, 2015).

D. Rozpoznanie i reakcja na zewnętrzne wyzwania do zaangażowania

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Aktywne rozpoznanie i opracowanie strategii na zewnętrzne wyzwania gwarantuje, że działania angażowania interesariuszy są skuteczne, a potencjalne zagrożenia czy sprawy do angażowania są przewidywalne i można ich uniknąć, zamiast na nie reagować.

➡ Należy rozpoznać szczególne wyzwania zewnętrzne, powiązane z miejscowym i operacyjnym kontekstem działań, do angażowania interesariuszy. Strategie reakcji na wyzwania powinny być opracowane na etapie planowania działania i korygowane według zmieniających się okoliczności oraz informacji zwrotnych od interesariuszy.

Lista podstawowych wyzwań i strategii reagowania znajduje się w Tabeli 7. poniżej

Tabela 7. Reagowanie na podstawowe wyzwania istotnego angażowania interesariuszy

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
Normy społeczne lub kulturowe	Normy społeczne lub kulturowe czy praktyki mogą uniemożliwić pewnym osobom albo grupom w społeczności uczestnictwo w działaniach zaangażowania. Na przykład w niektórych kulturach nie pozwala się kobietom uczestniczyć w ważnych dla społeczności procesach decyzyjnych. W niektórych kontekstach religijne wyznanie, pochodzenie etniczne lub kastowe może wykluczyć niektóre osoby ze spotkań albo z ważnych procesów decyzyjnych. Młodzież może zostać wykluczona z angażowania w niektórych kulturach.	Przeprowadzenie oddzielnych spotkań z różnymi grupami ma na celu zapewnienie marginalizowanym lub potencjalnie narażonym osobom (np. mniejszościom etnicznym, niższym grupom kastowym) szansy na udział w działaniach zaangażowania. Należy zapewnić, jeśli to możliwe, oddzielne forum dla kobiet do udziału w zaangażowaniu i zapewnić, że zespół działań angażowania obejmuje kobiety. Należy współdziałać z organizacjami młodzieżowymi w zakresie oddziaływań istotnych dla młodych ludzi, takich jak możliwości pracy i kształcenia umiejętności. Należy się upewnić, czy znajomość reguł grzecznościowych i technik jest kulturowo dopuszczalna.
Moc, dynamika	Miejscowi przedstawiciele władzy mogą dominować na spotkaniach z osobami z zewnątrz lub stworzyć atmosferę przymusu, która utrudnia sensowne i integracyjne działania zaangażowania. Działania angażowania mogą być ryzykowne dla niektórych interesariuszy (np. obrońcy praw człowieka, przedstawiciela czy przywódcy społeczności).	Należy prowadzić prywatnie indywidualne spotkania z ludźmi, dzięki czemu będą oni mniej skłonni do odczuwania zahamowań w wyrażaniu własnych opinii z powodu obecności miejscowych wpływowych osób. Należy prowadzić politykę dyskrecji i zapewnić ludzi, że podawane przez nich informacje będą traktowane anonimowo/poufnie, aby chronić ich prywatność. Procedury głosowania powinny być przeprowadzane anonimowo. Należy unikać przechowywania pisemnej formy zapisu bardzo wrażliwych informacji. Jeśli istnieje niebezpieczeństwo, że zaangażowanie konkretnego interesariusza narazi go na ryzyko szkody, należy rozważyć konsultacje ze stroną trzecią, taką jak organizacje pozarządowe czy inne, które wcześniej pracowały z grupą interesariuszy nad tym, jak postępować. Dynamika sił pomiędzy interesariuszami a przedsiębiorstwami wydobywczymi może być bardzo nie zrównoważona i należy dołożyć starań, aby ją wyrównać w celu uniknięcia domyślnych nieprzyjaznych interakcji (np. zwracając uwagę, że miejsce i układ przestrzeni negocjacji sprawia, iż interesariusze czują się komfortowo).

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
Logistyczne ograniczenia	<p>Izolacja, nierówny teren i słaba infrastruktura transportowa mogą utrudnić niektórym interesariuszom uczestnictwo w działaniach zaangażowania. Słabe sieci łączności również mogą utrudniać uczestnictwo. Starsi, młodzież i osoby w złym stanie zdrowia lub niepełnosprawne mogą się spotkać z ograniczeniami w uczestnictwie w procesach zaangażowania.</p>	<p>Należy organizować spotkania w miejscach, w których ludzie gromadzą się zwykle na publiczne zebrania, lub do których mogą łatwo dojechać.</p> <p>Należy zapewnić transport lub wprowadzić inne ułatwienia (np. wykorzystać wezwania w audycjach radiowych) dla osób z oddalonych lub odizolowanych obszarów, tak aby mogły uczestniczyć w spotkaniach czy innych działaniach zaangażowania.</p> <p>Trzeba być przygotowanym do podróży i spotkań ze szczególnymi grupami osób (np. starsi, młodzież, osoby w złym stanie zdrowia lub niepełnosprawne) w czasie i w miejscach, które im odpowiadają. Należy być elastycznym i zapewnić dodatkowy czas na zaangażowanie w przypadku osób w złym stanie zdrowia albo gdy inne czynniki wymagają przełożenia spotkania.</p>
Społeczno-ekonomiczne ograniczenia	<p>Ludzie mogą nie być w stanie pozwolić sobie na koszty transportu lub podjęcie urlopu w celu uczestnictwa w spotkaniach i konsultacjach.</p> <p>Interesariusze mogą być niepiśmienni lub mieć niski poziom wykształcenia.</p>	<p>Działania powinny być zaplanowane w takich porach i miejscach, które odpowiadają różnym rozkładom zajęć interesariuszy. Na przykład, jeśli przedsiębiorstwo chce współpracować z ubogimi rolnikami, nie ma sensu organizować spotkań w godzinach pracy w czasie żniw.</p> <p>Powinno się zapewnić transport lub pokryć koszty podróży osób do uczestnictwa w spotkaniach.</p> <p>Porozumiewać się należy prostym, nietechnicznym językiem, tak aby osoby z niewielkim wykształceniem mogły zrozumieć komunikat. Materiały wyjaśniające projekt powinny być dostarczone w wielu formach, takich jak broszury, zdjęcia i mapy.</p> <p>Ważne informacje powinny być powtarzane kilkakrotnie, tak aby umożliwić interesariuszom ich zrozumienie.</p>
Wymagania prawne i systemy represyjne ¹	<p>W niektórych przypadkach lokalne prawo lub praktyka mogą być sprzeczne z polityką przedsiębiorstwa albo z międzynarodowymi standardami.</p>	<p>Należy jasno i szeroko komunikować zaangażowanie przedsiębiorstwa w przestrzeganie uznanych międzynarodowo praw człowieka, jak to zostało wyrażone w wytycznych OECD.</p> <p>W przypadkach, gdy lokalne prawo stoi w sprzeczności z normami i polityką przedsiębiorstw, potrzeby oraz oczekiwania powinny być jasno komunikowane i negocjowane z góry, przed rozpoczęciem działań². Trzeba zachęcać rządy do wywiązywania się ze swoich zobowiązań w zakresie praw człowieka, szczególnie tam, gdzie istnieje bezpośrednie powiązanie z działalnością przedsiębiorstwa.</p> <p>Trzeba unikać wpływu na kryminalizację obrońców praw człowieka lub wykorzystania organów ścigania do powstrzymania pokojowego protestu albo innych form sprzeciwu wobec projektu. Należy rozważyć, czy wycofać się z kwestii, w których prawa człowieka nie mogą być przestrzegane.</p>
Potencjalne ograniczenia ³	<p>Lokalne władze rządowe lub tradycyjni przywódcy nie mogli mieć wcześniejszego doświadczenia w zaangażowaniu w duży projekt wydobywczy i mogą</p>	<p>Należy rozważyć potencjał grupy i dokonać niezbędnych korekt w przypadku dostarczania informacji, konsultacji z grupami lub całej negocjacji (m.in. poprzez szkolenia, zapewnienie wsparcia zewnętrznego itp.).</p>

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
	wymagać budowy potencjału. Mogą również się starać o wsparcie, aby pomóc im w opanowaniu dodatkowego obciążenia lub presji, które pochodzą z koordynowania konsultacji społecznych czy procesu zaangażowania.	Trzeba zapewnić bezpośrednio wsparcie lub udzielić wsparcia przez inne agencje, takie jak branżowe związki zawodowe krajowe i międzynarodowe, lub organizacje pozarządowe w budowaniu potencjału.
Sprzeczne interesy i oczekiwania wśród interesariuszy	<p>Przedsiębiorstwa mogą faworyzować jedną grupę wobec innej w dystrybucji korzyści z projektu w trakcie działalności angażowania lub mogą być odbierane jako tak postępujące.</p> <p>Potrzeby, chęci lub oczekiwania różnych grup interesariuszy mogą konkurować lub być diametralnie przeciwne, co oznacza brak zgody w kwestiach odnoszących się do interesariuszy.</p>	<p>Trzeba rozważyć kontekst, w którym zaangażowanie ma się odbywać, uwzględniając wcześniej istniejące relacje wewnątrz grup interesariuszy oraz pomiędzy nimi i przyjąć zintegrowane podejście do zaangażowania.</p> <p>Kryteria i sposób podziału świadczeń powinny być jasne, interesy i oczekiwania grup przeciwnych należy rozumieć, proces decyzyjny powinien być przejrzysty, a grupy niezadowolonych powinny mieć możliwość uznania ich obaw za poważne cele procesów naprawczych⁴.</p> <p>Wsparcie niezależnego mediatora mogłoby zostać wprowadzone. Rolą takiego mediatora powinno być nie tyle zapewnienie zgody między stronami, ile raczej tego, że każda ze stron jasno i obiektywnie pojmuje swoje najlepsze interesy, oraz ułatwienie wspólnego podejmowania decyzji pomiędzy różnicowanymi interesariuszami.</p> <p>Wszystkie punkty widzenia interesariuszy powinny być uwzględnione i uzyskać odpowiedź tak szczegółową, jak to możliwe. Bez pomijania sprzeciwu interesariusze powinni być traktowani priorytetowo w zależności od tych, na których projekt wywarł najmniejszy i największy wpływ.</p>
Zła wiara ze strony interesariuszy lub innych grup	Pewne grupy lub interesariusze mogą próbować wykorzystać proces zaangażowania. Na przykład, gdy wiadomo, że przeniesienie może dotyczyć osób koncesyjnych poza społeczność, można budować prowizoryczne budynki na terenie relokacji, a także domagać się odszkodowania.	<p>Należy wyjaśnić, jak zaangażowanie w dobrej wierze definiuje się w kategoriach własnych działań w przedsiębiorstwie, jak i czego oczekuje w zamian, upewniając się, że „zła wiara” nie jest po prostu utożsamiana z brakiem wsparcia lub zatwierdzania proponowanych działań przedsiębiorstwa.</p> <p>Trzeba się skonsultować z lokalną społecznością i zbudować solidne podstawy wiedzy przed zaangażowaniem interesariuszy.</p> <p>Należy udostępnić wyniki oceny oddziaływania i procesu, przez który oddziaływanie będą skierowane.</p> <p>Należy stworzyć przejrzysty i sprawiedliwy mechanizm zażaleń, który pozwoli wysłuchać wszystkie strony i rozwiązać problemy w sposób obiektywny.</p>
Przemoc i opozycja	Interesariusze lub społeczeństwo obywatelskie aktywnie prowadzą kampanię przeciwko przedsiębiorstwu lub projektowi. Przemoc jest wykorzystywana przez interesariuszy, aby wyrazić niezadowolony z przedsiębiorstwa lub projektu.	<p>Należy rozważyć przyczynę opozycji jako przeciwieństwo do podejmowania działań prawnych przeciwko członkom społeczności, które mogłyby doprowadzić do dalszego zaostrzenia sytuacji i przyczynić się do kryminalizacji obrońców praw niestosujących przemocy.</p> <p>Trzeba unikać publicznych oświadczeń kwestionujących pracę takich grup lub obwiniających je za wszelkie rzekome opóźnienia lub inne zakłócenia w projekcie.</p>

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
		<p>Zawsze należy unikać odpowiadania przemocą podczas przyjmowania środków bezpieczeństwa.</p> <p>Należy zapewnić przestrzeganie Zasad Wolontariatu Bezpieczeństwa i Praw Człowieka w kontraktowaniu pracowników ochrony i zarządzaniu nimi.</p> <p>Trzeba docierać do grup opozycyjnych i odnawiać zaproszenia do regularnego angażowania się w dobrej wierze.</p> <p>W sytuacjach, gdy opozycja jest powszechna, nie opiera się na błędnych informacjach ani stronnictwo i trwa mimo prób znaczącego angażowania, przedsiębiorstwo powinno rozważyć ryzyko związane z kontynuowaniem eksploatacji.</p>
<p>Odziedziczone problemy wynikające z angażowania ubogich interesariuszy</p>	<p>Zaangażowanie ubogich interesariuszy przez poprzedników działających na miejscu albo historia złych doświadczeń z operacjami wydobywczymi wśród członków społeczności tworzy trudne wyzwanie dla nowego eksploatora.</p>	<p>Należy rozpoznać te kwestie w ramach zrozumienia kontekstu od pierwszego punktu wejścia oraz, jeśli to stosowane, określić wcześniejsze problemy przed podjęciem jakichkolwiek zobowiązań i inwestycji w projekcie.</p> <p>Trzeba jasno komunikować relacje między przedsiębiorstwem a poprzednimi operatorami. Powinno się potwierdzić front postrzeganych problemów wokół poprzedniego angażowania lub ich brak.</p> <p>Należy wyeliminować negatywne skutki odziedziczone po poprzedniku, które są nadal wywoływane przez przedsiębiorstwo (np. zwolnienie z działalności zaopatrzenia w wodę danej społeczności z powodu złej lokalizacji ujęcia wody przez poprzednika).</p> <p>Trzeba wyjaśnić, co można zrobić w przyszłości, jakie problemy pozostają do negocjacji, czy istnieje możliwość wyeliminowania negatywnych skutków z poprzednich eksploatacji, w jaki sposób strategia zarządzania i angażowania będą się różnić od poprzedników.</p> <p>W przypadku wpływu praw człowieka, jeśli żaden inny środek nie jest dostępny, przedsiębiorstwo przejmujące powinno zapewnić, umożliwić lub wesprzeć działania naprawcze, w zakresie własnego wkładu do skutków spowodowanych przez swojego poprzednika.</p>
<p>Rozbieżności pomiędzy oczekiwaniami a rzeczywistością⁵</p>	<p>Interesariusze nie mają świadomości charakterystyki operacyjnej ani finansowej działań wydobywczych i dlatego mają wysokie oczekiwania wobec fiskalnego oraz rozwojowego wkładu, który eksploatacja powinna wnieść. To szczególnie ważny problem dla przedsiębiorstw wydobywczych, które mogą być rozumiane jako eksploatacyjne przedsiębiorstwa górnicze, choć może brakować im tych samych zasobów i ogólnie mogą nie odkryć rentownych złóż.</p>	<p>Przez zaangażowanie należy zachęcać interesariuszy do dzielenia się swoimi oczekiwaniami i podobnie wyrażać oczekiwania przedsiębiorstwa dotyczące działalności, w celu rozpoznania rozbieżności oraz w celu zapewnienia, że wszystkie strony rozumieją stanowiska innych.</p> <p>Przejrzystość w odniesieniu do operacji i zobowiązań może być również przydatna w monitorowaniu oczekiwań. Na przykład ujawnianie umów i raportów przychodów oraz płatności podatkowych może pomóc w zapewnieniu interesariuszom realistycznego zrozumienia działania.</p> <p>Należy zapewnić interesariuszom potrzebne wsparcie, aby zrozumieli realia operacyjne projektu⁶.</p>

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
Przechwytywanie elit	Interesariusze działają we własnym interesie i nie reprezentują poglądów ani najlepszych interesów swoich wyborców.	Podczas negocjowania umów, wdrażania zobowiązań czy zapewnienia rekultywacji wartość i interesy grupy interesariuszy jako całości powinny być brane pod uwagę. Gdy wczesne sygnały ostrzegawcze zostały rozpoznane przez przedsiębiorstwo w odniesieniu do przedstawicieli wybranych przez interesariuszy, należy się konsultować szerzej z grupami interesariuszy, jak postępować dalej ⁷ .

1. Wiele narzędzi zawiera wytyczne dotyczące rodzaju środków potrzebnych do pracy w warunkach wysokiego ryzyka lub strefach konfliktu. To obejmuje: [OECD risk awareness tool for MNEs in weak governance zones](#) (2006), IPIECA's [Guide to operating in areas of conflict for the oil and gas industry](#) (2008).
2. Zobacz Zalecenia Planowania Korporacyjnego lub Zarządzania: *Rozważanie kwestii angażowania interesariuszy przy dokonywaniu inwestycji lub tworzeniu relacji biznesowych*.
3. Aby uzyskać więcej informacji, patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 3 C. *Zapewnienie wsparcia i informacji niezbędnych dla interesariuszy w celu odpowiedniego reprezentowania ich perspektyw i interesów*.
4. Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego Etap 4 E. *Ustanowienie jasnych i funkcjonalnych procedur odpowiedzi na zażalenia*.
5. Zrozumienie oczekiwań jest szczególnie ważne w fazie poszukiwawczej projektu, ponieważ większość działań poszukiwawczych nie powoduje rentownej działalności wydobywczej. Ponadto w odniesieniu do tych projektów poszukiwawczych, które mają doprowadzić do odkrycia złoża, oczekiwania zostały już utworzone, przedsiębiorstwo, które przekłada odkrycie na projekt wydobycia, będzie musiało zdawać sobie sprawę z tych oczekiwań.
6. Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 3 C. *Zapewnienie wsparcia i informacji niezbędnych dla interesariuszy w celu odpowiedniego reprezentowania ich interesów i perspektyw*.
7. Patrz Zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 2 B. *Weryfikacja przedstawicieli lub rozmówców dla grup interesariuszy*.

E. Ustanowienie jasnych i funkcjonalnych procedur odpowiedzi na zażalenia

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Zapewnienie interesariuszom możliwości wnoszenia skarg będzie wspierać przedsiębiorstwo w identyfikacji negatywnych skutków. Ponieważ celem mechanizmu zażaleń jest zapewnienie rozwiązania problemu, jest to ważny sposób na wyeliminowanie negatywnych skutków. Mechanizmy zażalenia mogą zapewnić wczesne rozwiązanie problemów, a tym samym zapobiec ich eskalacji oraz wzbudzić zaufanie wśród interesariuszy jako podstawę do przyszłego znaczącego zaangażowania.

Wiele skutków działalności wydobywczej będzie znanych z wyprzedzeniem, a eliminując je, trzeba będzie włączyć konsultacje i negocjacje z interesariuszami, na których owe skutki wpłynęły, aby określić najbardziej odpowiednią reakcję. W innych wypadkach negatywne skutki nie będą przewidziane i będą musiały być wyjaśniane reaktywnie. Ważne, że przedsiębiorstwo jest świadome problemów i reaguje na nie w miarę ich powstawania.

➡ Należy określić jasne i funkcjonalne procedury odpowiedzi na zażalenia, które pozwolą interesariuszom zgłosić wątpliwości dotyczące przedsiębiorstwa i umożliwią mu złagodzenie problemu oraz zapewnienie szybkiego i bezpośredniego rozwiązania.

Mechanizmy składania zażaleń ustanowione przez przedsiębiorstwo lub społeczność nie powinny uniemożliwiać dostępu do sądowych lub pozasądowych mechanizmów składania skarg, włącznie z Krajowymi Punktami Kontaktowymi Wytycznych OECD³⁶. Nie powinny one być wykorzystywane do osłabiania roli związków zawodowych w rozwiązywaniu sporów pracowniczych³⁷. W szczególności mechanizmy składania zażaleń przedsiębiorstwa nie są odpowiednie do pokonywania przypadków łamania praw człowieka, takich jak tortury, gwałty, zabójstwa i naruszenia prawa humanitarnego. Takie poważne przestępstwa powinny być zgłaszane do właściwych organów krajowych i międzynarodowych organizacji praw człowieka. W takich przypadkach przedsiębiorstwa powinny ułatwiać (ale ich nie zakłócać) postępowania cywilne i karne lub badania dotyczące praw człowieka i umorzeń prawnych, które wykluczają dostęp do wniesienia odwołania do sądu dla ofiar rażących naruszeń praw człowieka i nie powinny być stosowane w kontekście mechanizmów składania zażaleń w przedsiębiorstwie³⁸.

Procedury rekultywacji powinny odzwierciedlać pewne cechy. Kryteria skuteczności dla innych niż sądowe mechanizmy składania skarg zawarte w Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka stanowią ważny punkt odniesienia³⁹.

³⁶ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział XIV, Paragraf 43.

³⁷ Id.

³⁸ W ostatnim niewiążącym piśmie Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka wyraziło opinię, że „należy przypuszczać, iż o ile jest to możliwe, nie należy zakładać żadnego zrzeczenia się jakichkolwiek roszczeń rozstrzyganych przez niesądowy mechanizm skarg. Niemniej jednak, ponieważ nie ma żadnego zakazu jako takiego zrzeczenia się w bieżących międzynarodowych standardach i praktyce, mogą się zdarzyć sytuacje, w których przedsiębiorstwa pragną zagwarantować, że z powodu przewidywalności oraz ostateczności prawne zrzeczenie się jest wymagane od osób wysuwających roszczenia pod koniec procesu naprawczego. W takich przypadkach prawne zrzeczenie się powinno być interpretowane tak wąsko, jak to możliwe, i powinno zachować prawo osób wysuwających roszczenia do dochodzenia sądowego regresu za wszelkie roszczenia karne”. Jednakże opinia OHCHR w tej sprawie została zakwestionowana przez niektórych interesariuszy. Pełny dokument Biuro Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka, [Re: Zarzuty dotyczące ram środków zaradczych Porgera Joint Venture](#), (Lipiec 2013).

³⁹ Patrz [Wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka](#), (2011) Sekcja B, Paragraf 31.

Tabela 8. Kryteria skuteczności dla pozasądowych mechanizmów składania skarg

Zgodne z prawem	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Godne zaufania ✓ Odpowiedzialne
Dostępne	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Znane ✓ Różnorodność punktów dostępu ✓ Pomoc w pokonywaniu barier
Możliwe do przewidzenia	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jasne procedury ✓ Wyraźne ramy czasowe
Sprawiedliwe	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Równy dostęp do informacji, doradztwa i ekspertyz ✓ Uczciwe traktowanie
Przejrzyste	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Systematyczne informowanie stron o postępie spraw ✓ Dostarczanie informacji o procesie budowania zaufania
Zgodne z prawem	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Wyniki i środki muszą być zgodne z międzynarodowo uznanymi prawami ✓ Bez uprzedzenia roszczenia zwrotnego
Ciągłe uczenie się	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Identyfikacja lekcji dla (i) poprawy mechanizmu i (ii) zapobiegania przyszłej szkodzi
W oparciu o zaangażowanie i dialog	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Konsultowanie „użytkowników” (w tym użytkowników wewnętrznych) w sprawie projektu i wykonania⁴⁰.

Źródło: [A Guide to Designing and Implementing Grievance Mechanisms for Development Projects](#), Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich zawierające kryteria efektywności dla pozasądowych mechanizmów składania skarg zawartych w Wytycznych ONZ dotyczących Biznesu i Praw Człowieka.

Formy, jakie powinny przyjąć procesy naprawcze, będą się różnić w zależności od wielkości i charakteru działania. Na przykład mali eksploatacy lub przedsiębiorstwa poszukiwawcze działające na napiętych budżetach powinny utrzymać mechanizm skarg w formie prostej i proporcjonalnej do prawdopodobnej niewielkiej liczby skarg do rozpatrywania.

F. Zaangażowanie interesariuszy w celu zapewnienia rekultywacji jest właściwe

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Przedsiębiorstwa mają obowiązek naprawiać rzeczywiste skutki – te, które spowodowały lub do których się przyczyniły. Jednak formy działań naprawczych nie zawsze mogą być odpowiednie i w pewnych sytuacjach mogą stwarzać zagrożenie dla interesariuszy. Konsultacje z interesariuszami oraz reagowanie na wyzwania z wyprzedzeniem mogą zagwarantować, że działanie naprawcze będzie właściwe i pozwoli uniknąć potencjalnych zagrożeń.

 Przedsiębiorstwa powinny się konsultować z interesariuszami oraz rozpoznawać wyzwania i na nie reagować, aby zapewnić odpowiednie działanie naprawcze.

Zgodnie z Wytycznymi OECD przedsiębiorstwa powinny uwzględniać rzeczywiste oddziaływanie, które spowodowało działanie naprawcze lub się do niego przyczyniło⁴¹. Naprawa może jednak nastąpić w różnych formach, w tym restytucji, rehabilitacji, odszkodowania, satysfakcji i gwarancji, że dana sytuacja się nie powtórzy⁴². Oprócz rozmaitych form odpowiedzi mogą się różnić w zakresie i być indywidualne lub zbiorowe⁴³. Nie wszystkie formy rekultywacji będą odpowiednie do każdej sprawy, a ponadto niektóre z nich mogą stwarzać zagrożenia.

⁴⁰ Dobry model skutecznego projektu mechanizmu skarg w kontekście działalności związanej z ropą naftową i gazem znajduje się w zestawie narzędzi [IPIECA dla skarg społeczności](#); w kontekście działalności wydobywczej patrz ICMM, [Human Rights in the Mining & Metals Sector: Handling and Resolving Local Level Concerns & Grievances](#) (2009).

⁴¹ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział II: Komentarz do polityki ogólnej, Paragraf 14.

⁴² Patrz Wytyczne ONZ dla biznesu i praw człowieka, Komentarz do Sekcji III A, Zasada 2; Podstawowe zasady i wytyczne dotyczące prawa do środków zaradczych i reparacji dla ofiar poważnych naruszeń międzynarodowych praw człowieka i poważnych naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego.

⁴³ Zbiorowa naprawa może być właściwa w sytuacjach zbiorowych szkód, takich jak zniszczenie ziemi związanej z duchowością, i może się przyczynić do wydajnego wykorzystania zasobów.

Tabela 9. Podstawowe wyzwania i strategie do działań naprawczych

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
Rekultywacja nie jest właściwa lub optymalna dla danej sprawy	Nie wszystkie formy rekultywacji będą odpowiednie dla wszystkich spraw. Na przykład doświadczenie pokazuje, że dla gmin, które wcześniej nie pracowały w gospodarce gotówkowej lub gdy oszczędności i inwestycje są rzadkie, płatności ryczałtowe bywają wydawane szybko, co prowadzi do długotrwałego zubożenia.	Przedsiębiorstwa powinny się skonsultować z regionalnymi podmiotami mającymi doświadczenie w procesach naprawczych (np. organizacje CSO, inni operatorzy w regionie), aby zrozumieć zagrożenia i podjąć najlepsze działania. Poszkodowani interesariusze powinni mieć możliwość wyboru formy procesu naprawczego. Jeżeli wybrana forma stanowi zagrożenie dla interesariuszy, takie zagrożenia powinny być omawiane z zainteresowanymi stronami, a potencjalne rozwiązania należy uzgodnić razem (np. budowa wzajemnego zaufania, stopniowe wypłaty itd.). Przedsiębiorstwa powinny zapewnić, że z odszkodowań za grunty, aktywa itp. kobiety skorzystają tak samo jak mężczyźni. Przedsiębiorstwa powinny się kontaktować z urzędnikami do spraw zgodności i księgowymi w sprawie prawidłowego protokołu rekompensat dla interesariuszy, ponieważ organ podatkowy lub biegły mogą interpretować takie płatności jako łapówki.
Działanie naprawcze jest uważane przez interesariuszy za niezadowolające	Ocena wartości szkody może być procesem złożonym, a formy działania naprawczego mogą się różnić. Jako tacy interesariusze mogą nie odczuwać odpowiedniego odszkodowania.	Proces naprawczy powinien pozostawić poszkodowanych interesariuszy tak samo zamożnych, jak byli wcześniej, lub bardziej zamożnych niż przedtem. Interesariusze powinni brać udział w wyborze procesu naprawczego niekorzystnego oddziaływania i w oszacowaniu wartości szkody. Jeżeli interesariusze nie zostali włączeni w proces podejmowania decyzji, jak rozliczać niekorzystne skutki w przypadku, gdy rozwiązanie jest już zgodne z wymogami miejscowego prawa (np. wyjaśnienie, dlaczego zostało wybrane), związane z tym ryzyka i korzyści powinny być przekazane interesariuszom. Powinno się monitorować opinie interesariuszy po procesie naprawczym w celu oceny poziomu ich satysfakcji.
Konflikty powstają między poszkodowanymi mi interesariuszami, którzy są przekonani, że rozwiązanie jest niesprawiedliwe	Zapewnienie naprawy szkody może spowodować konflikty między interesariuszami, którzy mogą odnieść wrażenie, że w porównaniu z innymi nie wyrównano im sprawiedliwie strat.	Kryteria procesu naprawy szkód powinny być jasno określone, sprawiedliwe i obiektywne. Podejmowanie decyzji powinno być przejrzyste, a interesariusze powinni mieć dostęp do informacji o tym, jak podobne niewłaściwe oddziaływania zostały naprawione, przed osiągnięciem porozumienia w sprawie procesu naprawczego.

Etap 5. Zapewnienie analizy działań

Etap 5. Podsumowanie

- Rejestr zobowiązań powinien być utrzymany do czasu analizy działań następczych opartych na wynikach zaangażowania interesariuszy.
- Raporty o przestrzeganiu (lub jego braku) zobowiązań powinny zostać przekazane interesariuszom, a ci powinni mieć możliwość wyrażenia swojego zadowolenia lub jego braku z realizacji zobowiązań.

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Analiza i zwrotne raportowanie do interesariuszy w sprawie wyników ich działań wzięte pod uwagę, w praktyce pozwalają interesariuszom odczuć, że ich perspektywy są rozważane, jak również pomagają w zarządzaniu oczekiwaniami interesariuszy. Jeśli rezultaty działań angażowania interesariuszy nie są analizowane, relacje z interesariuszami mogą ulec pogorszeniu, a oddziaływania mogą nie zostać zoptymalizowane. Dodatkowo uwzględnienie, jak niekorzystne oddziaływania są kierowane, jest istotnym krokiem należytej staranności zgodnie z definicją zawartą w Wytycznych OECD⁴⁴.

A. Ustalenie procesu obserwacji analizy umów, zobowiązań i środków zaradczych

➔ Rejestr powinien być utrzymywany w celu obserwacji analizy wyników angażowania interesariuszy, włączając minuty ze wszystkich spotkań, ostateczne umowy osiągnięte poprzez procesy negocjacyjne, zobowiązania podjęte wobec interesariuszy przez przedsiębiorstwo i odwrotnie, odpowiedzi na skargi i umowy, jak niekorzystne oddziaływania powinny być kierowane⁴⁵.

Rejestr zobowiązań powinien zawierać:

- ramy czasowe dla realizacji zobowiązań uzgodnione i przekazywane między interesariuszami, w tym świadczenie rozwiązania;
- identyfikację osoby/zespołu odpowiedzialnego za realizację zobowiązań;
- niektóre szczegóły uzgodnione przez interesariuszy, w jaki sposób zobowiązania zostaną zrealizowane (np. w przypadku budowy drogi, gdzie będzie ona zlokalizowana, czy będą przetargi na poziomie miejscowym wykorzystane w jej planowaniu, itp.);
- aktualny stan realizacji zobowiązań;
- rejestr umów ostatecznych osiągniętych ze społecznościami i ich znaczenie dla planowania projektu;
- zapis trwających negocjacji, zagadnienia, dla których nie zostało jeszcze osiągnięte porozumienie oraz znaczenie dla planowania projektu.

⁴⁴ Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział II, Paragraf 10 (A).

⁴⁵ Istnieje wiele przydatnych zastosowań oprogramowania dostępnych dla zarządzania danymi zaangażowanych interesariuszy. Na przykład IFC, [Stakeholder Engagement: A Good Practice Handbook for Companies Doing Business in Emerging Markets](#) (2007), s. 90, takie jak Comm-Trac(tm), Credit 360, Entropy System(tm), React, Smart Dialogue(tm) and 3PTracking™.

Wejścia do rejestru zobowiązań powinny być podpisane przez osoby z agencji do spraw realizacji zobowiązań lub odpowiednich decyzji projektowych. Tam, gdzie będzie wymagane działanie ze strony zarządzania wykonawczego lub zarządzania wyższego poziomu, osoby te powinny być zaangażowane w zatwierdzanie i raportowanie wobec rejestru zobowiązań⁴⁶.

B. Regularne raportowania zwrotne do interesariuszy w sprawie analizy umów, zobowiązań i środków zaradczych

➡ Raporty o przestrzeganiu (lub jego braku) zobowiązań i umów powinny zostać terminowo przekazane interesariuszom. Ci powinni mieć możliwość wyrażenia swojego zadowolenia lub jego braku w sprawie realizacji zobowiązań.

Raportowanie powinno być wykonywane przez osoby odpowiedzialne za realizację zobowiązań lub zapewnienie środków zaradczych.

W przypadkach, gdy istnieje rozbieżność z tym, co zostało wcześniej uzgodnione, należy zapewnić działania w celu wyjaśnienia rozbieżności, a interesariusze powinni mieć możliwość reagowania na zmiany sytuacji przed podjęciem ostatecznych decyzji projektowych.

⁴⁶ Patrz Zalecenia dla planowania korporacyjnego lub zarządzania: Sekcja D. *Tworzenie pętli informacji zwrotnych w celu integracji poglądów w podejmowanie decyzji dotyczących projektu.*

Etap 6. Monitorowanie i ocena działań angażowania interesariuszy oraz odpowiadanie na zidentyfikowane wady

Etap 6. Podsumowanie

- Niektóre mierzalne wskaźniki do oceny działań zaangażowania interesariuszy powinny zostać rozpoznane, konsultowane z właściwymi interesariuszami i monitorowane w godzinach nadliczbowych.
- Monitorowanie uczestnictwa i oceny (Monitoring i Ewaluacja) działania powinno być wspierane i udostępniane w możliwie największym stopniu.
- Przedsiębiorstwa powinny okresowo zasięgać niezależnej zewnętrznej oceny zaangażowania ich interesariuszy.
- Gdy ujawniają się wady lub występują nieprzewidziane negatywne skutki, ich przyczyny powinny być rozpoznane, a systemy – odpowiednio dostosowane.

Racjonalne uzasadnienie należytej staranności:

Ważne, aby monitorować i oceniać skuteczność działań angażowania interesariuszy zarówno co do zapewnienia, że działania angażowania osiągają swoje cele, szczególnie w odniesieniu do unikania i rozwiązywania niekorzystnych oddziaływań dla interesariuszy, jak i co do tego, że zasoby nie są marnowane poprzez działania, które nie są dobrze realizowane lub przygotowane.

A. Ustalenie wskaźników i kryteriów opinii, które oceniają skuteczność angażowania interesariuszy

➡ Niektóre mierzalne wskaźniki do oceny działań angażowania interesariuszy powinny zostać rozpoznane, konsultowane z właściwymi interesariuszami i monitorowane w czasie.

Ogólnie rzecz biorąc, najlepszy wskaźnik skuteczności działań angażowania interesariuszy zostanie odzwierciedlony w jakości relacji między przedsiębiorstwem a interesariuszami, które mogą być oceniane na podstawie informacji zwrotnych od interesariuszy.

Informacje zwrotne mogą być gromadzone poprzez działania angażowania (m.in. konsultowanie społeczności lokalnych, zbieranie informacji zwrotnych od osób uczestniczących w spotkaniach i forach, notowanie kwestii, które doprowadziły do procedur naprawczych) lub przez dodatkowe procesy.

Na przykład przedsiębiorstwa mogą zapewnić społeczności skrzynki na propozycje, które umożliwiają interesariuszom przedstawienie anonimowych informacji zwrotnych dotyczących procesów zaangażowania, lub rozpowszechniać „karty raportu obywatelskiego”, które gwarantują pewien sposób oceny jakości relacji między przedsiębiorstwem a jego interesariuszami. Badanie rocznego lub półrocznego „odbioru” może być używane do pomiaru jakości relacji między przedsiębiorstwem a interesariuszami w godzinach nadliczbowych jako wskaźnika zmian w poziomie satysfakcji, co może pomóc ujawnić potrzebę dokonania zmian w procesie lub podjąć działania w celu rozwiązania podstawowych problemów.

Większe eksploatacje z kompleksowych programów angażowania interesariuszy mogą wymagać ustanowienia bardziej szczegółowych wskaźników i bardziej formalnych procesów Monitoringu i Ewaluacji. Potencjalne wskaźniki i ogólne kryteria oceny działań angażowania interesariuszy na podstawie głównych kroków i celów angażowania interesariuszy znajdują się w Załączniku A do niniejszych Wytucznych. Jednak wskaźniki poziomu projektu mogą być również opracowane i dostosowane do konkretnych działań.

B. Ustanowienie partycypacyjnego monitorowania i oceny

➡ Działania partycypacyjnego monitoringu i ewaluacji powinny być wspierane i udostępniane w możliwie największym stopniu.

Partycypacyjne monitorowanie angażowania interesariuszy może wzmocnić zaufanie i dać interesariuszom większe poczucie upodmiotowienia oraz własności w projekcie⁴⁷. To oznacza włączenie interesariuszy w procesy inne niż tylko proste zbieranie od nich informacji zwrotnych. Tabela 10. poniżej przedstawia zestawienie niektórych różnic między tradycyjnym a partycypacyjnym monitorowaniem i oceną strategii.

Tabela 10. Różnice pomiędzy Konwencjonalnym i Partycypacyjnym Monitorowaniem a Ewaluacją

	Konwencjonalny Monitoring a Ewaluacja	Partycypacyjny Monitoring a Ewaluacja
Kto planuje proces i nim zarządza:	Kierownictwo wyższego szczebla lub eksperci zewnętrzni.	Mieszkańcy, personel do spraw projektu lub działania, kierownictwo i inni interesariusze, często wspomagani przez koordynatora.
Rola „pierwotnych interesariuszy” (przewidywanych beneficjentów):	Podaje jedynie informację.	Projektuje i dostosowuje metodologię, zbiera i analizuje dane, udostępnia wyniki i łączy je z działaniem.
Jak mierzone jest powodzenie:	Głównie wskaźniki ilościowe, zewnętrznie	Wewnętrznie zdefiniowane wskaźniki, w tym więcej ocen jakościowych.
Podejście:	Z góry ustalone.	Adaptacyjne.

Źródło: Institute of Development Studies, [IDS Policy Briefing: Participatory Monitoring and Evaluation: Learning from Change](#) (1998).

C. Występowanie o ocenę zewnętrzną

➡ Przedsiębiorstwa powinny okresowo zasięgać niezależnej zewnętrznej oceny angażowania ich interesariuszy.

Takie oceny zwiększają wiarygodność i wzmacniają reputację przedsiębiorstwa w odniesieniu do działań angażowania interesariuszy.

Forma zewnętrznej weryfikacji powinna zależeć od wielkości, skali i rodzaju działalności. Na przykład mniejsze lub krótkoterminowe eksploatacje mogą wymagać po prostu powołania niezależnego moderatora do zbierania i łączenia informacji zwrotnej od interesariuszy.

Zamiast bezpośredniego zatrudniania konsultantów do przeprowadzenia tej oceny, w miarę możliwości przedsiębiorstwa powinny poszukiwać oceny stron niezależnych. Nie będą one miały interesów (finansowych, politycznych lub innych), które mogłyby wpłynąć na ich obiektywność. Mogą one obejmować stowarzyszenia branżowe, instytucje akademickie i organizacje społeczeństwa obywatelskiego⁴⁸.

⁴⁷ Więcej informacji na temat bezpośredniego monitorowania znajduje się w Parker, R. i Dakin, R. [Managing Risk and Maintaining License to Operate: Participatory Planning and Monitoring in the Extractive Industries](#) (2008), CAO, [Participatory Water Monitoring A Guide for Preventing and Managing Conflict](#) (2008).

⁴⁸ Przykład mocnego systemu zewnętrznej weryfikacji w kontekście wydobywania to: Górnicze Stowarzyszenie Kanady „W kierunku inicjatywy zrównoważonego wydobywania – Protokół zaangażowania społeczności i ludności tubylczej”.

D. Reagowanie na wyniki działań monitoringu i ewaluacji

Nieprzewidziane skutki lub braki działań angażowania interesariuszy mogą być ujawnione przez ustalone procesy monitorowania i ewaluacji, jak również w sposób doraźny, np. za pośrednictwem informacji zwrotnej przekazanej przez interesariuszy nieformalnie lub poprzez kwestie poruszone w zakresie zażaleń.

Gdy ujawniają się wady lub występują nieprzewidziane negatywne skutki, ich przyczyny powinny być rozpoznane, a systemy – odpowiednio dostosowane.

- **Czy bardziej efektywna komunikacja mogłaby rozwiązać zgłoszony problem?** Czy istnieje specyficzne nieporozumienie, które jest przyczyną konfliktu? Czy fałszywe informacje zostały przekazane? Czy przekazana informacja była niepełna lub zbyt złożona? Czy istnieje konflikt wynikający z odczuwanego braku przejrzystości?
- **Czy bardziej efektywne procedury mogłyby rozwiązać zgłoszony problem?** Czy istnieją niejasne lub błędnie rozumiane procedury? Czy procedury były przestrzegane w praktyce? Czy bieżące procedury faworyzują niektóre grupy kosztem innych? Czy istnieje kwestia odczuwanej bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji ze względu na procedury?
- **Czy bardziej efektywne struktury mogłyby rozwiązać zgłoszony problem?** Czy zdolności lub zasoby personelu mogłyby zostać ulepszone w celu rozwiązania tego problemu? Czy współpraca z innymi przedsiębiorstwami lub partnerami w rządzie i społeczeństwie obywatelskim mogłaby rozwiązać ten problem?

ZAŁĄCZNIK A. RAMY MONITOROWANIA I EWALUACJI DLA ISTOTNEGO ANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY

lokalna strategia zaopatrzenia.

Poniższa tabela przedstawia celowo prostą, przykładową strukturę monitorowania i ewaluacji. Wskaźniki i kryteria oceny mają dostarczyć wytycznych dla przedsiębiorstw w odniesieniu do elementów, które należy uwzględnić podczas przeprowadzania procesów monitoringu i ewaluacji dla angażowania interesariuszy, ale nie mają one charakteru normatywnego. Przedsiębiorstwa mogą się odwoływać do tej struktury lub dostosować ją do własnych działań monitoringu i ewaluacji.

Tabela 11. Potencjalne wskaźniki i kryteria oceny angażowania interesariuszy

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
Zrozumienie kontekstu i identyfikowanie interesariuszy		
<p>Należy rozwijać zrozumienie kontekstu miejsca i działania.</p> <p>Trzeba rozpoznać poszkodowanych interesariuszy i szczególnie narażone grupy.</p> <p>Należy zidentyfikować przedstawicieli interesariuszy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Różnorodność i jakość źródeł konsultowanych w rozumieniu kontekstu i jakości zebranych informacji. – Częstotliwość ponownej identyfikacji poszkodowanych grup interesariuszy w odpowiedzi na zmiany projektu, informacje zwrotne od odpowiednich grup i rozbieżności w stosunku do oczekiwanych rezultatów. – Stopień, do którego rozpoznane perspektywy przedstawicieli interesariuszy dostosowują się do perspektyw interesariuszy. 	<p>Dobre: Personel zobowiązany do angażowania interesariuszy uczestniczy w ocenie szkody. Różnorodność źródeł jest konsultowana w celu zrozumienia kontekstu miejsca i działania, w tym prowadzi się konsultacje z personelem technicznym i wstępne wywiady dotyczące analizy zakresu kontekstu. Wnioski dotyczące poszkodowanych interesariuszy i właścicieli praw są weryfikowane z samymi interesariuszami po ustanowieniu oraz przystosowaniu mechanizmów konsultacji w razie potrzeby, w celu dostosowania się do tych perspektyw. Rozpoznani przedstawiciele interesariuszy reprezentują wiele odpowiednich grup i ważną dynamikę grupową. Rozpoznane grupy interesariuszy oraz przedstawiciele są wybierani w odpowiedzi na zmiany w planie projektu, kontekście działania i lepszej dostępności informacji zdobywanej poprzez regularne konsultacje z zainteresowanymi stronami. Zaangażowanie najpoważniej poszkodowanych i szczególnie wrażliwych interesariuszy jest priorytetem. Duża różnorodność perspektyw interesariuszy jest udostępniona.</p> <p>Średnie: Prowadzi się badanie źródeł wtórnych, a rozpoznani liderzy społeczności są konsultowani w sprawie rozpoznania poszkodowanych interesariuszy i szczególnie narażonych grup. Ustalenia nie są triangulowane spośród różnorodnych źródeł, ale dostosowane do perspektyw większości interesariuszy. Przedstawiciele interesariuszy obejmują liderów z różnych grup, ale nie reprezentują grup marginalizowanych ani mniejszości. Ustalenia są dostosowywane na różnych etapach cyklu działań przez każde zaangażowane przedsiębiorstwo i kiedy fałszywe założenia zostały ujawnione, ale nie poprzez regularne konsultacje. Zaangażowanie jest priorytetowe, oparte na szkodzie interesariuszy, jak również na wpływie na projekt lub działanie.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
		<p>Słabe: Ograniczone źródła, takie jak odziedziczone oceny oddziaływania są podstawą zrozumienia szkód interesariuszy. Grupy interesariuszy oraz odpowiedni personel techniczny nie są konsultowani w sprawie wniosków odnoszących się do rozpoznanych poszkodowanych interesariuszy i grup szczególnie narażonych, a tym samym nie zgadzają się z perspektywami interesariuszy. Ustalenia nie są dostosowane w reakcji na zmiany kontekstowe. Przedstawiciele interesariuszy obejmują nieprawowitych przywódców grup większości. Najbardziej wpływowi interesariusze są traktowani priorytetowo w procesie zaangażowania, niezależnie od nasilenia szkody.</p>
<p>Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla istotnego zaangażowania interesariuszy</p>		
<p>Należy rozpoznać odpowiednie cele i zadania dla działań zaangażowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Stopień, do którego cele i zadania są jasne, realistyczne i zgodne z polityką korporacyjną oraz międzynarodowymi standardami, co stanowi znaczące zaangażowanie interesariuszy (np. niniejszych Wytycznych). 	<p>Dobre: Cele i zadania są realne, konkretne, uznane przed zaangażowaniem, dostosowane do polityki korporacyjnej oraz standardów międzynarodowych (np. są zakorzenione w unikaniu negatywnych skutków i optymalizacji korzyści dla interesariuszy) i weryfikowane przez zarząd wykonawczy.</p> <p>Średnie: Cele i zadania są niejasne i nieomawiane z kierownictwem.</p> <p>Słabe: Cele i zadania nie są rozwijane albo odpowiadają jedynie zadaniom komercyjnym.</p>
<p>Należy się upewnić, że personel interesariuszy traktuje z szacunkiem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba skarg od interesariuszy w sprawie niewłaściwego zachowania personelu. - Częstość występowania interakcji z interesariuszami poza miejscem pracy (poprzez odwiedzanie lokalnych restauracji itp.). - Stopień komfortu odczuwany przez interesariuszy w interakcji z personelem przedsiębiorstwa, pokazywany również przez komfort w wymianie opinii i prowadzący do angażowania pracowników. 	<p>Dobre: Brak skarg od społeczności na temat niewłaściwego zachowania personelu przedsiębiorstwa wobec jej członków. Podejmowane są regularne starania w nieformalnych interakcjach przez personel przedsiębiorstwa (np. poprzez zakupy na miejscowych rynkach, jedzenie w lokalnych restauracjach).</p> <p>Średnie: Sporadyczne skargi na zachowanie personelu wobec interesariuszy. Personel współdziała z interesariuszami w niewielkim stopniu poza swoimi kompetencjami zawodowymi.</p> <p>Słabe: Częste skargi dotyczące personelu zgłaszane przez interesariuszy. Brak interakcji personelu z interesariuszami poza kompetencjami zawodowymi.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
<p>Należy się upewnić, czy interesariuszom przekazano informacje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Stopień, w jakim informacje przekazane interesariuszom odpowiadają temu, co oni postrzegają jako istotne. – Stopień, w jakim informacje są prezentowane w formach dostępnych dla ludności (np. posługiwanie się językiem lokalnym, wykorzystanie różnych mediów). – Zdolność grona interesariuszy do wyjaśnienia i przekazania wszystkich istotnych elementów projektu, takich jak przewidywane skutki i to, jak proces angażowania jest skonstruowany. – Poziom komfortu interesariuszy w kwestii sposobu zarządzania dotyczącymi ich informacjami. 	<p>Dobre: Prawie wszyscy docelowi interesariusze są w stanie wyjaśnić i przekazać wszystkie istotne elementy projektu. Udostępniane informacje są dokładne, jasne i odpowiadają perspektywom interesariuszy w tym, co jest istotne. Do treści i formy informacji wprowadzane są odpowiednie modyfikacje w celu zapewnienia jej dostępności dla interesariuszy, którzy mogą mieć różne poziomy zdolności. Przy udostępnianiu informacji o interesariuszach próbuje się zrozumieć wrażliwość prywatności i z odpowiednimi grupami dojść do porozumienia w sprawie sposobu wykorzystywania oraz udostępniania informacji. Informacje podane w zaufaniu są odpowiednio chronione. W miarę możliwości uzasadnienie podaje się w przypadku, gdy pełna przejrzystość nie jest możliwa.</p> <p>Średnie: Większość interesariuszy jest w stanie wyjaśnić i przekazać wszystkie istotne elementy projektu. Udostępniane informacje są dokładne, przejrzyste i dostępne dla różnych interesariuszy. Interesariusze nie są jednak konsultowani w sprawach, które postrzegają jako istotne, dlatego cierpią z powodu zmęczenia informacyjnego lub nie są zawiadamiani o sprawach, które uważają za istotne. Przedsiębiorstwo wykorzystuje swoją swobodę w decydowaniu, które informacje są wrażliwe, i czyni wysiłki w celu ochrony informacji poufnych. W przypadkach, w których pełna przejrzystość nie jest możliwa, nie podaje się wyjaśnienia.</p> <p>Słabe: Większość interesariuszy nie jest w stanie wyjaśnić i przekazać wszystkich istotnych elementów projektu. Informacje te nie są dostosowane do grupy docelowej, a zatem mogą być niejasne i niedostępne dla interesariuszy. Istotne informacje nie są udostępniane interesariuszom. Brak odpowiednich systemów zarządzania w zakresie informacji wrażliwych.</p>
<p>Należy zapewnić wsparcie niezbędne dla interesariuszy w celu odpowiedniego reprezentowania ich perspektyw i stanowisk.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Jakość i znaczenie wsparcia udzielanego interesariuszom w celach zaangażowania. – Reagowanie na prośby interesariuszy o wsparcie. 	<p>Dobre: Interesariusze mają dostęp do szkoleń i wsparcia lub wystarczających środków w celu wprowadzenia pomocy zewnętrznej, dzięki czemu są w stanie odpowiednio reprezentować swoje perspektywy i interesy podczas procesu zaangażowania.</p> <p>Średnie: Interesariusze uzyskują wsparcie od przedsiębiorstwa w celu wprowadzenia pomocy zewnętrznej, ale nie biorą udziału w wyborze własnych ekspertów, nie przewidziano środków na rozwój umiejętności przydatnych w procesie angażowania interesariuszy.</p> <p>Słabe: Nie udziela się wsparcia w celu rozwiązania kwestii potencjału interesariuszy.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
Odpowiednie działania środków.	<ul style="list-style-type: none"> – Stosunek zasobów potrzebnych do zasobów osiągniętych dla angażowania interesariuszy. 	<p>Dobre: Działania angażowania interesariuszy są finansowane jako kluczowy element działań, a braki potrzebnych środków są skutecznie wyrównywane poprzez usprawnianie innych istniejących zasobów. Pracownicy mają umiejętności niezbędne do podjęcia angażowania interesariuszy. Wnioski personelu w zakresie środków dla angażowania są poważnie brane pod uwagę przez kierownictwo i zawarte w systemach zarządzania finansowego.</p> <p>Średnie: Niektóre środki są alokowane do działalności angażowania interesariuszy, jednakże wysokość środków jest niewystarczająca. Personel przekazał wyższemu kierownictwu znaczenie angażowania interesariuszy i włączył to w działalność, aby pomyślnie skorzystać z synergii operacyjnych.</p> <p>Słabe: Zaangażowanie interesariuszy nie jest odpowiednio finansowane, nie podjęto starań w celu przekazania wartości angażowania interesariuszy w zarządzaniu, a działalność angażowania interesariuszy nie jest włączona w ramy operacyjne.</p>
Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów angażowania interesariuszy		
Należy wyznaczyć realne i odpowiednie harmonogramy działań dla zaangażowania.	<ul style="list-style-type: none"> – Łatwość procesu dostosowania ram czasowych w odpowiedzi na kwestie kontekstowe. – Harmonogram pierwszego spotkania z grupami interesariuszy w odniesieniu do planów projektu. – Średnia długość zawiadomienia przekazywanego interesariuszom, dotyczącego spotkań i innych działań zaangażowania. 	<p>Dobre: Terminy są omawiane z samymi interesariuszami i odzwierciedlają realia operacyjne oraz kontekstowe. Pewna elastyczność jest wbudowana w ramy czasowe. Interesariusze są zaangażowani w możliwie najwcześniejszym terminie, otrzymują odpowiednie zawiadomienie o spotkaniach i wystarczającą ilość czasu, aby rozważyć i wewnątrznie omówić wszelkie wnioski lub decyzje.</p> <p>Średnie: Terminy odzwierciedlają realia operacyjne, ale nie są one omawiane z interesariuszami z wyprzedzeniem i dlatego muszą zostać zmodyfikowane.</p> <p>Słabe: Terminy są nierealne i nieelastyczne. Interesariusze nie są konsultowani przy ustalaniu terminów i dlatego konsekwencje opóźnień są ponoszone przez przedsiębiorstwo. Interesariusze nie mają odpowiednich zawiadomień ani wystarczająco dużo czasu, aby odpowiednio się zaangażować.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
<p>Należy zaplanować odpowiednie działania zaangażowania.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Stopień, w jakim priorytety zaangażowania odzwierciedlają perspektywy interesariuszy i kluczowych partnerów. – Poziom udziału interesariuszy w planowaniu działań zaangażowania. – Liczba spraw, omawianych i rozwiązanych z interesariuszami zapobiegawczo w porównaniu z reaktywnie. – Stopień, do którego wyzwania do zaangażowania są przewidywane na etapie planowania. 	<p>Dobre: Działania zaangażowania planowane są z wyprzedzeniem, z wkładem interesariuszy w celu zrozumienia najlepszego trybu zaangażowania oraz przewidywania i planowania uwzględniającego wszelkie wyzwania dla zaangażowania. Prawie wszystkie problemy są przewidywane.</p> <p>Średnie: Czynności służące zaangażowaniu są planowane z wyprzedzeniem, ale nie są prowadzone konsultacje z kluczowymi grupami partnerów oraz interesariuszy podczas etapu planowania, i tym samym wyzwania dla zaangażowania nie są przewidywane lub nie są proaktywnie określone przez projektowanie czynności.</p> <p>Słabe: Czynności służące zaangażowaniu nie są właściwie planowane lub są przeprowadzane ad hoc. Zakres planowanego zaangażowania ogranicza się do jednostronnego udzielania informacji, które nie przewiduje dla interesariuszy aktywnej roli w zaangażowaniu lub procesie decyzyjnym. Wyzwania dla zaangażowania nie są brane pod uwagę lub przewidywane z wyprzedzeniem.</p>
<p>Zapewnienie, że zaangażowanie jest sprawne i efektywne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Procent zawartych konkluzji lub umów, które nie są później obalane. – Procent interesariuszy uczestniczących w czynnościach zaangażowania, którzy czują, że proces został przeprowadzony w sposób uczciwy. 	<p>Dobre: Warunki zaangażowania są jednoznacznie określone i uzgodnione z wyprzedzeniem przed czynnościami służącymi zaangażowaniu. Czynności służące zaangażowaniu są dobrze zarządzane, umożliwiając dobre zrównoważenie uczestnictwa i osiągnięcie uzgodnionych celów. Jasny zapis konkluzji został opracowany i jest dostępny dla odpowiednich interesariuszy w zakresie, w jakim pozwalają na to kwestie dotyczące prywatności.</p> <p>Średnie: Zasady zaangażowania są jednostronnie ustalone przez przedsiębiorstwo. Do udziału w spotkaniach są wzywani wyłącznie wybrani przedstawiciele. Cele spotkań są niejasne lub nierealistyczne. Zapisy zaangażowania są niejasne bądź niepełne.</p> <p>Słabe: Zasady zaangażowania nie są określone przed zaangażowaniem, spotkania i czynności służące zaangażowaniu nie mają jasno sformułowanych celów, a zapisy zaangażowania nie są prowadzone lub nie są przejrzyste.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
<p>Określenie procesu naprawczego. Odpowiednie zajęcie się negatywnym wpływem.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Procent interesariuszy negatywnie dotkniętych, którzy czują, że negatywny wpływ został odpowiednio poruszony. – Procent interesariuszy, którzy czują, że kanały zgłaszania skarg są dostępne, sprawiedliwe i skuteczne. – Wskaźnik ponownie pojawiających się kwestii związanych z procesem angażowania interesariuszy. 	<p>Dobre: Interesariusze są zaangażowani w identyfikację negatywnego wpływu i w proces decydowania o tym, w jaki sposób należy się zajmować negatywnym wpływem, oraz w uwzględnianie kwestii zgłoszonych przez mechanizmy skargi. Prawie wszyscy odpowiedni interesariusze czują, że odpowiedzi są odpowiednie do kontekstu i dostarczone w sposób sprawiedliwy. Gdy negatywny wpływ okazuje się nieprzewidziany, jest odpowiednio poruszony, a podstawowa przyczyna wpływu jest w podobny sposób uwzględniana i pojawia się na niego odpowiednia reakcja.</p> <p>Średnie: Negatywny wpływ jest poruszany w sposób terminowy, ale interesariusze nie są konsultowani odnośnie do formy, którą powinny przyjąć środki zaradcze, tym samym nie wszystkie środki zaradcze są odpowiednie dla kontekstu i dostarczone w sposób sprawiedliwy. Podstawowa przyczyna wpływu jest uwzględniana – jest na nią reakcja po tym, jak nieprzewidziany negatywny wpływ wystąpił kilka razy.</p> <p>Słabe: Negatywny wpływ nie jest poruszany w sposób terminowy, a formy, które przyjmują odpowiedzi, są jednostronnie przedstawiane przez przedsiębiorstwo, tym samym większość interesariuszy zgłasza niezadowolenie z odpowiedzi i mechanizmów skargi. Jasne kanały skarg i komunikacji od interesariuszy nie są określone i odbywają się ad hoc. W przypadku nieprzewidzianego wpływu podstawowa przyczyna wpływu nie jest uwzględniana lub nie ma na nią reakcji.</p>
<p>Realizacja wyników czynności angażowania interesariuszy</p>		
<p>Realizacja wyników czynności angażowania interesariuszy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Procent spełnionych zobowiązań. – Poziom zadowolenia interesariuszy z wyników przedsiębiorstwa odnośnie do jego zobowiązań. – Długość/częstotliwość opóźnień w spełnianiu zobowiązań. 	<p>Dobre: Rejestrator zobowiązań jest utrzymywany. Spełnienie zobowiązań lub świadczenie środków zaradczych jest wykonywane tak skutecznie, jak to możliwe, w sposób terminowy, a opóźnienia lub zmiany w umowach są zgłaszane i wyjaśniane interesariuszom. Interesariusze mogą wyrażać zadowolenie (lub jego brak) z tego, w jaki sposób przedsiębiorstwo przestrzega zobowiązań i umów.</p> <p>Średnie: Rejestrator zobowiązań jest utrzymywany, ale nie rozdziela odpowiedzialności za zadania w odpowiedni sposób ani nie przestrzega czasu realizacji. Przedsiębiorstwo spełnia większość swoich zobowiązań, ale nie dostarcza wystarczających wyjaśnień, jeżeli ich nie spełnia.</p> <p>Słabe: Nie jest utrzymywany rejestrator zobowiązań i nie są wyrażane żadne czasy realizacji, tym samym interesariusze nie wiedzą, gdy zobowiązania zostaną spełnione.</p>

Cele	Potencjalne wskaźniki	Dobre/średnie/słabe praktyki
Monitorowanie i szacowanie		
Tworzenie odpowiednich oraz skutecznych mechanizmów monitorowania i oceny.	– Umiejętność oceny trwałości relacji z różnymi interesariuszami i spełnienia celów w związku z możliwością angażowania interesariuszy.	<p>Dobre: Kryteria i wskaźniki oceny dopasowane do uzgodnionych celów, które są jasne i wymierne. Przedsiębiorstwo regularnie zbiera informacje zwrotne od interesariuszy, aby ocenić skuteczność czynności służących zaangażowaniu.</p> <p>Średnie: Kryteria i wskaźniki oceny są dopasowane do uzgodnionych celów, ale nie są dostatecznie jasne. Przedsiębiorstwo zbiera informacje zwrotne od interesariuszy, aby ocenić skuteczność czynności służących zaangażowaniu ad hoc.</p> <p>Słabe: Wskaźniki nie są określone z wyprzedzeniem lub są niejasne i niepraktyczne. Przedsiębiorstwo nie zbiera informacji zwrotnych od interesariuszy, aby ocenić skuteczność czynności służących zaangażowaniu.</p>
Zapewnienie, że monitorowanie i ocena są obiektywne, skuteczne i bezpośrednie.	– Stopień uczestnictwa interesariuszy w projektowaniu i realizacji czynności M&E.	<p>Dobre: Interesariusze uczestniczą w całym procesie M&E (np. projektowanie i dostosowywanie metodologii, zbieranie i analizowanie danych, dzielenie się wnioskami i łączenie ich z działaniem).</p> <p>Średnie: Na informacjach zwrotnych od interesariuszy można polegać w dużym stopniu, aby mierzyć siłę czynności angażowania interesariuszy, ale interesariusze nie są uwzględniani w projektowaniu lub realizacji czynności M&E.</p> <p>Słabe: Interesariusze nie są konsultowani w trakcie czynności M&E.</p>
Podejmowanie wiarygodnej zewnętrznej weryfikacji czynności służących zaangażowaniu.	– Stopień obiektywizmu oraz dokładności monitorowania i oceny.	<p>Dobre: Weryfikacja jest prowadzona przez strony trzecie uznane za obiektywne przez wszystkich interesariuszy.</p> <p>Średnie: Weryfikacja jest prowadzona przez konsultantów zatrudnionych przez przedsiębiorstwo w tym celu.</p> <p>Słabe: Ocena czynności służących zaangażowaniu nie jest weryfikowana przez żadną stronę trzecią.</p>

<p>Uchybienia ujawnione przez M&E są badane i udzielana jest na nie odpowiedź.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wskaźnik ponownie pojawiających się kwestii związanych z procesem angażowania interesariuszy. - Postęp oparty na kryteriach oceny ram M&E na przestrzeni czasu. 	<p>Dobre: Wyniki M&E są starannie analizowane, a te rozczarowujące lub nieprzewidziane – dalej badane, aby zrozumieć podstawowe kwestie. Po identyfikacji na te kwestie udzielana jest odpowiedź przez modyfikację systemów lub zajęcie się negatywnym wpływem w odpowiedni sposób. Te same kwestie rzadko występują ponownie, co skutkuje wykazaniem postępu zgodnie z kryteriami oceny.</p> <p>Średnie: Wyniki M&E są analizowane, ale działania są podejmowane wyłącznie wtedy, gdy można wykryć wzorzec lub ponowne wystąpienie rozczarowujących albo nieprzewidzianych wyników. Te same kwestie występują ponownie, jednakże wykazany jest pewien postęp zgodnie z kryteriami oceny.</p> <p>Słabe: Wyniki czynności M&E nie są odzyskiwane w dużej mierze i są zachowywane głównie do celów prowadzenia ewidencji. Te same kwestie często występują ponownie, a na przestrzeni czasu wykazana jest niewielka poprawa.</p>
--	--	---

ZAŁĄCZNIK B. ZAANGAŻOWANIE W SPRAWY LUDNOŚCI RDZENNEJ

Pod wieloma względami te same etapy i zasady dla angażowania znaczących interesariuszy oraz zachowania należytej staranności określone w rdzeniu niniejszych Wytycznych będą stosowane w kontekście angażowania z ludnością rdzenną. Niemniej jednak pewne cechy ludności rdzennej będą wymagać specjalnej uwagi, włączając w to: ich instytucje zarządzania, praktyki i wszelkie powiązane prawa do samostanowienia, ich relację z ziemią, ich dziedzictwo duchowe i kulturowe, dyskryminację, której doznali w przeszłości, ich unikatową i czasami bezbronną pozycję w społeczeństwie, ich uznanie prawa międzynarodowego, jak również czasami specjalny status prawny w ramach krajowych przepisów i polityki.

W trakcie czynności wydobywczych, które wpływają na ludność rdzenną, należy być świadomym tych unikatowych kwestii.

1. Rozumienie kontekstu

W kontekście działalności, która wpływa na ludy rdzenne, szczególnie ważne będzie mocne zrozumienie lokalnego kontekstu, szczególnie w odniesieniu do zrozumienia statusu prawnego i prawa ludności rdzennej, marginalizacji lub dyskryminacji pewnych grup w przeszłości oraz ich kulturowo-organizacyjnych cech (patrz Tabela 12., aby uzyskać więcej informacji).

Tabela 12. Zrozumienie kontekstu w trakcie angażowania ludności rdzennej

Rodzaj informacji	Opis
Kontekst regulacyjny	Oczekiwania, zobowiązania lub wymagania prawne dla angażowania ludności rdzennej w związku z rozwojem zasobów, w szczególności czy istnieją krajowe wymagania prawne dotyczące uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (<i>free, prior and informed consent</i> , FPIC) ludności rdzennej na wpływ czynności wydobywczych; uznanie zbiorowych praw ludności rdzennej, specjalnego statusu prawnego ludności rdzennej, uznanie (lub jego brak) praw ludów rdzennych w ramach krajowych struktur prawnych i międzynarodowych instrumentów.
Obszar wpływu	Obszar wpływu, który może być szerszy w kontekście ludności rdzennej (np. ludność rdzenna może być narażona na negatywny wpływ przez wpływ na ziemię, dotyczący wzorców migracji zwierząt, na których dana ludność mieszka, jeżeli chodzi o utrzymanie lub zniszczenie bioróżnorodności, co może być aspektem jej dziedzictwa kulturowego).
Prawa do ziemi: zwyczajowa własność ziemi	Wcześniejsze wykorzystanie ziemi; istnienie zwyczajowych praw własności ziemi; zakres zwyczajowych systemów własności (zasoby znajdujące się nad ziemią, na powierzchni, pod ziemią); oraz czy taka zwyczajowa własność jest formalnie uznana w jurysdykcji.
Samorząd	Struktury zarządzania ludności rdzennej, systemy prawne, zakres władzy i procesy decyzyjne, konsultacje oraz udzielanie lub wstrzymywanie pozwoleń; i czy takie struktury zarządzania są formalnie uznane w jurysdykcji.
Marginalizacja lub dyskryminacja w przeszłości	Może to obejmować dyskryminujące prawa, społeczne napiętnowanie i słabe uzgodnienia dotyczące świadczenia usług lub ich brak.
Dziedzictwo kulturowe i duchowe	Może to obejmować aspekty „materialne” (np. wykopaliska archeologiczne, budynki itd.) oraz aspekty „niematerialne” (np. tradycje ustne, języki, wierzenia, religię i tradycyjne praktyki, takie jak polowania) lub zasoby genetyczne albo tradycyjną wiedzę.

➡ Oprócz konsultacji z personelem technicznym i lokalnymi źródłami wiedzy prawnej należy szukać w celu wyjaśnienia wszelkich prawnych zobowiązań dotyczących angażowania z ludnością rdzenną. Personel kontaktujący się z interesariuszami powinien się konsultować również z ludnością rdzenną i ekspertami ds. poszczególnych grup rdzennych, z należyтым uwzględnieniem obiektywizmu⁴⁹.

2. Zapewnienie, że ludność rdzenna jest odpowiednio zidentyfikowana i traktowana priorytetowo

➡ Przedsiębiorstwa powinny uwzględniać unikatowe cechy ludności rdzennej i identyfikować zbiorowe prawa zgłaszane przez ludność rdzenną, a także prawa człowieka jednostek rdzennych, które mogą być potencjalnie narażone w trakcie działalności.

Blok 5. Rozpoznawanie ludności rdzennej

Nie istnieje żadna uzgodniona definicja ludności rdzennej, a grupy ludności rdzennej nie są podmiotami jednorodnymi. Jednakże Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP), bazując na swojej Konwencji Nr 169, charakteryzuje ludność rdzenną jako grupę odmienną pod względem społecznym i kulturowym, posiadającą w różnym stopniu następujące cechy:

- samoidentyfikacja jako członkowie odrębnej grupy kulturowej;
- tradycyjny styl życia;
- kultura i styl życia odmienne od innych segmentów krajowej populacji, np. w ich sposobie zarabiania na życie, języku, zwyczajach itp.;
- własna organizacji społeczna, która może obejmować tradycyjne zwyczaje i/lub prawa.

Samoidentyfikacja jako ludność rdzenna powinna być traktowana jako podstawowe kryterium identyfikacji ludności rdzennej.

Niezależnie od ram prawnych, w których odbywa się eksploatacja, ludność rdzenna często posiada zwyczajowe lub tradycyjne prawa oparte na ich relacji z ziemią, ich kulturą i statusie socjoekonomicznym.

- **Ziemia:** Ludność rdzenna często posiada szczególne połączenie i/lub zwyczajowe prawa do ziemi swoich przodków. Ta relacja z ziemią jest wyróżniającą cechą ludności rdzennej i tym samym wpływy związane z ziemią, takie jak mniejszy lub utracony dostęp do ziemi albo degradacja środowiska, mogą wpływać na ludność rdzenną, jej źródła utrzymania i kulturę, bardziej znacznie niż na inne, nierdzenne grupy interesariuszy. Ponadto zwyczajowe prawa ziemi ludności rdzennej mogą być nieuznawane przez prawa krajowe. Konsultacje powinny również dotyczyć wartości niematerialnych związanych z świętymi miejscami lub obszarami o znaczeniu kulturowym.
- **Kultura:** Ludność rdzenna może posiadać unikatowe wartości i cechy kulturowe, które powinny być uwzględniane i respektowane przy prowadzeniu angażowania z nimi. Przykładowo, kwestie dotyczące prywatności mogą mieć szczególne znaczenie dla ludności rdzennej (np. z powodu spuścizny dyskryminacji i marginalizacji społecznej lub kulturowej albo wrażliwości z powodu braku kontaktu z głównym nurtem kultury). W takich przypadkach odpowiednia praktyka angażowania może obejmować poszukiwanie zgody w trakcie zapisywania informacji o rytuałach, ceremoniach i rytuałach przejścia w celu zagwarantowania braku zakłóceń życia kulturowego. To szczególnie istotne, gdy działalność powoduje przesiedlenia i/lub przemieszczenia.

⁴⁹ Patrz zalecenia dla Personelu Naziemnego, Etap 1 B. *Weryfikacja informacji pod kątem dokładności.*

Biorąc pod uwagę to, że tradycyjny styl życia ludności rdzennej jest zazwyczaj ściśle związany z określonym terytorium, przesiedlenia mogą prowadzić do utraty sieci społecznych, erozji kulturowej i utraty języka oraz odrębnej tożsamości. Zatrudnienie w dużych przedsiębiorstwach może być również postrzegane przez niektóre ludy rdzenne jako ujma dla tradycyjnych czynności. Podobnie wprowadzenie gospodarki opartej na pieniądzu może być niekompatybilne z uprzednio istniejącą tradycją handlu wymiennego. Zaangażowanie ludności rdzennej może doprowadzić do identyfikacji sposobu na osłabienie tych wpływów w celu odzwierciedlenia aspiracji i priorytetów społeczności.

- **Status socjoekonomiczny:** W wielu częściach świata ludność rdzenna znajduje się wśród najbardziej zmarginalizowanych i bezbronnych segmentów populacji. Często jest ona dyskryminowana i doświadcza wysokiego poziomu ubóstwa oraz niekorzystnych zjawisk społecznych. Ludność rdzenna ma nierzadko mniejszą świadomość i w mniejszym stopniu jest w stanie bronić swoich praw i dziedzictwa kulturowego. Oznacza to, że ludność rdzenna może być mniej odporna na wstrząsy i negatywny wpływ oraz może być bardziej podatna na poważne konsekwencje gospodarcze i społeczne. Ludność rdzenna może się posługiwać unikatowymi dialektami lub polegać na tradycji ustnego przekazywania informacji, co może prowadzić do trudności w skutecznym przekazywaniu informacji i może wymagać innowacyjnych metod konsultacji czy zaangażowania. Ponadto należy wziąć pod uwagę, że w kontekście ludności rdzennej mogą istnieć historyczne krzywdy komplikujące projekty lub działania wydobywcze.

Należy też uznać, że grupy rdzenne mogą się składać z jednostek, które doświadczają negatywnego wpływu w różny sposób, i składają się z bardziej wrażliwych grup, takich jak kobiety i dzieci, którym należy poświęcić szczególną uwagę podczas procesu angażowania.

3. Ustalenie niezbędnego systemu wsparcia dla znaczącego angażowania w sprawy rdzennej ludności

➡ Cały personel, który może się kontaktować z ludnością rdzenną, powinien być przeszkolony, aby okazywać szacunek dla jej kultury, stylu życia, systemów zarządzania, tradycyjnej wiedzy oraz praw do ziemi i szczególnego związku z nią, z terytoriami i zasobami naturalnymi. Wiedza dotycząca języka społeczności rdzennych, nawet na poziomie kurtuazyjnym, będzie pomocna w okazywaniu szacunku.

➡ Zasoby wspierające zaangażowanie ludności rdzennej (np. wsparcie techniczne i prawne, budowanie potencjału społeczności, lokalni mediatorzy oraz odszkodowanie za koszty społeczności za zaangażowanie w proces) należy ustalić w porozumieniu z ludnością rdzenną i powinna się ona na nie zgodzić w trakcie procesu angażowania.

Ponieważ wiele społeczności rdzennych stanowi społeczności zmarginalizowane, które mogą żyć w oderwaniu od szerszej społeczności, mogą one wymagać dodatkowego wsparcia finansowego lub niefinansowego, aby móc sensownie uczestniczyć w konsultacjach prowadzonych przez przedsiębiorstwo albo w szerszych czynnościach służących zaangażowaniu.

4. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów w celu angażowania w sprawy rdzennej ludności

A. Ustalenie, który tryb angażowania jest niezbędny lub wymagany

Wybór trybu angażowania ludności rdzennej będzie obejmować te same kwestie poruszone w rdzeniu niniejszych Wytycznych⁵⁰. Niemniej jednak niektóre międzynarodowe instrumenty wyrażają zaangażowanie państwa w angażowanie się w konsultacje w celu uzyskania uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody ludności rdzennej przed zatwierdzeniem jakiegokolwiek projektu dotyczącego jej ziemi lub terytoriów oraz innych zasobów. Według niektórych organów zajmujących się prawami człowieka i ludności rdzennej, koncepcja FPIC (uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody) pochodzi z samorządu, praw terytorialnych i kulturowych ludności rdzennej i jest niezbędna do realizacji tych praw.

⁵⁰ Patrz ogólnie Etap 4(b). *Identyfikacja koniecznego lub wymaganego trybu zaangażowania.*

Ponadto niektóre kraje mają prawa krajowe zgodne ze zobowiązaniem do konsultacji i współpracy w celu uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC)⁵¹. Wytyczne OECD odnoszą się do instrumentów ONZ dotyczących praw ludności rdzennej w kontekście negatywnego wpływu na prawa człowieka, ale nie obejmują żadnych wzmianek dotyczących FPIC⁵².

➡ Przedsiębiorstwa powinny zawsze przestrzegać praw i regulacji krajowych, a także szanować odpowiednie prawa człowieka uznawane na arenie międzynarodowej⁵³. Niezależnie od wymagań regulacyjnych lub operacyjnych przedsiębiorstwa w trakcie planowania projektu powinny przewidzieć, że ludność rdzenna może oczekiwać konsultacji, poszukując możliwości uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC), oraz że ryzyko może zaistnieć, jeżeli takie oczekiwania nie zostaną spełnione.

➡ W krajach, w których FPIC nie jest nakazana, przedsiębiorstwa powinny uwzględnić lokalne oczekiwania, ryzyko, na które może być narażona ludność rdzenna⁵⁴ i eksploatacja na skutek lokalnego sprzeciwu. Powinny one realizować strategię zaangażowania, która spełnia uzasadnione oczekiwania ludności rdzennej w zakresie, w jakim nie naraża jej na naruszenie prawa krajowego. W tym zakresie przydatne mogą być następujące kluczowe etapy angażowania ludności rdzennej w trakcie poszukiwania realizacji FPIC:

- Uzgodnienie z ludnością rdzenną procesu konsultacji dla pracy na rzecz poszukiwania możliwości uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC) ludności rdzennej. Należy zidentyfikować określone bieżące i przyszłe czynności, w których trzeba szukać zgody⁵⁵. W niektórych przypadkach stosowne **może być zobowiązanie się do tego procesu przez formalną lub prawną umowę**⁵⁶. Proces powinien być zawsze oparty na negocjacjach w dobrej wierze, wolnych od przymusu, zastraszania lub manipulacji;

51. FAO, [Respecting free, prior and informed consent - practical guidance for governments, companies. Organizacje pozarządowe. Indigenous peoples and local communities in relation to land acquisition](#) (2014), s. 7.

52. „[...] przedsiębiorstwa powinny przestrzegać praw człowieka jednostek należących do określonych grup lub populacji, które wymagają szczególnej uwagi, tam, gdzie ich prawa człowieka mogą być negatywnie dotknięte. W związku z tym Instrumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych opracowały szerzej temat praw ludności rdzennej [...]”. Patrz Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (2011), Rozdział IV, Paragraf 40. Kluczowe międzynarodowe dokumenty dotyczące ludności rdzennej to [Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ \(2007\)](#) (UNDRIP) oraz [Konwencja Międzynarodowej Organizacji Pracy nr 169 \(MOP 169\) w sprawie ludności rdzennej i plemiennej](#). Deklaracja praw ludów tubylczych ONZ przewiduje, że państwa konsultują się i współpracują z ludnością rdzenną w celu uzyskania jej dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC) w wielu sytuacjach, włączając w to akceptację projektów dotyczących jej ziemi i terytoriów lub innych zasobów (Patrz Artykuły 19 i 32). Konwencja MOP nr 169, prawnie wiążąca dla krajów, które ją ratyfikowały, wymaga od państw będących stronami konsultacji z ludnością rdzenną w celu osiągnięcia porozumienia lub zgody odnośnie do proponowanych środków (Patrz Artykuł 6). Wskazówki dotyczące postanowienia Konwencji odnośnie do zgody znajdują się w Podręczniku MOP dla trójstronnych składników MOP – Konwencja w sprawie ludności rdzennej i plemiennej z 1989 r. (Nr 169) (2013). Inne kluczowe organy i instrumenty ONZ wskazują, że standardy międzynarodowe w odniesieniu do FPIC mają zastosowanie zarówno do graczy niepaństwowych, takich jak przedsiębiorstwa wydobywcze. Te organy obejmują Stałe the UN Permanent Forum on Indigenous Issues, Grupę roboczą ONZ w sprawie praw człowieka i przedsiębiorstw wielonarodowych oraz innych przedsiębiorstw, Specjalnego sprawozdawcę ONZ ds. praw ludności rdzennej, Mechanizmy eksperckie ONZ ds. praw ludności rdzennej, a także kilka organów ONZ ds. traktatów o prawach człowieka.

53. Patrz Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Rozdział I, Paragraf 2. i Rozdział IV, Paragraf 1.

54. Przykład tego, jakie społeczności mogą mieć ogólne oczekiwania wobec FPIC, znajduje się w Oxfam Australia, [Guide to Free Prior and Informed Consent](#) (2014); Doyle C. i Carino J., [Making Free Prior and Informed Consent a Reality: Indigenous Peoples and the Extractive Industries](#). Middlesex University, PIPLinks & ECCR (2013).

55. Niektóre międzynarodowe instrumenty określają okoliczności, w jakich FPIC jest istotna, np. w przypadkach, w których konieczne jest przesiedlenie.

56. Zasugerowano, że FPIC mogłaby być rozumiana jako zwiększona i bardziej sformalizowana forma zaangażowania społeczności. W rezultacie w określonych przypadkach przedsiębiorstwa mogą być zmotywowane, aby rozpocząć bardziej formalne procesy konsultacji przy opracowywaniu procesu wydobywczego na terytoriach rdzennych lub w ich pobliżu, który może mieć istotny negatywny wpływ. Patrz Lehr i Smith, [Implementing a Corporate Free Prior Informed Consent Policy](#). Foley Hoag, (2010), s. 8. Światowy Instytut Zasobów doradza przedsiębiorstwom próbującym pokonać wyzwania związane z operacjonalizacją procedur FPIC przez uznanie prawne procesu – np. formalna umowa w połączeniu z innymi dobrymi praktykami zaangażowania interesariuszy. Patrz np. Światowy Instytut Zasobów, [Development without Conflict: The Business Case for Community Consent](#) (2007).

- Konsultacja i zgoda **odnośnie do tego, co się składa na odpowiednią zgodę** dla dotkniętej ludności rdzennej zgodnie z jej instytucjami zarządzania, zwyczajowymi prawami i praktykami, np. czy jest to głos większości społeczności lub zatwierdzenie rady starszych. Ludność rdzenna powinna być w stanie uczestniczyć poprzez swoich swobodnie wybranych przedstawicieli i instytucje zwyczajowe lub inne.
- Zaangażowanie się w proces poszukiwania zgody tak szybko, jak to możliwe, **podczas planowania projektu**, przed **rozpoczęciem lub autoryzacją czynności**, dla których należy szukać zgody, w tym w kontekście czynności eksploracyjnych.
- Uznanie procesu poszukiwania możliwości uzyskania dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC) jako iteratywnego, a nie jednorazowej dyskusji. Ciągły dialog z lokalną społecznością doprowadzi do powstania relacji zaufania i zrównoważonej umowy, która przyniesie korzyści dla przedsiębiorstwa we wszystkich fazach projektu.
- Dostarczenie wszelkich informacji odnoszących się do czynności dla społeczności rdzennej w sposób terminowy, obiektywny, dokładny i zrozumiały dla niej.
- **Dokumentowanie zobowiązania/umowy**, które zostały zawarte, włączając w to, według potrzeb, specyfikację czynności, na które zgoda została przyznana lub wstrzymana, wszelkie warunki powiązane ze zgodą oraz obszary ciągłych negocjacji, przekazanie ich społeczności rdzennej w sposób terminowy i w języku, który może zrozumieć.
- Określenie, jakie działania mogą zostać podjęte w przypadku, gdy: a) ludność rdzenna odmówi rozpoczęcia negocjacji; b) ludność rdzenna nie zgodzi się/nie wyrazi zgody na działalność na swoim terytorium (patrz Blok 6. poniżej).

Blok 6. Reagowanie na brak zgody lub odmowy na zaangażowanie

Gdy zgoda zostanie wstrzymana przez społeczność rdzenną, przedsiębiorstwo powinno się skonsultować z tą społecznością, aby zrozumieć przyczyny braku jej zgody i to, czy ciągłe obawy mogą zostać poruszone lub złagodzone. Zgoda uprzednio udzielona w ramach dobrowolnych, wcześniejszych i świadomych warunków nie powinna być arbitralnie wycofywana.

W przypadkach, w których zgoda nie nastąpi lub w których ludność rdzenna odmawia zaangażowania, może powstać istotne ryzyko dla przedsiębiorstwa i negatywny wpływ dla ludności rdzennej. W sytuacjach, w których realizacja projektów spowoduje negatywny wpływ dla ludności rdzennej, przedsiębiorstwo powinno podjąć niezbędne kroki, aby przerwać taki wpływ lub mu zapobiec.

Jeżeli przedsiębiorstwo za pośrednictwem swoich procesów⁵⁷ należytej staranności uznało, że wymagana jest zgoda, aby realizować czynności, a ustalony proces nie doprowadził do uzyskania zgody, czynności nie powinny być realizowane, chyba że uzyskanie dobrowolnej, wcześniejszej i świadomej zgody (FPIC) wkrótce zostanie udzielone.

Na przykład projekt finansowany przez IFC regulowany przez Standardy wykonania IFC nie powinien być realizowany, niezależnie od jakiegokolwiek upoważnienia ze strony państwa, jeżeli wymagane jest przemieszczenie populacji rdzennej, a FPIC nie została od nich uzyskana. Nie jest konieczne uzyskanie FPIC w sytuacjach, w których prawa ludności rdzennej nie są dotknięte.

B. Określenie i zastosowanie najlepszych działań

Najlepsze praktyki trybu angażowania ludności rdzennej będą w znacznym stopniu odzwierciedlać praktyki organu niniejszych Wytycznych, niemniej jednak należy dodatkowo mieć na uwadze to, aby zagwarantować odzwierciedlenie tradycyjnych procesów i norm w zaangażowaniu ludności rdzennej.

➡ Należy się skonsultować z potencjalnie dotkniętą ludnością rdzenną i poszukiwać jej pełnego oraz skutecznego uczestnictwa, opisanego w niniejszych Wytycznych, podczas projektowania czynności służących zaangażowaniu, jeżeli projekty mogą negatywnie wpływać na jej prawa, oraz podczas oceny wpływów, a także w trakcie czynności monitorowania i oceny⁵⁸. Ludność rdzenna powinna również być konsultowana podczas wstępnego planowania projektu.

Ludność rdzenna powinna być zaangażowana w projekt i realizację czynności służących zaangażowaniu. Czynności służące zaangażowaniu powinny odzwierciedlać rdzenne instytucje decyzyjne stworzone i utrzymywane przez społeczność, a także procesy decyzyjne zalecane przez prawo lub przepisy. Promuje to wzajemny szacunek i zaufanie pomiędzy przedsiębiorstwami a ludnością rdzenną i ogranicza prawdopodobieństwo nieporozumień w trakcie podejmowania istotnych decyzji dotyczących projektów⁵⁹.

Tradycyjne podejmowanie decyzji, choć różni się w zależności od kontekstu, może zagwarantować, że:

- decyzje są podejmowane w drodze procesów ogólnych i bezpośrednich;
- procesy rozwiązywania sporów są prowadzone przez liderów lub członków rad;
- mądrość i doświadczenie odgrywają istotną rolę;
- spory są rozwiązywane w drodze konsensusu;
- podstawowym celem jest przywrócenie pokoju, jedności i harmonii społeczności, a nie jej karanie.

Podobnie procesy zajmowania się skargami powinny być odpowiednie pod względem kulturowym i opracowane

⁵⁷. Jak zauważono w ustępie 1. niniejszego załącznika, należy szukać wiedzy prawnej, aby wyjaśnić zobowiązania prawne dotyczące zaangażowania ludności rdzennej.

⁵⁸. Patrz wytyczne [Akwe Kon dotyczące prowadzenia oceny wpływów społecznych, kulturowych, duchowych i środowiskowych dla najlepszych praktyk oceny wpływu w odniesieniu do ludności rdzennej](#) (2004), rozdział 1.3(a); Rozdział II.C (15).

⁵⁹. Patrz ogólnie UNHCR, [Progress Report on the Study on Indigenous peoples and the Right to Participate in Decision-Making](#) (2010).

z należyтым uwzględnieniem lub wykorzystaniem własnych procedur dotkniętej ludności rdzennej.

W przypadkach, w których nie istnieją zalecane tradycyjne procesy decyzyjne lub w których ludność rdzenna decyduje się nie stosować swoich dotychczasowych procesów decyzyjnych, należy się odnieść do etapów nakreślonych w rdzeniu niniejszych Wytycznych dotyczących identyfikacji i zastosowania najlepszych praktyk w zaangażowaniu⁶⁰.

⁶⁰ Patrz Etap 4(c). *Określenie i zastosowanie najlepszych działań.*

ZAŁĄCZNIK C. ZAANGAŻOWANIE W KWESTII KOBIET

Podczas gdy etapy i zasady nakreślone w niniejszych Wytycznych mają zastosowanie we wszystkich kontekstach, istotne jest również zastosowanie problematyki płci w trakcie angażowania interesariuszy, aby umożliwić przedsiębiorstwom uwzględnienie często nierównej relacji siły pomiędzy mężczyznami a kobietami.

1. Rozumienie kontekstu

➡ Personel podejmujący się angażowania interesariuszy powinien konsultować dane posegregowane według kryterium płci i identyfikować kwestie związane z płcią w trakcie wstępnych badań, aby zagwarantować, że czynności służące zaangażowaniu i strategii są zaprojektowane i wdrażane, aby odpowiednio uwzględniać dynamikę zmian związanych z płcią.

Dane posegregowane według kryterium płci można znaleźć w źródłach wtórnych, takich jak statystyki oficjalnych spisów narodowych, ankiety publiczne lub organizacji pozarządowych, stowarzyszenia gospodarcze, stowarzyszenia historyczne, badania akademickie i lokalne historie lub etnografie, jeżeli istnieją.

Informacje zawarte w Tabeli 13. mogą być istotne w kontekście angażowania kobiet:

Tabela 13. Zrozumienie kontekstu w trakcie angażowania kobiet⁶¹

Rodzaj informacji	Opis
Demografia i relacje społeczne	Proporcja gospodarstw domowych prowadzonych przez kobiety; porównawcza zamożność wśród gospodarstw domowych prowadzonych przez kobiety i gospodarstw domowych prowadzonych przez mężczyzn. Różnice we wskaźnikach zdrowotnych pomiędzy mężczyznami a kobietami. Różnice pomiędzy codziennymi czynnościami a obowiązkami kobiet i mężczyzn (np. podział pracy dla różnych aspektów i etapów rolnictwa).
Marginalizacja lub dyskryminacja	Czy kobiety mają ograniczoną możliwość pracy w określonych zawodach, czy odmawia się im dostępu do edukacji lub usług zdrowotnych. Czy w miejscu pracy, gospodarstwie domowym lub środowisku w społeczności istnieją molestowanie albo nadużycia fizyczne na tle seksualnym.
Kultura	Jak lokalne tradycje kulturowe i oczekiwania społeczne definiują role dla mężczyzn i kobiet.
Dynamika sił	Czy występują różnice pomiędzy mężczyznami a kobietami w podejmowaniu decyzji w domu, w społeczności, w miejscach kultu religijnego lub w radach wiosek. Czy występują różnice pomiędzy dostępem a kontrolą kobiet i mężczyzn nad zasobami oraz przyczyny tych różnic.

2. Zapewnienie, że wpływy kobiety i ich interlokutorzy są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo

➡ Personel kontaktujący się z interesariuszami powinien uwzględnić to, w jaki sposób wpływy mogą się różnić wśród interesariuszy w oparciu o ich płeć, i identyfikować najbardziej bezbronnych interesariuszy w tym względzie.

Niektóre wpływy mogą dotyczyć mężczyzn i kobiet⁶². Przykładowo:

- Wypłata honorariów lub odszkodowania dla mężczyzny jako głowy rodziny może pozbawić kobiety dostępu i kontroli nad korzyściami finansowymi i może wykluczyć gospodarstwa domowe prowadzone przez kobiety. Wypacza to również relacje sił pomiędzy kobietami a mężczyznami, wzmacniając zależność gospodarczą kobiet od mężczyzn.
- Wpływy środowiskowe mogą zwiększać obciążenia pracą kobiet w kraju, np. konieczności pokonywania większych odległości, aby uzyskać dostęp do wody, drewna, produktów leśnych lub gruntów rolnych dla

⁶¹ Tabela zaadaptowana z: Bank Światowy, [Gender responsive social analysis: A Guidance note](#), s. 17. (2005).

⁶² Ramy oceny wpływu płci w przypadku projektów wydobywczych znajdują się w Hill, C. i Newell, K., [Women, Communities and Mining: The Gender Impacts of Mining and the Role of Gender Impact Assessment](#). Carlton: Oxfam Australia (2009).

celów rolnictwa niskotowarowego.

- Zatrudnianie głównie mężczyzn do nowego projektu wydobywczego może spowodować zwiększone obciążenia pracą dla kobiet w kraju i w społeczności, ponieważ męska siła robocza zostanie oderwana od tradycyjnych czynności służących wyżywieniu.
- Społeczne przesunięcie i nierównowaga płci spowodowane wewnętrzną migracją chwilowej męskiej siły roboczej może narazić kobiety na wpływy na zdrowie i bezpieczeństwo, takie jak przemoc na tle seksualnym, choroby przenoszone drogą płciową i nadużywanie alkoholu w społeczności.

Pozycja poszczególnych kobiet w grupach interesariuszy zależy od kilku przecinających się czynników, takich jak wiek, niepełnosprawność, stan cywilny, wykształcenie, dochody i zamożność. Kobiety, które mogą być szczególnie podatne na negatywny wpływ:

- kierujące gospodarstwami domowymi;
- dzieci płci żeńskiej;
- starsze kobiety;
- niepełnosprawne lub chore;
- dyskryminowane ze względu na swoją rasę, klasę, kastę lub orientację seksualną;
- pracownice bezrobotne lub o niskich dochodach;
- pracownice seksualne.

➡ Przedsiębiorstwa powinny zidentyfikować liderki, które są w stanie skutecznie się zaangażować, ale nie powinny zakładać, że wysoko postawione kobiety wyrażają zdanie wszystkich kobiet w poszczególnej grupie społecznej.

3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań angażowania interesariuszy oraz procesów angażowania w kwestie kobiet

➡ Przedsiębiorstwa powinny dążyć do równowagi płci przy obsadzie personelu do angażowania interesariuszy.

Kobiety, będące interesariuszami zazwyczaj będą się angażować bardziej komfortowo, gdy w przedsiębiorstwie zobaczą kobiety pracujące wraz z mężczyznami.

➡ Wybierając tryby zaangażowania, przedsiębiorstwa powinny wybierać formy zaangażowania, które dadzą większe prawdopodobieństwo równego uczestnictwa mężczyzn i kobiet. Może to obejmować:

- docieranie do kobiet, które nie są w stanie opuścić swoich domów, aby uczestniczyć w spotkaniach, lub jest to mało prawdopodobne;
- spotkania osobno z kobietami lub z określonymi grupami kobiet;
- opracowanie zaproszeń na konsultacje i produktów informacyjnych skierowanych do kobiet i pokazywanie ich w miejscach najbardziej uczęszczanych przez kobiety.

4. Monitorowanie i szacowanie całkowitego zaangażowania w kwestie mężczyzn i kobiet

➡ Wskaźniki konkretne dla płci należy włączyć w czynności monitorowania i oceny zaangażowania interesariuszy.

Potencjalne wskaźniki:

- Liczba kobiet na pozycjach liderki w grupie interesariuszy angażowanej przez przedsiębiorstwo.
- Całkowita liczba kobiet w grupach interesariuszy angażowanych przez przedsiębiorstwo (posegregowana

według przecinających się czynników, takich jak wiek, status socjoekonomiczny, niepełnosprawność, umiejętność czytania i pisanie).

- Poziom zadowolenia z uczestnictwa w czynnościach służących zaangażowaniu interesariuszy według płci.
- Poziom zaangażowania w czynności, takie jak spotkania z konsultacjami, bezpośrednie monitorowanie, dochodzenie do porozumień, według płci.

ZAŁĄCZNIK D. ZAANGAŻOWANIE W KWESTIE PRACOWNIKÓW I ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

lokalna strategia zaopatrzenia.

Pracownicy zatrudnieni przez przedsiębiorstwa wydobywcze posiadają z przedsiębiorstwem stosunek prawny. Uznani pracownicy będą objęci prawem pracy i ochroną socjalną, a także krajowymi ramami prawnymi i instytucjonalnymi dla relacji przemysłowych, które zazwyczaj regulują stosunek i zaangażowanie pomiędzy pracownikami a pracodawcami. Dialog społeczny, który obejmuje uznanie związków zawodowych i porozumień zbiorowych, jest preferowaną i najważniejszą formą angażowania interesariuszy tam, gdzie istnieje stosunek pracy. Alternatywne formy angażowania dla pracowników nie mogą negatywnie wpływać na prawa uznane na arenie międzynarodowej do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, a także do zawierania porozumień zbiorowych.

Pracownicy niezatrudniani bezpośrednio przez przedsiębiorstwo, tacy jak usługodawcy i podwykonawcy, muszą również być uznani za interesariuszy. Obowiązki przedsiębiorstwa w tym względzie są tworzone przez jego stosunek gospodarczy do tych pracowników.

1. Rozumienie kontekstu

Ważne, aby personel kontaktujący się z interesariuszami rozumiał zobowiązania prawne dotyczące pracowników, jednakże przed inwestycją w projekt prawdopodobnie zostanie przeprowadzona analiza należytej staranności ogólnych wymagań prawnych dla zatrudnienia na szczeblu korporacyjnym.

Te osoby prowadzące czynności angażowania interesariuszy na miejscu powinny się konsultować z odpowiednimi jednostkami na szczeblu korporacyjnym, a także z liderami związków, aby zrozumieć historię relacji przemysłowych, jak również panujące warunki pracy i główne interesy pracowników. W kontekście, w którym związki nie są założone, można się konsultować z samymi pracownikami, aby zrozumieć powyższe informacje, oprócz źródeł nakreślonych w *Zaleceniach dla Personelu Miejscowego* niniejszych Wytycznych⁶³.

Poniżej znajdują się wybrane kluczowe informacje, które należy zrozumieć w kontekście angażowania pracowników.

Tabela 14. Zrozumienie kontekstu w celu angażowania pracowników

Rodzaj informacji	Opis
Ramy regulacyjne i odpowiednie standardy	<p>Prawa pracowników (np. brak dyskryminacji, prawo do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, prawo do zawierania porozumień zbiorowych, a także prawo do bezpiecznych warunków pracy, wymienione w trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej MOP i Wytycznych OECD, Rozdział V) lub inne prawa człowieka uznane na arenie międzynarodowej.</p> <p>Właściwe prawa i przepisy pracy (np. płace oraz inne wynagrodzenia, czas pracy, normy bezpieczeństwa stanowione prawnie) i ochrona socjalna (zasiłki dla bezrobotnych, ubezpieczenie społeczne, opieka zdrowotna itd.).</p> <p>Postanowienia dotyczące preferencyjnego zatrudnienia lokalnego (często zawarte w umowach i/lub porozumieniach branżowych albo w krajowym kodeksie dotyczącym górnictwa lub ropy naftowej i gazu).</p> <p>Krajowe prawo i praktyka odnośnie do mechanizmów skargi, dialogu społecznego, procedur zawierania porozumień zbiorowych i inne mechanizmy regulujące stosunek pracy, a także stosunek pracownik–kierownictwo (włączając w to postanowienia umów zbiorowych).</p>

⁵⁹ Patrz w szczególności Zalecenia dla Miejscowego Personelu Etap 1(a). *Konsultowanie odpowiednich źródeł*.

Historia relacji przemysłowych	<ul style="list-style-type: none"> Historia i kontekst relacji przemysłowych (np. przemoc, zastraszanie, zwolnienia lub działania dyscyplinarne przeciwko pracownikom próbującym się organizować; dyskryminacja względem działaczy związków zawodowych konfliktów pomiędzy związkami, czy związki są organizacjami w dobrej wierze, ochrona rządowa prawa pracowników do tworzenia związków zawodowych; ingerencja państwa lub dominacja organizacji pracowniczych; ingerencja pracodawcy lub dominacja organizacji pracowniczych).
Profile pracowników	<ul style="list-style-type: none"> Liczba pracowników zatrudnionych przez przedsiębiorstwo oraz ich relacje umowne (np. pracownicy regularni, czasowi lub zatrudnieni na niepełny etat, pracownicy z agencji pracy tymczasowej pracujący pod kontrolą przedsiębiorstwa, liczba pracowników wykonujących prace związane z projektem dla podwykonawców oraz inni usługodawcy będący stronami trzecimi).
Warunki pracy	<ul style="list-style-type: none"> Warunki pracy w praktyce (płace i świadczenia, ochrona socjalna i ubezpieczenie społeczne, BHP).

2. Zapewnienie, że pracownicy i ich interlokutorzy są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani

➔ Przedsiębiorstwa powinny zagwarantować, że wszyscy potencjalnie dotknięci lub narażeni pracownicy zostaną jako tacy zidentyfikowani w trakcie ćwiczeń identyfikacji interesariuszy.

Tabela 15. Potencjalne negatywne wpływy dla pracowników przy czynnościach wydobywczych

Wydanie	Przykłady negatywnego wpływu	Czynniki zwiększające prawdopodobieństwo negatywnego wpływu
Prawa obywatelskie i polityczne	Niezdolność pracowników do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, a także do zawierania porozumień zbiorowych.	Brak rządowej ochrony dla pracowników: np. przed dyskryminacją lub zwolnieniem. Brak dostępu pracowników do rzeczywistych decydentów podwykonawców i usługodawców.
Stosunki zatrudnienia	Pracownicy otrzymują niewielką lub niewystarczającą ochronę ustawodawczą (np. limity godzin pracy, godziny nadliczbowe, okresy wypoczynku, minimalna płaca itd.). Pracownicy otrzymują niewielką ochronę socjalną lub nie otrzymują żadnej (np. zasiłki dla bezrobotnych, opieka zdrowotna, postanowienia dotyczące emerytur itd.). Niezdolność pracowników do wykonywania prawa do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, a także do zawierania porozumień zbiorowych.	Niepewny stosunek pracy – umowy czasowe, umowy pośrednictwa, prace dorywcze. Pośrednie wykorzystanie nieformalnych porozumień dotyczących pracy.
Bezpieczeństwo i higiena pracy	Niebezpieczne warunki pracy mogą prowadzić do choroby zawodowej, urazów i śmierci. Praca w izolowanych środowiskach może stwarzać ryzyko chorób psychicznych wśród pracowników.	Brak wyposażenia bezpieczeństwa lub szkolenia. Stosowanie starego wyposażenia. Brak ochrony ze strony związków zawodowych. Systemy BHP, które nie przewidują uczestnictwa pracowników. Migrująca populacja pracowników, żyjąca w odosobnieniu.
Praca przymusowa	Stosowanie pracy przymusowej.	Oddalona lokalizacja wydobywanych zasobów i wykorzystanie migrujących pracowników.
Praca dzieci	Wykorzystanie pracy dzieci.	Normy kulturowe. Wysoki poziom ubóstwa w rejonie. Niedostateczne egzekwowanie praw dotyczących pracy dzieci. Korzyści z nieformalnych porozumień dotyczących pracy przez podwykonawców i usługodawców.
Bezpieczeństwo	Liderzy związków lub przedstawiciele pracowników są celami gróźb, molestowania i przemocy.	W regionie i/lub kraju istnieje historia represjonowania ludzi lub grupy uczestniczących w proteście obywatelskim. Istnieje słaba kulturowa ochrona praw obywatelskich i politycznych w rejonie i/lub w kraju.

➡ Przedsiębiorstwa powinny również rozważyć, w jaki sposób poszczególne wpływy różnią się wśród pracowników, i zidentyfikować najbardziej podatnych pracowników, aby ustalić priorytety zaangażowania.

Pracownicy stanowią zróżnicowaną grupę osób i niektórzy mogą być bardziej narażeni na ryzyko negatywnego wpływu niż inni. Szczególną uwagę powinno się poświęcić tym, którzy są najbardziej negatywnie dotknięci. Przykładowo:

- Pracownicy z obowiązkami rodzinnymi mogą być bardziej poważnie dotknięci niż inni długimi zmianami lub nieelastycznymi godzinami pracy.
- Kobiety mogą być negatywnie dotknięte praktykami dyskryminacyjnymi związanymi z określonymi zadaniami lub z uwagi na czynniki kulturowe.
- Pracownicy zatrudniani przez podwykonawców, tacy jak pracownicy budowlani, mogą być znacząco i szczególnie narażeni na zagrożenia dla bezpieczeństwa oraz zdrowia. Ich prawa do swobody zrzeszania się i zawierania porozumień zbiorowych mogą również być bardziej ograniczone niż prawa osób bezpośrednio zatrudnianych przez przedsiębiorstwo.

3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań angażowania interesariuszy oraz procesów angażowania w kwestie pracowników

➡ Należy określić szczególne wyzwania zewnętrzne dla angażowania pracowników, a także opracować strategię reagowania na wyzwania w trakcie fazy planowania i korygować je zgodnie ze zmieniającymi się okolicznościami oraz informacjami zwrotnymi.

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
<p>Postrzeganie nierówności w praktykach zatrudnienia</p>	<p>Migrujący pracownicy mogą być postrzegani jako mający dostęp do możliwości zatrudnienia i innych świadczeń, do których czuje się uprawniona lokalna ludność, co powoduje napięcia.</p> <p>Postrzeganie nierówności w sposobie, w jaki traktowani są pracownicy, powoduje ryzyko niezadowolonej i podzielonej siły roboczej.</p> <p>Jeżeli oczekiwania dotyczące zatrudnienia dla lokalnych pracowników nie zostaną spełnione, stosunki z przedsiębiorstwem mogą ulec pogorszeniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kryteria i procesy rekrutacji muszą być przejrzyste. • Tam, gdzie to możliwe, należy próbować optymalizować lokalne możliwości zatrudnienia. • W miarę możliwości należy zarządzać oczekiwaniami⁶⁴.

⁶⁰ Patrz Tabela 7. Reagowanie na wspólne wyzwania dla znaczącego zaangażowania dla uzyskania dodatkowych wytycznych dotyczących zarządzania oczekiwaniami.

⁶¹ Jak wyrażono w Wytycznych OECD, w Rozdziale V: Zatrudnienie i relacje przemysłowe, oraz w kluczowych konwencjach MOP, np. w Konwencji dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych z 1948 r. (Nr 87); Konwencji dotyczącej stosowania zasad prawa, organizowania się i rokowań zbiorowych z 1949 r. (Nr 98).

Rodzaj wyzwania	Wyjaśnienia	Strategia
Słabe relacje przemysłowe	W niektórych przypadkach lokalne prawo lub praktyka mogą być sprzeczne z polityką przedsiębiorstwa albo międzynarodowymi standardami w stosunkach przemysłowych. W niektórych kontekstach może po prostu nie istnieć rozwinięta kultura mocnych relacji przemysłowych.	<ul style="list-style-type: none"> • Należy jasno i szeroko komunikować zaangażowanie przedsiębiorstwa w przestrzeganie prawa pracowników do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, a także do zawierania porozumień zbiorowych uznanych na arenie międzynarodowej⁶⁵. • W przypadkach, w których prawo nie chroni właściwie pracowników pragnących tworzyć związki zawodowe lub do nich dołączyć, nie gwarantuje sprzyjających ram dla zawierania porozumień zbiorowych, należy jasno komunikować oczekiwania dotyczące odpowiedzialnego zachowania odnośnie do tych praw i negocjować je z góry z podwykonawcami oraz usługodawcami⁶⁶. • Przedsiębiorstwa mogą próbować ułatwiać przestrzeganie norm relacji przemysłowych poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • ustanowienie mechanizmów zawierania porozumień zbiorowych specyficznych dla danego przedsiębiorstwa; • zachęcanie pracowników do wybierania własnych przedstawicieli w trakcie wolnych i niezależnych wyborów; • ustanowienie globalnej umowy ramowej z odpowiednią międzynarodową organizacją związków zawodowych w celu wspólnego wspierania porządných relacji przemysłowych.

⁶² Patrz Zalecenia dla planowania korporacyjnego lub zarządzania, *Strategiczne pozycjonowanie zaangażowania interesariuszy*.

➔ Należy uznać i angażować prawdziwe związki. Pracownicy nie powinni być zniechęceni do egzekwowania swojego prawa do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, np. przez zastraszanie, działania dyscyplinarne lub zwolnienia.

Tam, gdzie istnieją związki zawodowe w dobrej wierze, będą one właściwym przedstawicielem do konsultacji w imieniu bezpośrednich pracowników i nie powinno się ich obchodzić w celu indywidualnego angażowania pracowników w kwestiach wpływających na grupę. Związek zawodowy w dobrej wierze to podmiot, który pracownicy sami kontrolują i który jest odpowiedzialny wyłącznie przed tymi pracownikami. Przedsiębiorstwa nie powinny odmawiać uznania związków zawodowych w dobrej wierze, nie powinny odrzucać jakiegokolwiek rzeczywistej okazji do zawierania porozumień zbiorowych.

Jeżeli nie ma aktywnych związków zawodowych, przedsiębiorstwo powinno poinformować niereprezentowanych pracowników, że będzie w pełni przestrzegać ich prawa do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich i że nie będzie odmawiać angażowania w zawieranie porozumień zbiorowych. Jeżeli nie został ustanowiony formalny proces zaangażowania, należy podjąć kroki mające na celu zaangażowanie nieformalne. Zwłaszcza w przypadku represyjnych krajów, w których pracownicy mogą się obawiać tworzenia organizacji lub dołączania do nich i zgłaszania skarg w otoczeniu formalnym.

Poniższe praktyki będą mieć szczególne znaczenie zwłaszcza w kontekście angażowania pracowników:

- Przestrzeganie uznanego prawa pracowników do tworzenia związków zawodowych lub dołączania do nich, a także do zawierania porozumień zbiorowych.
- Zapewnienie dostępu do obiektów i możliwości spotkania się z pracownikami dla związków zawodowych w dobrej wierze reprezentujących pracowników w rejonie lub w sektorze.
- Zapewnianie wolnych obiektów dla przedstawicieli pracowników w celu regularnego i swobodnego spotkania się z pracownikami na miejscu.
- Zapewnianie informacji dla przedstawicieli pracowników, które są niezbędne dla znaczących negocjacji dotyczących warunków zatrudnienia, i informacji, które pozwalają im uzyskać prawdziwy oraz uczciwy pogląd na wyniki podmiotu lub, jeżeli dotyczy, przedsiębiorstwa w całości.
- Dostarczanie uzasadnionego powiadomienia przedstawicielom pracowników podczas rozważania zmian w działalności, które mogą mieć poważne skutki dla zatrudnienia.
- Negocjowanie mechanizmów skarg ze związkami zawodowymi, jeżeli takowe istnieją, i udostępnienie ich wszystkim jednostkom pracującym w miejscu wydobywania, włączając w to bezpośrednich pracowników przedsiębiorstwa, a także pracowników kontraktowych i pracowników z agencji pracy tymczasowej.
- Ustanowienie ochrony dla informatorów w celu ochrony anonimowości oraz zapewnienie bezpieczeństwa przed represjami za zgłaszanie skarg lub zgłaszanie naruszeń.
- Współpraca z inspektoratami pracy.

ZAŁĄCZNIK E. ZAANGAŻOWANIE W SPRAWY GÓRNIKÓW ZAJMUJĄCYCH SIĘ WYDOBYCIEM O CHARAKTERZE RZEMIEŚLNICZYM I NA NIEWIELKĄ SKALĘ

Istnieje prawie 25 mln górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym i na niewielką skalę wydobycia (*artisanal and small-scale miners, ASM*) pracujących w ponad 50 krajach i stanowiących źródło utrzymania ok. 150 mln osób, które bezpośrednio lub pośrednio zależą od ich pracy.

Chociaż ASM jest często związane z negatywnymi wpływami, takimi jak degradacja środowiska, niebezpieczne warunki pracy i zorganizowana przestępczość, może być również ogromną siłą napędową dla wzrostu gospodarczego obszarów wiejskich krajów rozwijających się. ASM może zapewnić zatrudnienie, zwiększyć lokalną siłę nabywczą, stymulować lokalny wzrost gospodarczy oraz spowolnić migrację do miast.

Często niejasny status prawny ASM, a także poważne ryzyko i wpływ, które działalność wydobywczą na dużą skalę może mieć na ASM, i odwrotnie, czynią z górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz na niewielką skalę wydobycia, jak również władz regulujących ASM, unikatowe i ważne grupy interesariuszy do angażowania.

1. Rozumienie kontekstu

➡ Aby zapewnić dobre zrozumienie zakresu i charakteru ręcznej działalności wydobywczej, personel kontaktujący się z interesariuszami powinien się skonsultować z lokalnymi źródłami prawnymi odnośnie do prawnego statusu działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym, a także skonsultować się z samymi górnikami.

Poniżej znajdują się wybrane kluczowe informacje, które należy zrozumieć w kontekście angażowania górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym i na niewielką skalę wydobycia:

Tabela 17. Zrozumienie krajobrazu angażowania ASM

Charakter ASM	Ilu górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym pracuje w obrębie koncesji? Jak długo są oni obecni na koncesji? Czy pracują sezonowo czy w pełnym wymiarze czasu? Czy działalność wzrasta, maleje czy jest stabilna? Jaka technologia i jakie metody są stosowane? Co napędza ASM (ceny minerałów, ubóstwo, tradycyjna działalność)?
Status prawny ASM	Czy ASM jest zgodne z prawem, niezgodne z prawem, sformalizowane czy nieformalne? Jaka, jeżeli w ogóle istnieje, jest formalizacja procesu dla ASM? W jakim zakresie lokalne otoczenie regulacyjne pozwala na autoryzację ASM?
Demografia i stosunki	Skąd pochodzą górnicy prowadzący działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym? Jaka jest ich relacja z lokalną społecznością? Jaka jest relacja z wcześniejszymi operatorami w rejonie (jeżeli ma to znaczenie)?
Kontekst praw człowieka	Czy ASM jest w jakikolwiek sposób związane z finansowaniem konfliktów i poważnymi naruszeniami praw człowieka? ⁶⁷ Czy istnieją oznaki wyzysku ekonomicznego dzieci? ⁶⁸

⁶⁷ [Dodatkowe wskazówki znajdują się w Wytocznych OECD dotyczących zachowania należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami oraz obszarów wysokiego ryzyka](#) (Drugie wydanie) OECD (2013).

⁶⁸ Najgorsze formy pracy dzieci zostały określone przez Międzynarodową Organizację Pracy. Patrz [Artykuł 3. Konwencji MOP nr 182](#).

2. Zapewnienie, że górnicy prowadzący działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym są odpowiednio zidentyfikowani i traktowani priorytetowo

➡ Przedsiębiorstwa powinny identyfikować zakres i skalę górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym, którzy mogą zostać dotknięci jego działalnością.

ASM może znacznie się różnić i dlatego nie istnieje jedna jasna definicja. Niemniej jednak kluczowe cechy ASM mogą obejmować:

- Poleganie na prostych technikach i pracy fizycznej z minimalnym wykorzystaniem maszyn lub technologii.
- Prowadzenie działalności bez prawa do wydobycia (koncesje, roszczenia) lub ważnej umowy z posiadaczem prawa.
- Niską produktywność – ponieważ ASM często odbywa się na bardzo małych lub marginalnych działkach, jest ograniczone do wydobycia powierzchniowego lub osadowego, wykorzystywane są niewydajne techniki.
- Brak środków bezpieczeństwa, opieki zdrowotnej czy ochrony środowiska.
- Działalność sezonową (np. w celu uzupełnienia dochodów gospodarstwa domowego) lub działalność czasową w odpowiedzi na wysokie ceny towarów.
- Niepewność gospodarczą⁶⁹.

Chociaż prawny status ASM często jest co najmniej niepewny, zrozumienie „zasadności” ASM będzie ważnym czynnikiem w kształtowaniu strategii zaangażowania. Należy zauważyć, że brak statusu prawnego czy formalizacji nie stanowi *prima facie* wskazania, iż ASM jest bezprawne. Patrz Blok 7., aby uzyskać więcej informacji.

Blok 7. Legalizowanie działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym i wydobycia na niewielką skalę

Uzasadnienie działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym i wydobycia na niewielką skalę jest trudna do określenia, ponieważ obejmuje wiele czynników specyficznych dla danej sytuacji. Dla celów niniejszych Wytycznych uzasadnienie odnosi się m.in. do działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym i wydobycia na niewielką skalę, które jest zgodne z prawem.

Gdy wiążące ramy prawne nie są egzekwowane (lub w przypadku braku takich ram), ocena zasadności działalności wydobywczej o charakterze rzemieślniczym i wydobycia na niewielką skalę uwzględni wysiłki w dobrej wierze górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz wydobycie na niewielką skalę i przedsiębiorstw w przypadku pracy w ramach właściwych ram prawnych (tam, gdzie istnieją), a także ich zaangażowanie w możliwości formalizacji, gdy stają się dostępne (mając na uwadze to, że w większości przypadków górnicy prowadzący działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym i wydobycie na niewielką skalę mają bardzo ograniczone lub żadne: wydajność, możliwości techniczne lub wystarczające zasoby finansowe).

W każdym przypadku prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz wydobycie na niewielką skalę, tak jak każde wydobycie, nie może być uważane za prawnie usankcjonowane, gdy przyczynia się do powstawania konfliktów i poważnych naruszeń związanych z wydobyciem, transportem lub handlem minerałami.

Źródło: Na podstawie Wytycznych [OECD dotyczących zachowania należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami i obszarów wysokiego ryzyka](#) (Drugie wydanie) OECD (2013). Dodatek dotyczący złota, Definicje.

⁶⁹

Wykaz zaadaptowano z Hentschel, T. i in., [Global Report on Artisanal & Small-Scale Mining](#). Minerals Mining and Sustainable Development (2002).

Główne potencjalne negatywne wpływy dla górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz wydobywie na niewielką skalę w formalnej działalności wydobywczej są związane z gospodarką i bezpieczeństwem. Przykładowo:

- Utrata źródeł utrzymania i wstrząsy w lokalnych społecznościach, które mogą być całkowicie zależne od ASM, mogą się zdarzyć, gdy górnikom prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym zakazuje się pracy bez odpowiedniej koncesji.
- Bezpieczeństwo miejsca wydobywania może stanowić ryzyko dla bezpieczeństwa oraz praw człowieka dla górników prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym oraz wydobywie na niewielką skalę pracujących nielegalnie bez koncesji, gdy zostanie użyta nadmierna siła.

3. Projektowanie odpowiednich i skutecznych działań oraz procesów angażowania interesariuszy

 Przedsiębiorstwa powinny uważnie rozważyć to, w jaki sposób zamierzają reagować na ASM w kształtowaniu ich czynności służących zaangażowaniu.

W kontekście ASM podjęcie decyzji odnośnie do celów angażowania będzie jednym z najważniejszych aspektów czynności służących zaangażowaniu. W zależności od charakteru i kontekstu ASM (np. czy jest zgodne z prawem czy nie, czy istnieje poważne ryzyko dla praw człowieka, dostępność alternatywnych źródeł utrzymania itd.) będzie musiała zostać podjęta decyzja, czy i w jakim stopniu zaangażowanie skupi się na współpracy wokół kontynuacji ASM lub zaangażowaniu, w jaki sposób ASM może zostać zatrzymane bez powodowania negatywnego wpływu na społeczności uzależnione od tegoż ASM.

Jeżeli chodzi o ryzyko dla przedsiębiorstwa, słabe zaangażowanie społeczności prowadzących działalność wydobywczą o charakterze rzemieślniczym i na niewielką skalę może prowadzić do konfliktów i konfrontacji z przedsiębiorstwem, z wynikłym ryzykiem dla praw człowieka i utratą zasobów z powodu kontynuowanej nieuregulowanej działalności. Jednakże zaangażowanie skupione wokół współpracy i integracji ASM może prowadzić do rozwoju społecznego oraz ograniczenia ubóstwa przez rozwój związany z minerałami.

W zależności od kontekstu celem angażowania mogą być:

- regulacja/formalizacja ASM;
- utworzenie programów alternatywnych źródeł utrzymania;
- realizacja planów działania przesiedlenia dla górników ASM;
- programy zakupów dla produktów mineralnych ASM;
- zatrudnianie ASM jako pracowników;
- segregacja koncesji.

Zakres niniejszych Wytycznych nie obejmuje wytycznych dotyczących tych poszczególnych strategii, ale kilka zewnętrznych zasobów dostarcza przydatnych zaleceń odnośnie do tych kwestii⁷⁰.

➡ Należy określić szczególne wyzwania zewnętrzne dla angażowania ASM, a także opracować strategie reagowania na wyzwania w trakcie fazy planowania i korygować je zgodnie ze zmieniającymi się okolicznościami oraz informacją zwrotną od społeczności ASM.

Wiele wyzwań właściwych dla angażowania ogólnych interesariuszy będzie analogicznie dotyczyć kontekstu ASM. Jednakże wyzwania związane z nieregulowanym i czasami niebezpiecznym kontekstem ASM zasługują na szczególną uwagę.

Tabela 18. Reagowanie na wyzwania dla angażowania ASM

Nieufność, sprzeciw i przemoc	Społeczności ASM obawiają się przedsiębiorstwa (lub mu nie ufają) opartemu na założeniu, że ich działalność będzie stłumiona albo zostanie przeniesiona. Przemoc może być stosowana, aby wyrazić niezadowolenie z przedsiębiorstwa lub projektu.	<ul style="list-style-type: none"> • Doprecyzowanie celów jako punktu wyjściowego dla zaangażowania. • W przypadkach, w których konieczne będzie przesunięcie, należy wyjaśnić rozumowanie i uzasadnienie stojące za przesunięciem i korzyści z zaangażowania (np. wkład w decyzję dotyczącą tego, w jaki sposób nastąpi przesunięcie, dostarczenie lepszych informacji o dostępnych opcjach dla dotkniętych społeczności ASM). • Zawsze należy unikać odpowiadania przemocą podczas przyjmowania środków bezpieczeństwa. • Należy zapewnić przestrzeganie Zasad Wolontariatu Bezpieczeństwa i Praw Człowieka w kontraktowaniu pracowników ochrony oraz zarządzaniu nimi. • Trzeba docierać do grup opozycyjnych i odnawiać zaproszenia do regularnego angażowania się w dobrej wierze.
Kwestie dotyczące praw człowieka	Poważne naruszenia praw człowieka występują w kontekście ASM, np. wyzysk ekonomiczny dzieci lub wspieranie brutalnych niepaństwowych grup zbrojnych albo sieci przestępczych.	<ul style="list-style-type: none"> • Należy jasno i szeroko komunikować zobowiązania przedsiębiorstwa w sprawie praw człowieka i podstawowych swobód. • Jeżeli przedsiębiorstwo nie jest w stanie złagodzić sytuacji przez zastosowanie środków perswazji (np. poprzez bodźce gospodarcze, przez programy zakupów), należy unikać wszelkich powiązań z działalnością przez stosunki biznesowe.

70

W szczególności patrz CASM (Bank Światowy). ICMM i IFC ConunDev. [Working Together: How Large-scale Mining can Engage with Artisanal and Small-scale Miners \(2010\)](#); [Wytyczne OECD dotyczące zachowania należytej staranności w zakresie odpowiedzialnych łańcuchów dostaw minerałów z obszarów dotkniętych konfliktami oraz obszarów wysokiego ryzyka](#) (Drugie wydanie). OECD (2013); [Wytyczne ds. norm rady odpowiedzialnego jubilerstwa](#) (Listopad 2013).

Wytyczne OECD dotyczące należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym zostały sformułowane w celu udzielenia przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w branży górniczej i paliwowej praktycznych wskazówek, dzięki którym łatwiej będzie im podejmować wyzwania związane z angażowaniem interesariuszy.

Niniejsze Wytyczne stanowią element działań prowadzonych przez OECD w celu wsparcia praktycznych zastosowań sektorowych w odniesieniu do Wytycznych OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych. Wytyczne odnoszą się do istniejących standardów, aby pomóc przedsiębiorstwom w ich przestrzeganiu i podjąć na podstawie analizy ryzyk zachowanie należytej staranności. Niniejsze Wytyczne odnoszą się tylko do tych części Wytycznych OECD oraz innych norm, które są najbardziej odpowiednie do angażowania interesariuszy, zachowania należytej staranności i nie dążą do ich zastąpienia. Przedsiębiorstwa powinny się zatem odnieść bezpośrednio do każdej z tych norm przed dokonaniem jakichkolwiek rozszczeń dotyczących ich przestrzegania. Nie wszystkie państwa wdrażające *Deklarację w sprawie międzynarodowych inwestycji i przedsiębiorstw wielonarodowych* aprobują standardy rozpatrywane w niniejszych Wytycznych.

Polska wersja językowa **Wytycznych dotyczących należytej staranności w zakresie istotnego angażowania interesariuszy w sektorze wydobywczym** powstała dzięki zaangażowaniu:

- Ministerstwa Rozwoju
- Forum Odpowiedzialnego Biznesu
- Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa (PGNiG)

Warszawa, 2016 r.

